

Tēvijas Sargs

NATO Winds of Change Jaunsardze Sports Vēsture Zemessardze €0,85

Septembris

2014

Nr. 9

Latvijas

militārā

hronika,

jaunumi,

fakti,

sasniegumi

militārais
žurnāls

Ja esi Latvijas Republikas pilsonis vecumā no **18 līdz 39 gadiem** un esi ieguvis vai vasarā iegūsi vismaz vidējo izglītību, — tālākā informācija ir domāta **tieši Tev!**

Pat ja neesi vēl ieguvis vidējo, bet tikai pamata izglītību, arī Tev, ja esi pārliecināts par savām fiziskajām un garīgajām spējām, esi drosmīgs un vēlies savu karjeru saistīt ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Latvijas valsts piedāvā:

KARJERAS IESPĒJAS

Nacionālajos bruņotajos spēkos

Latvijas Republikas pilsoņi (vecumā no 18 gadiem) tiek aicināti pieteikties profesionālajā militārajā dienestā (PD) Nacionālajos bruņotajos spēkos (NBS) un Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA).

Pieteikumu vari iesniegt, arī izmantojot internetu —
<http://www.rjc.gov.lv/lv/Rekrutesana.aspx> (skat. 1. solis)

2014. gadā NBS iesaucamo karavīru skaits — **315** (Sauszemes spēku kājnieku brigādē — 120, Štāba bataljonā — 30, Jūras spēku flotilē — 10, Speciālo uzdevumu vienībā — 40, studijām NAA — 80, instruktori un karavīri speciālisti — 35).

PD kurss	PD pieņemamo skaits	Plānotais PD uzsākšanas datums*
SzS/ŠBn/speciālisti	25/15/5	13. 01. 2014.
SzS ŠBn/speciālisti	25/15/5	23. 01. 2014.
SzS/speciālisti	40/5	13. 02. 2014.
NAA kadeti/speciālisti	40/5	08. 09. 2014.
NAA kadeti/speciālisti	40/5	08. 09. 2014.
SUV/speciālisti	40/5	02. 10. 2014.
SzS/JSF/speciālisti	30/10/5	16. 10. 2014.

*Izmaiņas ar 16.01.2014.

Plānojot kandidēt uz kādu no iesaukumiem, rēķinies, ka mums būs nepieciešamas vismaz 2 nedēļas, lai pārliecinātos par Tāvu atbilstību PD prasībām

Neatliec pieteikšanos līdz pēdējam brīdim!!!

Nacionālie bruņotie spēki Tev NODROŠINĀS:

- Karavīra atalgojumu, sākot **ar pirmo dienu** — apmēram **€ 570** pēc nodokļu nomaksas;
- Bezmaksas **medicīnisko aprūpi**;
- Pilnus **apģērba komplektus** un ekipējumu;
- **Bez maksas** — visu nepieciešamo **izglītību** karjeras uzsākšanai un turpināšanai;
- Pilnu militāro **sociālo garantiju** komplektu (**pabalsti, izdienas pensija, kompensācijas u.c.**);
- **Ārvalstu komandējumus**;
- Pašattīstības un izaugsmes iespējas;
- **Karjeru** visa darba mūža garumā;
- **Sociāli respektablu profesiju.**

Pretendentiem jābūt krimināli nesodītiem, ar atbilstošu veselības stāvokli, fizisko sagatavotību un psiholoģisko noturību.

INFORMĀCIJA

www.mil.lv, www.rjc.gov.lv

kā arī Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrā (adrese: Rīga, **K. Valdemāra iela 10/12**; ieeja no Elizabetes ielas);
apmeklētāju pieņemšanas laiks — darba dienās no plkst. 9.00 līdz 16.00. Tālrunis: **67335392**.

Sagatavojuši RJC Rekrutēšanas nodaļa.

2

4

8

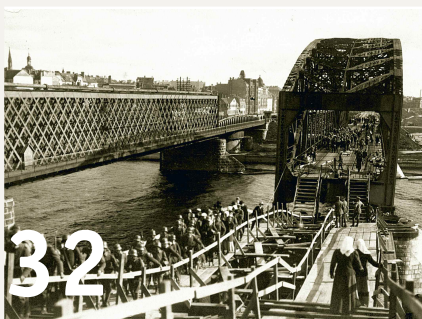
10

14

26

32

34

Latvijas ziņas	2
Velsas samita panākumi	4
Valsts aizsardzības spējas ir priekšnoteikums valsts attīstībai	5
Ir svarīga NATO samita lēmumu īstenošana	6
Ar desanta mācībām Lielvārdē demonstrē NATO spējas reaģēt krīzes situācijā	8
Civilās sadarbības programma palīdz skolām	9
Lai garantētu Latvijas brīvības saglabāšanu	10
Starptautiskajās mācībās Latvijas zemessargi pilnveido militārās prasmes	14
«Kurbads 2014» — dienesti trenējas apkarot teroristus	17
Pasaule ir mainījusies	20
Vēstures teātra režisore	21
Ukrainas notikumi ukraiņu vēsturnieka redzējumā	24
Jaunsardzes rīkotajās nometnēs iepazīst citādu dzīvesveidu	26
Sports	28
Pāri jūrai — 1944. gada laivu akcija	30
Latvijas patšautenes izgudrotājs	31
Kauja par Rīgu 1917. gada septembrī	32
Ārzemju ziņas	34
NATO gatava garantēt kolektīvo drošību eiroatlantiskajā telpā	36

Reģistrācijas apliecība nr. 90009222536
Izdevējs — Rekrutēšanas un Jaunsardzes centrs
Dibinātājs — LR Aizsardzības ministrija

Redakcijas adrese: K. Valdemāra ielā
10/12, Rīgā, LV-1473
Tālr. 67335383, fakss 67335384, e-mail:
redakcija@sargs.lv

 Eiropas Militārās
preses asociācijas biedrs
www.empamil.eu

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās
informācijas aģentūrā
O. Vācieša ielā 43, Rīgā
Iespieduma veids — ofsets
Metiens — 5000 eks.
Galvenā redaktore **Līga Lakuča** —
67335383
Literārā redaktore
Rasma Priekule — 67335391
Žurnālists **Taivo Trams** — 67335391
Fotoredaktors **Gatis Dieziņš** —
67335399

Fotogrāfs **Normunds Mežiņš** —
67335399
Makets **Aigars Nesters** — 67335391

Red. pārstāvis ASV **V. Kukainis**.
237 Springmont Road. Northfield,
OH 44067, USA.
Tālrunis (330) 467 1232.
e-pasts: dvkukainis@aol.com

Red. pārstāve Vācijā **I. Marx**.
Tālrunis 89 4530 1802,
e-pasts: iveta_marx@web.de

Red. pārstāve Austrālijā **I. Abele**.
Tālrunis 03 9432 3603,
e-pasts: ilzel.abele@gmail.com

Red. pārstāvis Kanādā **J. Bilinskis**.
210-570 Proudfoot Lane,
London, ON N6H 4Z1, Canada.
Tālrunis 519 474 1080
e-pasts: jbilinskis@rogers.com

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar
autoru viedokli.
Autoru manuskriptus atpakaļ neizsūnīd.

16. augustā Valsts prezidents Andris Bērziņš Melngalvju namā piešķir ģenerālmajora pakāpi Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba priekšniekam brigādes ģenerālim Jurim Zeibārtam, ģenerālmajora pakāpi — militārajam pārstāvim NATO un ES brigādes ģenerālim Andim Dilānam un brigādes ģenerāļa pakāpi — Zemessardzes komandierim pulkvedim Leonīdam Kalniņam.

23. augusta vakarā noslēdzās «Baltijas ceļa» 25. gadadienai veltītais velobrauciens, un gandrīz vienlaikus abas riteņbraucēju kolonnas, kas mēroja ceļu no Lietuvas un Igaunijas robežas, ieripoja Rīgas Kongresu nama laukumā.

Uzrunājot klātesošos, aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis uzsvēra: «Šodien šī bija unikāla iespēja vēlreiz mums visiem pārdzīvot «Baltijas ceļa» notikumus, jo velobrauciens vienoja cilvēkus, kas arī toreiz bija klāt Latvijas vēsturei tik nozīmīgā brīdī, stāvēt rokās sadedzies. Ir īpaši prieks velobraucienā redzēt jauniešus, jo viņi šo notikumu izdzīvo no mūsu stāstītā un mācību grāmatām, tieši šodien viņiem bija iespēja izbraukt vismaz mazu daļiņu šī ceļa ar divriteni.»

Savukārt pirmais Latvijas Tautas frontes priekšsēdētājs Dainis Irvāns dalījās atmiņās par «Baltijas ceļa» notikumiem: «Vēl pirms 25 gadiem mēs bijām upurī, un piepēši vienā dienā — šādā «Baltijas ceļa» akcijā, kad visas trīs Baltijas valstis bija tik tuvu viena otrai kā vēl nekad, mēs guvām brīvības apziņu.»

Noslēgumā Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube akcentēja kopības izjūtu un entuziasmu, ar kādu cilvēki iesaistījās šajā akcijā. «Šeit, laukumā, mēs esam tikai maza daļiņa no visiem tiem cilvēkiem, kuri šodien brauca vēsturisko maršrutu. Īpaši paldies ir jāsaka arī visiem iesaistītajiem pasākuma organizatoriem, kas rūpējās, lai viss šodien izdotos.»

Kopumā visa maršruta garumā piedalījās aptuveni divi tūkstoši cilvēku. Kā atzina paši braucēji, šis bija lielisks piedzīvojums un iespēja atminēties «Baltijas ceļa» notikumus. Pasākumā kā brauciena dalībnieki iesaistījās Latvijas iedzīvotāji, karavīri, zemessargi un jaunsargi, kā arī policisti, robežsargi, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta darbinieki.

26. augustā Ministru kabinets apstiprināja līguma projektu ar Lielbritāniju par 123 kāpurķēžu kaujas mašīnu iegādi 48,1 miliona eiro vērtībā.

Aizsardzības ministrijas un bruņoto spēku eksperti ir noslēguši līguma saskaņošanas procesu, kura laikā notika detalizēta līguma satura izstrāde, nosakot Lielbritānijas puses pienākumus un atbildību saistībā ar bruņumašīnu piegādi.

Līgums satur punktus par bruņumašīnu platformu piegādi, kapitālo remontu, aprīkojumu, instrumentiem un rezerves daļām.

Ministru kabinets ir apstiprinājis līguma gala versiju, pēc kura parakstīšanas Latvija iegādāsies 123 mazlietotas kāpurķēžu kaujas mašīnas, kurām būs veikts kapitālais remonts, nodrošināts standarta aprīkojums, instrumentu komplekti un rezerves daļas. Tiks veikta arī bruņumašīnu modernizācija, kuras laikā mašīnas aprīkos ar papildu ierīču sistēmām, komunikācijas iekārtām, uguns vadības sistēmām un citiem elementiem. Lai arī sākotnējās aplēses bija, ka mašīnas izmaksās aptuveni 70 miljonus eiro, spēkratu cena tomēr ir 48,1 miljons eiro. Pirmās mašīnas plānots piegādāt 2016. gadā, bet projekts noslēgsies 2020. gadā. Valdība gan pagaidām piešķirusi tikai daļu naudas bruņumašīnu iegādei.

Ministru kabinets slēgtā sēdē akceptēja arī pilnveidoto valsts aizsardzības plānu. Valsts aizsardzības plāns nosaka konkrētus valsts aizsardzības pasākumus, prioritātes un nepieciešamos resursus, kā arī iesaistīto institūciju un fizisko un juridisko personu gatavību un darbību valsts aizsardzībā.

Aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis žurnālistiem pēc valdības sēdes plašos komentāros par plāna detaļām neieslīga, taču norādīja, ka valsts aizsardzības plāns ir uzlabots, ņemot vērā situāciju Ukrainā un apdraudējumu Eiropas drošībai kopumā.

No 29. līdz 31. augustam Liepājā, Karostā un Liepājas lidostā, notika starptautisko mācību «Winds of Change 2014» Liepājas posms.

Mācībās piedalījās Liepājas Zemessardzes 44. kājnieku bataljona apsardzes vads, Kuldīgas Zemessardzes 45. nodrošinājuma bataljona eskorta un patruljas rotas vads, kā arī ASV Mičiganas Nacionālās gvardes militārās policijas vads. Mācībās zemessargi trenējās kritiskās infrastruktūras aizsardzībā.

Tika izpildīti arī taktiskie uzdevumi: lidlauka aizsardzība, ceļu bloki un kontrolpunkti, personu un autotransporta pārbaude un nozīmīgu personu eskortēšana. Mācībās piedalījās vairāk nekā 60 zemessargu un profesionālā dienesta karavīru no Zemessardzes 44. un 45. bataljona, kā arī 45 ASV Nacionālās gvardes karavīri.

Mācību noslēguma daļu apmeklēja Zemessardzes štāba priekšnieks pulkvedis I. Ziediņš, 1. Zemessardzes novada komandieris pulkvedis J. Gailis, Liepājas pilsētas domes priekšsēdētājs U. Sesks un Grobiņas novada domes priekšsēdētājs A. Priedols. Mācības organizēja Liepājas Zemessardzes 44. kājnieku bataljons.

2. septembrī Ministru kabinētā apstiprināts Aizsardzības ministrijas sagatavotais informatīvais ziņojums par Nacionālo bruņoto spēku dalību Apvienotajos reaģēšanas spēkos, kas dod aizsardzības ministram tiesības parakstīt nodomu protokolu par iniciatīvas izstrādi.

Aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis skaidroja, ka dalība Apvienotajos reaģēšanas spēkos notiks esošā budžeta ietvaros un papildu finansējums nav nepieciešams. Viņš piebilda, ka šī iniciatīva ļaus Latvijas karavīriem pastāvīgi īstenot sadarbību ne tikai ar Lielbritānijas, bet arī citu valstu bruņotajiem spēkiem, tādējādi ceļot profesionalitātes līmeni. «Tas ir ļoti vajadzīgs, īpaši ņemot vērā faktu, ka tiek samazināta Latvijas klātbūtne dažādās starptautiskās operācijās. Lai karavīri varētu uzturēt savu profesionalitāti un iemaņas, ir nepieciešamas šādas iniciatīvas,» teica ministrs.

12. septembrī NATO 1. pastāvīgās jūras pretmīnu grupas sastāvā iekļautais Jūras spēku flotiles mīnu kuģis M-06 «Tālvadlis» noslēdza dalību starptautiskajās jūras spēku mācībās Somijā.

Mācības «Northern Coasts 2014» (NOCO 14), kas sākās 29. augustā, organizēja Vācijas Jūras spēki, un tajās tika iekļautas kā sprādzienbīstamu priekšmetu neitralizēšanas, tā arī speciālās un dažādas jūras operācijas.

Mācību mērķis bija apmācīt kuģu komandas un vienības sadarboties starptautiskā vidē ierobežotos un seklos ūdeņos, izspēlējot dažādu krīžu scenārijus.

Šogad mācības uzņemošā valsts bija Somija, kura šajās mācībās piedalās kopš 2007. gada. Somijai tās bija nozīmīgas arī ar to, ka mācībās tika sertificēta amfibiju desanta kaujas grupa, kas nākamgad uzsāks dežūru NATO Reaģēšanas spēkos. Somijas Jūras spēkus mācībās pārstāvēja aptuveni 1500 karavīru, no kuriem 200 bija obligātā militārā dienesta un 400 rezerves karavīri.

Pavisam mācībās piedalījās api 3000 karavīru, pārstāvēt 13 valstis — Beļģiju, Dāniju, Igauniju, Somiju, Vāciju, Latviju, Lietuvu, Nīderlandi, Norvēģiju, Poliju, Zviedriju, Turciju un ASV. Tajās tika iesaistīti 56 dažādu veidu kuģi.

12. septembrī Ādažos atklāja Bruņojuma remonta centru (BRC). Centra atklāšanā piedalījās aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, bruņoto spēku veidu komandieri un bruņojuma remonta centra personāls.

Līdz šim bruņojuma remonts tika veikts pielāgotās telpās militārās bāzes teritorijā, un materiāltehniskā bāze tika izveidota, balstoties uz Zviedrijas dāvināto aprīkojumu un iekārtām.

Tagad Bruņojuma remonta centrs ir izvietots speciāli paredzētās telpās, kas papildinātas ar atbilstošu materiāltehnisko bāzi un iekārtām. Tajā darbojas 12 speciālisti — seši karavīri un seši civilie darbinieki, no kuriem astoņi ir ieroču meistari. Visiem ieroču meistariem ir vairākas papildu profesijas un iemaņas citās nozarēs (metāla un citu materiālu apstrāde, optikā, elektronikā, iekšējā un ārējā ballistikā, iekārtu projektēšanā u. c.), kas būtiski atvieglo bruņojuma un ar to saistītā ekipējuma remontu un nestandarta iekārtu un ierīču izgatavošanu.

Ģenerālleitnants R. Graube centra izveidošanu raksturoja kā valstiski svarīgu projektu: «Jaunu ieroču un bruņojuma ieviešana un izmantošana liecina par bruņoto spēku tehniskās bāzes izaugsmi, savukārt māksla ir tos uzturēt augstā kvalitātē. Personālsastāvs pilnveido savas zināšanas, tiek nodrošināta profesionālā izaugsme. Bruņojuma remonta centrā dien augstas klases speciālisti, kuru zināšanas ļauj veikt optikas un nakts redzamības iekārtas remontu, kas ir ļoti dārgs process, un šādi tiek taupīti valsts līdzekļi.»

Bruņojuma remonta centra personāls kopš dibināšanas ir paaugstinājies ne tikai savu profesionalitāti, bet arī pilnveidojis sadarbību ar bruņoto spēku vienībām. Centra uzdevums ir veikt ieroču remontu. Tas iespējams arī ieroču meistaram, dodoties uz apakšvienībām, kur nepieciešams vairāku bojātu ieroču remonts.

Bruņotajos spēkos katrs karavīrs ir vērtība, un viņu zināšanas tiek novērtētas arī pēc atvaļināšanās no aktīvā dienesta. Karavīri, kuri ilglaicīgi ir dienējuši kaujas apakšvienībās un ir izrādījuši vēlmi arī turpmāk likt lietā savas zināšanas, dien arī Bruņojuma remonta centrā.

Sagatavojuši Ieva Plēsuma.

Foto — Gatis Dieziņš, Normunds Mežiņš un no Valsts prezidenta kancelejas.

No 12. līdz 13. septembrim Rīgā norisinājās viens no Ziemeļeiropas reģionā nozīmīgākajiem pasākumiem ārpolitikas un drošības jomā — «Rīgas konference 2014».

Par šī gada konferences apspriestākajām tēmām kļuva šā brīža situācija Ukrainā, Krievijas izvērstā ārpolitiskā agresija, kā arī NATO dalībvalstu drošības pastiprināšana un nākamgad Rīgā gaidāmais Austrumu partnerības samits.

Aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, uzrunājot Rīgas konferences dalībniekus diskusijā «NATO Velsas samits — transatlantisko saistību atjaunošana», uzsvēra, ka mēs nedrīkstam aizmirst Ukrainas notikumus, kas radījuši izmaiņas drošības situācijā.

Atbildot uz diskusijas vadītāja «The Institute for Statecraft» vecākā pētnieka profesora Džūljena Lindlija-Frenča jautājumu: «Vai, ņemot vērā šā brīža notikumus, Rīgas iedzīvotāji var gulēt mierīgi?» — R. Vējonis norādīja: «Ja mēs nemācīsimies no Ukrainas, tad ne tikai Rīgas, bet arī Berlīnes iedzīvotāji nevarēs gulēt mierīgi.» Aizsardzības ministrs uzsvēra, ka šobrīd jāvērs uzmanība uz aizsardzības spēju pilnveidošanu, kā arī jāisteno NATO samitā Velsā pieņemtie lēmumi.

Diskusijas laikā R. Vējonis norādīja, ka tieši situācija Ukrainā ir sekmējusi ASV un Eiropas attiecību atjaunošanu: «NATO Velsas samits ir nozīmīgs pagrieziena punkts Eiropas un ASV attiecību atjaunošanā, jo šobrīd arvien būtiskāka ir cieša transatlantiskā partnerība.»

Analizējot NATO samita laikā pieņemtos lēmumus, R. Vējonis secināja, ka dalībvalstis ir vienojušās par vairākiem būtiskiem jautājumiem: «Pirmkārt, samita laikā dalībvalstis apņēmas turpmāk neveikt samazinājumus aizsardzības budžetā, ar mērķi pakāpeniski sasniegt 2% no iekšzemes kopprodukta. Tāpat tika apstiprināts NATO Reaģēšanas plāns, kas turpmāk sekmēs alianses gatavību un spēju reaģēt uz pasaulē notiekošo. Otrkārt, ASV skaidri pierādīja, ka tām rūp Eiropas drošība un ka tās apņemas garantēt savu klātbūtni Eiropā.»

«Krīze Ukrainā deva pozitīvu impulsu, lai risinātu ilgstošo problēmu starp NATO un ES — skaidrāk nošķirtu abu organizāciju atbildības jomas. ES ir nodemonstrējusi, ka tās maigā vara un finanšu mehānismi ir spēcīgs instruments. Šos instrumentus iespējams stiprināt, attīstot jaunas spējas, piemēram, kiberspējas un stratēģisko komunikāciju,» sacīja R. Vējonis.

Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs Jānis Sārts, piedaloties diskusijā «Revizionisma spoks Eiropā un tā radītie draudi Baltijas jūras reģionā», uzsvēra: «Ukrainas krīze ir tikai viens mozaikas elements, tikai viena daļa no kopējās notikumu hronoloģijas. Mēs nedrīkstam vērtēt Krievijas rīcību tikai pēc tās uzvedības Ukrainā.»

Diskusijas laikā J. Sārts sacīja, ka šobrīd Krievija ir zaudējusi citu pasaules valstu uzticību. «Uzticība ir sabrukusi. Anektējot Ukrainas teritoriju, ir pārkāpta sarkanā līnija.» Turklāt tas, ko šobrīd redzam, jāsaprot pareizi. «Ir pēdējais laiks pamosties — jāsniedz adekvāta atbilde Krievijai.»

Krievijas rīcība Ukrainā ir pastiprinājusi diskusijas par Somijas un Zviedrijas dalību NATO. Aizsardzības ministrijas valsts sekretārs norādīja, ka Somijas un Zviedrijas iestāšanās NATO būtu gan šo valstu, gan alianses dalībvalstu interesēs. «Somija un Zviedrija ir militāri spēcīgas valstis, tomēr uz tām neattiecas NATO drošības garantijas. Abas ziemeļvalstis justos daudz drošāk, ja tās būtu NATO sastāvā.»

Sagatavojuši Anete Gnēze, Preses nodaļas vecākā referente.

Foto — Gatis Dieziņš.

Velsas samita panākumi

Velsā, Lielbritānijā, 4. un 5. septembrī notika NATO samits, kurā pulcējās NATO dalībvalstu līderi, tostarp Latvijas amatpersonas.

4. septembrī NATO samita laikā septiņas valstis parakstīja nodomu protokolu par Lielbritānijas vadīto Apvienoto reaģēšanas spēku (*Joint Expeditionary Force*) izveidi. Tajā iesaistīsies arī Dānija, Igaunija, Nīderlande, Norvēģija, Lietuva un Latvija.

Parakstot nodomu protokolu, aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis uzsvēra, ka šī Lielbritānijas iniciatīva ir ieguldījums padziļinātai sabiedroto spēku sadarbībai un reaģēšanas spēju pilnveidošanai, nodrošinot kā ciešāku bruņoto spēku apmācību, tā pilnveidojot savstarpējo savietojamību. «Šis būs jauns uzdevums Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un Zemessardzei, lai pilnveidotu vienību kaujas spējas un nodrošinātu to turpmāku attīstību. Nenoliedzami Apvienotie reaģēšanas spēki sniegs jaunas iespējas pilnveidot karavīru un zemessargu spējas reaģēt krīžu situācijās, piedalīties starptautiskajās militārajās mācībās un attīstīt praktisko partnerību,» norādīja aizsardzības ministrs.

Ministrs uzsvēra Apvienoto reaģēšanas spēku nozīmi, lai turpmāk saglabātu bruņoto spēku profesionalitāti un gatavību arī pēc Starptautisko drošības atbalsta spēku operācijas Afganistānā noslēguma. R. Vējonis tāpat augstu novērtēja Lielbritānijas vadošo lomu šīs iniciatīvas sagatavošanā, norādot, ka Apvienoto reaģēšanas spēku izveide ir loģisks turpinājums pozitīvai pieredzei, ko Latvija guvusi, veidojot kopīgu Eiropas Savienības Kaujas grupu.

Pēc nodomu protokola parakstīšanas notiks darbs pie saprašanās memoranda un citu iniciatīvu dokumentu izstrādes.

Apvienotie reaģēšanas spēki ir Lielbritānijas iniciatīva, tās mērķis ir tuvāko gadu laikā izveidot ātri reaģējošus, apmācītus un ekipētus spēkus, kuri spētu darboties dažādās operacionālās vidēs gan starptautiskajās operācijās, gan kolektīvās aizsardzības uzdevumos. Šā gada janvārī Lielbritānija uzaicināja arī Latviju iesaistīties šajā iniciatīvā.

4. septembrī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis un NBS komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube, kā arī Valsts prezidents Andris Bērziņš un ārlietu ministrs Edgars Rinkēvičs apmeklēja minū kuģi «Viesturs», kas līdz 9. septembrim sadarbībā ar citu NATO dalībvalstu kuģiem nodrošināja alianses samita pasākumu drošību.

Pēc samita aktīvās daļas no 6. līdz 7. septembrim Kārdifas ostā tika organizēta kuģu atvērto durvju diena, kur ikvienam bija iespēja apmeklēt arī Latvijas minū meklētāju.

Noslēdzoties NATO Velsas samitam, aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis ir gandarīts par sabiedroto atbalstu un pieņemto lēmumu nozīmi turpmākai Baltijas valstu drošības stiprināšanai. Pēc ministra domām, samitā ir izdevies pieņemt būtiskus lēmumus par dalībvalstu aizsardzības

palielināšanu un vēlreiz uzsvērt ASV nozīmi transatlantiskajā drošības stiprināšanā.

«NATO valstu un valdību vadītāju pieņemtajam lēmumam apstādināt aizsardzības budžetu kritumu un apņemties atgriezties pie 2% no IKP aizsardzības izdevumu mērķim pašreizējā drošības situācijā ir gan simboliska, gan būtiska praktiska nozīme. Ja šādi lēmumi netiktu pieņemti, alianse un tās dalībvalstis riskētu ar nozīmīgu militāru spēju zaudēšanu, nespēju aizsargāt savas intereses un kļūtu daudz ievainojamākas,» norādīja aizsardzības ministrs.

R. Vējonis arī atgādināja, ka šogad Latvijā esam spēruši nozīmīgus soļus, lai nostiprinātu mūsu apņemšanos pildīt nosacījumus par atbilstošu finansējumu, pieņemot Valsts aizsardzības finansēšanas likumu. «Tagad ir svarīgi nodrošināt, ka šie solījumi tiek īstenoti un bruņotie spēki var uzsākt nepieciešamo spēju stiprināšanu.»

Ministrs akcentēja, ka šobrīd viens no būtiskākajiem uzdevumiem ir vēl vairāk nostiprināt Latvijas sadarbību ar mūsu stratēģisko partneri ASV, kā arī panākt, ka ASV saglabā savu klātbūtni gan Baltijā, gan Eiropā kopumā. NATO valstu apstiprinātā apņemšanās palielināt aizsardzības izdevumus un pieņemtā transatlantiskā deklarācija ir nozīmīgs solis ASV un Eiropas stratēģiskās partnerības nostiprināšanai.

Vērtējot samitā pieņemtos lēmumus, R. Vējonis ir gandarīts par sabiedroto izpratni un vēlmi turpmāk stiprināt Baltijas reģiona drošību, palielinot alianses karavīru un mūsu bruņoto spēku atbalsta sistēmu, kā arī nodrošinot sabiedroto spēku uzņemšanai atbilstošu infrastruktūru. Samita sagatavošanā tika ieguldīts nopietns darbs, un tajā pieņemti Latvijas interesēm pozitīvi lēmumi, taču Velsas samits nav šī procesa beigas, bet tikai sākums samita lēmumu praktiskai īstenošanai.

Informāciju apkopojusi **Ieva Plēsuma**.
Foto — no kuģa M05 arhīva un www.nato.int.

Aizsardzības ministrs:

Valsts aizsardzības spējas ir priekšnoteikums valsts attīstībai

2014. gada 4. un 5. septembra NATO samits Lielbritānijā, Velsā, parādīja, ka NATO valstis apzinās reālo situāciju, jo Eiropas drošību apdraud reāls agresors. Valstu brīvības un cilvēku dzīvību aizstāvēbai atkal izšķirošais ir militārs potenciāls. Pieņemtās vienošanās, lai arī joprojām diplomātiski atturīgi noformulētas, ietver konkrētu saturu — NATO valstis pārtrauks aizsardzības budžetu samazināšanu un sāks atgriezties pie 2% finansējuma, austrumu robežas drošību garantēs palielināta sabiedroto klātbūtne, mācības būs vērstas uz savietojamības tālāku attīstību un maksimāli ātru spēku izvēršanu.

Krievijas rīcība Ukrainā ir tik tuvu Eiropas Savienības valstīm, tās pamatā ir vēsturiski atpazīstama un agresīva ideoloģija par «krievu pasaules» pārkāpumu, ka apdraudējums vairs nav ignorējams. Latviju un Eiropu kopumā jau skar Krievijas īstenotais propagandas karš, kura mērķis ir sašķelt katras valsts sabiedrību un sašķelt NATO valstis. Latvijā propagandas karam ir divi galvenie mērķi. Pirmkārt, panākt, lai mēs noticam, ka mūsu sabiedrībā ir nevis atsevišķi radikāļi, bet ka mēs esam divu naidīgu kopienu valsts. Otrkārt, pazemot Latvijas valsti, uzstājīgi paužot «viedokli», ka mūsu sabiedrotie ir mums parādā par to, ka garantē mūsu valsts drošību.

Atbildes ir vienkāršas — vispirms, mēs esam demokrātiska sabiedrība, kurā ir

vārda un viedokļu brīvība tiktāl, cik to pieļauj likums. Tāpat kā citās valstīs, arī mums ir cilvēki, kuri tikai gaida izdevību slepkavot, un, tāpat kā citās valstīs, ar tādiem nodarbojas atbildīgie dienesti.

Latvijai kā valstij ir jāstiprina pašaizsardzības spējas — valsts pirmais pienākums ir garantēt savu cilvēku tiesības uz dzīvību un drošību. Valsts pastāvēšanu vispirms garantē tās robežu neaizskaramība, un to šodien atkal var nodrošināt tikai pietiekami spēcīgi bruņotie spēki. Vienatnē Latvijai šis uzdevums maksātu ļoti dārgi — tāpēc izteikumi, ka 2% no IKP valsts pastāvēšanas nodrošināšanai ir pārāk dārgi, vērtējami vismaz kā analfabētiski.

Mana pārliecība ir, ka Latvijas aizsardzībā mēs jau esam sākuši ieviest Velsas samitā izvirzītos uzdevumus un tuvāko divu gadu laikā:

1. mums jābūt spējīgiem noteikt mūsu gaisa robežas pārkāpšanu zemo lidojumu amplitūdā un notriekt pārkāpējus;
2. karavīri tiks nodrošināti ar bruņutransportu — vispirms ar kāpurķēžu, tad ar riteņiem;
3. bruņoto spēku vienības cieši iesaistīsies NATO partneru veidotajās starpvalstu vienībās;
4. paaugstinātas gatavības Zemessardzes rotas būs pirmās, kas profesionālā sagatavotībā, ekipējumā un bruņojumā pietuvināsies regulārajai armijai;

5. visu zemessargu ekipējumam un bruņojumam jāatbilst regulārās armijas nodrošinājumam;

6. mūsu bāzes būs spējīgas uzņemt NATO sabiedrotos un nodrošināt kazarmas, noliktavas un citu infrastruktūru.

Es uzskatu, ka vienlaikus ar šiem konkrētajiem uzdevumiem valsts drošībā mums ir svarīgi paveikt vēl sekojošo:

1. Jaunsardzei ir jāklūst par mūsu jauniešu izvēli un iespēju — tas nozīmē, ka skolās jābūt instruktoriem, jābūt mācību programmām un ekipējumam. Jaunsardzes pastāvēšanai un attīstībai jāklūst par vienu no prioritātēm;

2. karavīru un viņu ģimeņu sociālajām garantijām jābūt tādām, lai profesionāli izvēlētos maksimāli ilgi palikt dienestā;

3. zemessargiem jābūt iespējai piedalīties intensīvās mācībās — jārod vienošanās ar darba devējiem par mācību atvaļinājumiem;

4. jāizveido efektīva rezervistu apzināšanas sistēma, jāuzsāk rezervistu iesaiste un apmācība.

Latvijai kā valstij šobrīd ir būtiski saglabāt savu valstiskumu, valstisko pašapziņu un mūsu neatkarības garantiju — piederību Rietumu pasaulei. Valsts aizsardzības spējas ir priekšnoteikums Latvijas valsts attīstībai un cilvēku labklājībai. Konkrētie darbi drošības stiprināšanai rādis, vai nākamā valdība rīkojas Latvijas valsts un cilvēku nākotnes labā.

Foto — www.nato.int.

Ir svarīga *NATO* samita lēmumu īstenošana

Intervija ar britu atvaļināto ģenerāli, bijušo *NATO* Sabiedroto spēku augstākās virspavēlniecības Eiropā (*SHAPE*) komandiera vietnieku Ričardu Širefu (*Gen. (ret.) Richard Shirreff*)

Līga Lakuča

Foto — Gatis Dieziņš.

— Kādi, jūsuprāt, bija Baltijas valstu ieguvumi no 2014. gada *NATO* samita Velsā? Pašreizējā situācijā vairāki eksperti ir uzsvēruši, ka šis, iespējams, ir bijis Baltijas valstīm vissvarīgākais *NATO* samits. Kurus jūs uzskatāt par būtiskākajiem šī samita darba jautājumiem?

— Šis samits Baltijas valstīm patiešām bija ļoti svarīgs. Samits noslēdzās ar ļoti spēcīgu paziņojumu par kolektīvās aizsardzības nozīmīgumu, par alianses līguma 5. paragrāfa svarīgumu, jo īpaši atzīstot, ka Baltijas valstīm radušies draudi pēc Krievijas prezidenta Putina agresijas Ukrainā, kad it kā etnisko krievvalodīgo apvienošana tiek izmantota kā iegansts centieniem atjaunot ietekmi un varu ārpus Krievijas teritorijas. Es uzskatu, ka nozīmīgākā apņemšanās, protams, ir lēmums izveidot ļoti augstas gatavības apvienotos reaģēšanas spēkus un nodrošināt to apmācību. Redzēsim, kā notiks samitā pieņemto lēmumu realizācija — ir jāredz to izpildes detaļas —, kāda paredzēta šo spēku vadība un kontrole, kāda būs šo spēku gatavība, bet es uzskatu, ka jums Baltijas valstīs vajadzētu justies pārliecinātiem par to, ka alianse kopumā ir demonstrējusi ļoti spēcīgu solidaritāti, pilnībā izprotot jūsu bažas.

— Šā gada Rīgas konferences laikā izvērsās diskusija arī par to, vai cilvēki Rīgā var mierīgi nakti gulēt, vai mēs varam justies droši šajā situācijā.

— Manuprāt, neviens no mums nevar tā īsti labi gulēt naktī un justies drošs — vai mēs mītam Rīgā, Tallinā vai Dienvidanglijā, kur es dzīvoju, vai Amerikā, jo šodienas pasaule ir bīstama. Mums ir jāsaprot un jāatzīst, ka kara draudi Eiropā nekad nav bijuši lielāki par pašreizējiem kopš 1945. gada, izņemot Rietumbalkānos pieredzēto. Taču es uzskatu, lai gan par to, protams, var strīdēties, ka šobrīd katra valsts Eiropā kopumā, arī Amerika saskaras ar daudz lielākiem draudiem no džihādīstu grupējuma «Islāma valsts» gan ārējās, gan iekšējās drošības kontekstā, ar draudiem mūsu draugiem Tuvajos Austrumos. Tātad galvenais un vienīgais veids, kā varam nodrošināt sev drošu gulēšanu naktī, ir pārliecība,

ka patiešām esam izdarījuši visu iespējamo, ka mūsu «apdrošināšanas polise» — gatavība stāties pretī šādiem draudiem — ir pēc iespējas pilnīgāka un efektīvāka. Un Velsas samita rezultātā šāda «apdrošināšanas polise» ir analizēta daudz nopietnāk, kā varbūt tas tika darīts līdz šim.

— Turpinot par drošību — Rīgas konferencē tika spriests arī par to, ka, piemēram, Zviedrija un Somija nevar justies tik droši, jo tās nav *NATO* dalībvalstis. Vai, jūsuprāt, šīs valstis, varētu kļūt par alianses dalībvalstīm?

— Zviedrija un Somija, iespējams, jūtas mazāk drošas nekā *NATO* dalībvalstis, jo uz tām neattiecas kolektīvās aizsardzības garantijas. Tomēr tās abas vairāk nekā divdesmit gadu laikā ir pierādījušas, ka ir ļoti spēcīgas *NATO* partnervalstis un ir draudzīgas aliansei. Tās ir devušas ievērojamu ieguldījumu *NATO* operācijās. Un es patiešām nevaru iedomāties divas citas valstis, kas būtu vairāk gaidītas *NATO*, bet, protams, tam pirmām kārtām ir jābūt Somijas un Zviedrijas iedzīvotāju, viņu vēlētoju un politiķu lēmumam.

— Šajā Rīgas konferencē diskutēja arī par Krievijas piekopto informācijas karu un to, ka mēs faktiski šajā cīņā zaudējam. Kāds ir jūsu viedoklis?

— Tas, ko esam pieredzējuši saistībā ar Krievijas rīcību Krimā un Ukrainas austrumos, īstenībā jau labu laiku pirms tam — vairāku gadu garumā —, jāvērtē viennozīmīgi, proti, Krievija veic ļoti izsmalcinātu informācijas un psiholoģisko operāciju karu. Mums pret to ir ļoti nopietni jāattiecas, jo man šķiet, ka Krievijas šobrīd piekoptās karadarbības taktika veidojas jau Gruzijas kara laikā. Tās raksturīgākā iezīme ir graut kādas valsts viengabalainību no iekšienes. Mēs redzam informācijas operācijas kombinācijā ar psiholoģiskām operācijām, manipulācijām ar krievvalodīgām minoritātēm, speciālo uzdevumu vienību speciālistu vadībā izveidotas vietējo kaujinieku vienības — visi šie pasākumi kopumā noved pie mēģinājumiem no iekšienes sagraut valsts viengabalainību. Vai mēs šajā karā zaudējam? Manuprāt, mums ir jārikojas pietiekami gudri, ar visaptverošu pieeju, jo šīs aktivitātes ir daļa no cīņas elementiem 21. gadsimta karadarbībā. Tas ir karš, kura iznākums ir atkarīgs no cilvēku pārliecinātības, no spējas mainīt viņu viedokli. Tāpēc *NATO* ir nepieciešams cieši sadarboties ar pilsonisko sabiedrību, lai nodrošinātu, ka Krievijas psiholoģiskās un informācijas operācijas nesaņemtu nekādu minoritāšu atbalstu, jo īpaši no krievvalodīgām minoritātēm *NATO* teritorijā. Skaidrs, ka Latvijai tas ir ļoti svarīgs jautājums jūsu nozīmīgās

krievvalodīgo minoritātes dēļ. Šis jautājums ir ļoti svarīgs arī Igaunijai un Lietuvai. Un, protams, skatoties plašāk, tas ir ļoti nozīmīgs jautājums mums visiem, visai aliansei. Tātad mums ir jānovērš iespēja, ka krievvalodīgās minoritātes NATO teritorijā, piemēram, Latvijā, varētu justies jebkāda veidā sakūditas vai savaldzinātas ar Putina doktrīnu. Tas nozīmē, ka mums ir jāpārlicina viņu prāti un sirdis, respektīvi, jāpanāk, ka viņi ir kopā ar mums, lai tādējādi uzvarētu šajā informācijas cīņā.

— Tieši pirms NATO samita notika ASV prezidenta Baraka Obamas vizīte Tallinā, kur viņš daudz runāja par Baltijas valstu drošību, apliecinot amerikāņu un arī NATO atbalstu. Kāpēc, jūsuprāt, viņš devās uz Baltijas valstīm pirms šī samita?

— Manuprāt, tas nepārprotami parāda amerikāņu atbalstu NATO Eiropā un jo īpaši NATO un ASV atbalstu Baltijas valstīm. Tas bija svarīgi, jo jau labu laiku mēs jutām, ka amerikāņi pēdējos gados attālinās no Eiropas. Izskanēja runas par kursa maiņu un atkārtotu pievēršanos Āzijas un Klusā okeāna reģionam. Turklāt šajā laikā tika īstenots ievērojams amerikāņu karaspēka samazinājums Eiropā. Tāpēc es uzskatu, ka prezidenta Obamas vizīte Igaunijā bija ļoti spēcīgs signāls, kas liecināja par amerikāņu apņemšanos. Jāatceras arī, ka pēc Krievijas iebrukuma Krimā ASV nekavējoties uz Baltijas valstīm nosūtīja F-16 reaktīvos iznīcinātājus, lai pastiprinātu Baltijas gaisa telpas patrulēšanu. Tomēr šobrīd ir būtiski noskaidrot, kā tieši alianse ir paredzējusi nodrošināt Baltijas valstu aizsardzību. Jo viena lieta ir, kad politiķi runā par reaģēšanas spēku izveidi, taču kā atvaļināta militārpersona uzskatu, ka šajā situācijā ir vairāki svarīgi jautājumi, piemēram, kas šos spēkus komandēs un kontrolēs, kurš pieņems lēmumu par to izvietošanu, cik ātri šis karaspēks spēs nokļūt galamērķī, kāds būs šo spēku bruņojums un ekipējums, kur tas atradīsies, vai ir paredzēta vieta šo spēku ekipējuma uzglabāšanai utt.

— Par NATO militārajām bāzēm Baltijas valstīs — beidzot šajā jautājumā esam panākuši, ka šeit uz ir izvietoti arī citu NATO valstu karavīri. Arī amerikāņi. Ir plānots, ka to būs vairāk, ka notiks dažādas kopīgas mācības. Ko, jūsuprāt, NATO vēl vajadzētu darīt, lai cilvēki Baltijas valstīs varētu justies droši, jo, protams, turpinās diskusijas par to, vai mēs saņemsim palīdzību no NATO?

— Es par to esmu paudis savu viedokli kopš Krievijas iebrukuma Krimā, tātad kopš šā gada marta, proti, ir nepieciešams panākt nepārtrauktu un pastāvīgu citu NATO dalībvalstu karaspēka klātbūtni Baltijas valstīs, protams, ja tāda būtu Latvijas, Igaunijas un Lietuvas iedzīvotāju un valdību vēlme. Ir skaidrs, ka tam ir jābūt tikai un vienīgi jūsu lēmumam. Pieņemot, ka jūs to vēlaties, uzskatu, ka vienīgais veids, kā NATO varētu atturēt jebkādu krievu avārijas izpausmi, ir uzturēt šeit pastāvīgu un nepārtrauktu sava karaspēka klātbūtni. Un nevar aprobežoties tikai ar gaisa telpas patrulēšanu, NATO ir nepieciešams izvietot šeit savu karaspēku. Saku to tāpēc, ka pagājušā gada septembrī, kad biju Latvijā, mani pārsteidza vairāki incidenti. Krievijas militāro mācību «Zapad 2013» laikā krievu Gaisa spēku lidmašīnas veica lidojumus pie Latvijas robežas, parādījies radaru ekrānos un atkal pazūd — tādējādi demonstrējot sava veida iebiedēšanu. Ja Krievija nolemtu pret Latviju uzsākt militāru operāciju un šeit nebūtu izvietots NATO karaspēks, tad, manuprāt, aliansei būtu gandrīz neiespējami reaģēt pietiekami ātri. Tātad vienīgais veids, kā atturēt Krieviju no iespējama uzbrukuma, ir nodrošināt šeit pastāvīgu NATO klātbūtni. Tām nav obligāti jābūt lielām bāzēm un garnizoniem, kādi bija izveidoti Vācijā aukstā kara laikā, ar skolām, ģimenēm un visu infrastruktūru. Uzskatu, ka mēs varam panākt līdzīgu rezultātu, veicot karaspēka rotācijas, organizējot kopīgas militārās mācības, jo ir dažādi veidi, kā nodrošināt šāda veida klātbūtni. Pamatā ir skaidrs, ka tad, ja Latvija to vēlas, NATO vajadzētu spēt to nodrošināt.

— Kas, jūsuprāt, notiks nākamā pusgada laikā, kā mainīsies starptautiskā situācija? Kādi varētu būt NATO galvenie uzdevumi? Šobrīd daudzi runā par nopietnākām sankcijām pret Krieviju.

— Situācijas attīstība ir pilnībā atkarīga no tā, kā tiks īstenoti samitā pieņemtie lēmumi. Respektīvi, tieši sākumi, kas veido kādu kopumu, parasti rada lielākās problēmas. Šobrīd sliktākais, kas varētu notikt, būtu tas, ka mūsu politiķi «noņemtu kāju no gāzes pedāļa». Samitā ir pieņemti svarīgi lēmumi, un tagad ir nepieciešams, lai pieņemtie lēmumi patiešām tiktu īstenoti. Ir vajadzīga skaidra stratēģija, un mums ir jābūt ļoti, ļoti uzmanīgiem un jāsaglabā modrība. Lai arī pašreiz ir paziņots par formālu pamieru starp Ukrainu un Krieviju un šķiet, ka kauju intensitāte ir mazinājusies, nav šaubu, ka Krievija nav mainījusi

savu nodomu. Manuprāt, tiks darīts viss iespējamais, lai mēģinātu nodrošināt, ka Ukrainas austrumu daļa nonāk arvien lielākā Krievijas ietekmē, līdzīgi kā tas jau ir noticis ar citiem iesaldētajiem konfliktiem Pieņestrā un citviet bijušās Padomju Savienības teritorijā. Tāpēc arī NATO ir jāturpina savs spiediens. Ja NATO to nodrošinās un turpinās attīstīt samita lēmumus, un tos izdosies pārvērst par militāro realitāti, kas spētu atturēt Krieviju, tad, manuprāt, mēs varētu redzēt spriedzes samazinājumu.

— Jūs tikāt intervēts BBC pirms NATO samita Velsā. Kādi jautājumi šobrīd nodarbina Lielbritānijas iedzīvotāju prātus, jo es pienemu, ka mums varētu būt diezgan atšķirīgas intereses?

— Jūs man uzdevāt ļoti interesantu jautājumu. Vairākās intervijās BBC patiešām esmu pieskāries šiem jautājumiem, un viens no tiem ir, cik lielā mērā Lielbritānijas iedzīvotāji ir gatavi redzēt britu karavīrus, cīnoties un arī mirstot, aizsargājot Latviju, Igauniju un Lietuvu saskaņā ar alianses līguma 5. paragrāfu. NATO joprojām ir Apvienotās Karalistes aizsardzības stūrakmens, un Lielbritānija ir paudusi ļoti stingru apņemšanos ievērot 5. paragrāfu un kolektīvo aizsardzību. Tāpēc, ja patiešām būs šāda nepieciešamība, mēs atbilstoši arī rīkosimies. Bet realitāte diemžēl ir tāda, ka ne visi Lielbritānijā šodien domā, ka Krievija ir tā valsts, kas pasaulē rada draudus. Un es brīžiem jūtos kā veca plate, es to saprotu, bet man Latvijā ir daudz draugu, un šis jautājums, varētu teikt, ir jau manā DNS, man tas tiešām rūp. Es, protams, turpināšu šo jautājumu aktualizēt, bet ir skaidrs, ka daudziem Lielbritānijas iedzīvotājiem tas šobrīd nav vissvarīgākais. Pašreiz, manuprāt, aktuālākais Lielbritānijā ir jautājums, vai tā izdzīvos kā nedalīta valsts pēc balsojuma Skotijā. Un otrs lielākais drošības jautājums Lielbritānijā, protams, ir saistībā ar «Islāma valsts» aktivitātēm [ISIS; *Islamic State in Iraq and Syria*]. Vienam britu ķīlniekam tika nocirsta galva, arī cits britu ķīlnieks, visticamāk, šobrīd atrodas lielās briesmās, tāpēc galvenais drošības jautājums pašreiz Lielbritānijā ir tās ieguldījums koalīcijas spēkos, lai novērstu draudus no Tuvajiem Austrumiem. Kā redzams, Lielbritānijā ir daudzi aktuāli jautājumi. Bet, kā jau iepriekš sacīju, es turpināšu aktualizēt jautājumu par Baltijas valsti, it īpaši Latvijas, drošības garantijām.

Tulkojis NBS rezerves
vlt. Kārlis Līdaks.

Ar desanta mācībām Lielvārdē demonstrē NATO spējas reaģēt krīzes situācijā

No 1. līdz 10. septembrim Latvijā norisinājās mācības «*Steadfast Javelin II*», un tajās piedalījās ap 600 karavīru no Latvijas, ASV, Itālijas, Kanādas, Bulgārijas un Vācijas. Mācībās tika iesaistīti vairāk nekā desmit C-17 un C-130 lidmašīnu, kā arī dažāda tipa helikopteri, tai skaitā «*Black Hawk*», «*Chinook*» un «*Apache*». Mācību uzdevums — trenēt sabiedroto spējas ieņemt bāzi un izvērst kaujas spējas, lai varētu veikt sauszemes spēku operāciju.

Mācību aktīvā fāze sākās 5. septembrī Gaisa spēku aviācijas bāzē Lielvārdē, kur 456 ASV, Itālijas un Kanādas karavīri trenējās veikt personālsastāva desantu un bruņumašīnu transportēšanu ar lidmašīnām.

Vingrinājums sākās pēc tumsas iestāšanās ar karavīru desantēšanos no astoņām C-130 lidmašīnām, savukārt pēc pusnakts lidostā nolaidās piecas C-17 lidmašīnas, kas nogādāja uz mācībām 12 «*Stryker*» bruņumašīnas un artilēriju.

Lielu pretošanos, saskaņā ar scenāriju, NATO karavīri bāzes teritorijā nesastapa — nosacītais pretinieks, ko spēlēja Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljona karavīri un zemessargi, tika ātri neitralizēts, pateicoties izlūkvienību darbībai, kas bāzes teritoriju bija novērojuši vēl pirms operācijas sākuma. Tikko karavīri bija desantējušies, bāzē sāka ierasties bruņutehnika un bruņojums.

Mācībās tika izmantots izdomāts scenārijs, kas tikai daļēji bija piesaistīts ģeogrāfiskajai videi, un tajā tika izspēlēta krīzes

reaģēšanas situācija ar iedomātiem dalībniekiem. Šis scenārijs paredzēja, ka Latvijā un Lietuvā vienlaikus — 5. septembra naktī — tiek ieņemti divi lidlauki, kas pēc tam tiks izmantoti kā bāzes, lai veiktu tālāku uzbrukumu pretinieka loģistikas sistēmām.

Mācības bija cieši saistītas ar NATO Velsas samitā pieņemtajiem lēmumiem.

«Viens no svarīgākajiem Velsas samita lēmumiem bija apņemšanās paaugstināt NATO militārās spējas reaģēt uz iespējamām krīzēm, samazinot karavīru ierašanās laiku krīzes vietā. Mācības «*Steadfast Javelin II*» Lielvārdē bija lielisks pierādījums šiem politiskajiem lēmumiem, jo, kā ziņāms, visātrākais veids, kā ienākt kādā krīzes skartā reģionā un izvērst tur reaģēšanas spēkus, ir ar gaisa desantēšanās operāciju, kam seko tehnikas un bruņojuma piegāde,» mācībām veltītajā preses konferencē sacīja Nacionālo bruņoto spēku komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube.

«Uzbrukums vienai NATO valstij ir uzbrukums tām visām. Un šajās mācībās mēs demonstrējam, ka NATO ir ne tikai spējas, bet arī griba aizstāvēt ikvienu savu dalībvalsti, ja tāda nepieciešamība rastos,» sacīja Apvienoto spēku pavēlniecības štāba Brunsumā komandieris ģenerālis Hanss Lotārs Domrēze. «Mēs esam labi apmācīti un gatavi aizstāvēt dalībvalstu iedzīvotājus un teritoriālo integritāti uz mūžīgiem laikiem. Nav tādas situācijas, kam mēs nevarētu pielāgoties, un NATO ir jāpielāgojas, jo mēs esam redzējuši «zaļo cilvēciņu» aktivitātes. Mēs esam gatavi cīnīties hibrīdkarā, ja tas būtu nepieciešams.»

Ģenerālis H. L. Domrēze izteica pateicību Latvijai par uzņemošās valsts atbalsta sniegšanu, kā arī ASV spēku Eiropā pavēlniecībai un 173. kājnieku bataljonam par iniciatīvu un mācību organizēšanu.

Lai nodrošinātu uzņemošās valsts atbalstu, mācībās tika iesaistītas bruņoto spēku vienības no Nacionālo bruņoto spēku Nodrošinājumu pavēlniecības, Gaisa spēku aviācijas bāzes, Sauszemes spēku kājnieku brigādes un NBS Apvienotā štāba.

«*Steadfast Javelin II*» bija NATO organizētas mācības, kuras vienlaikus notika Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Polijā un Vācijā, un tajās kopumā piedalījās 2000 karavīru no deviņām valstīm. Mācību mērķis bija palielināt savietojamību sarežģītu operāciju veikšanā, īpaši sauszemes un gaisa spēku sadarbību gaisa desanta operācijās.

Sagatavojuši **Daina Ozoliņa**,
AM Preses nodaļas vecākā referente.
Foto — Gatis Dieziņš.

Civilās sadarbības programma palīdz skolām

Taivo Trams

Ādažu vidusskola jauno mācību gadu uzsāka krietni sakoptāka — tās teritoriju nu ietver jauns žogs, kura būvē aktīvi piedalījušies ASV Gaisa spēku Nacionālās gvardes militārie inženieri. Projekts tapis ASV Bruņoto spēku virspavēlniecības Eiropā Civilās sadarbības programmas ietvaros, ko plāno un organizē ASV vēstniecības Latvijā Aizsardzības sadarbības birojs. Kopdarba rezultātu svinīgā atklāšana notika dažas dienas pirms 1. septembra.

Skolas teritorijas iežogojšanas izmaksas pārsniedza 92 000 ASV dolāru, un projekta izbūvē kopā ar amerikāņu karavīriem strādāja arī Nacionālo bruņoto spēku vīri, bet darbus koordinēja vietējais uzņēmums SIA «Koger Vide». Skolas teritorijas labiekārtošanas projektu 2013. gadā programmai piešķirte Ādažu novada pašvaldība.

Darbi pie skolas sākušies 5. augustā, un visā to laikā projekts bijis Ādažu iedzīvotāju uzmanības centrā. Pēc darbu pabeigšanas ar rezultātu ir apmierināti gan skolotāji, gan pašvaldības pārstāvji. Arī Latvijas un ASV karavīri neslēpj gandarījumu par padarīto un uzsver, ka darbs pie Ādažu vidusskolas devis ne tikai jaunas iemaņas un pieredzi, bet arī palīdzējis izveidot ciešākas un draudzīgākas saites starp abu valstu militārpersonām. Amerikāņiem darbos aizvadītais augusts ļāvis labāk iepazīt arī Latviju un tās cilvēkus. «Pēdējās nedēļas mums bijušas ļoti pozitīvi piepildītas. Izbaidījām šo brīnišķīgo valsti, tostarp arī piedaloties šajā projektā. Mēs nemitīgi meklējam jaunas iespējas sadarbīties, un šis ir viens no tādiem projektiem, kas krietni pārsniedz vienkārši darba robežas — tas veicina sadarbību starp valstīm,» atzīst amerikāņu militārie inženieri.

«Kopš 5. augusta darba procesu vēroja visi Ādaži, un šajā laikā par to ir dzirdētas tikai pozitīvas atsauksmes,» projekta prezentācijas pasākumā uzsvēra Ādažu novada domes priekšsēdētājs Māris Sprindžuks. Pateicoties visiem projektā iesaistītajiem par lielo ieguldīto darbu, viņš atzina, ka augustā laika apstākļi karavīrus nav lutinājuši — gandrīz katru dienu lijis lietus. Tomēr darba rezultāts ir skaists un kvalitatīvs, un vislielākais prieks par to noteikti būs mazajiem skolēniem, kuri nāks uz skolu un redzēs sakoptu, drošu vidi.

Par godu projekta noslēgumam skolā tika atklāta piemiņas plāksne. To atklājot,

ASV vēstniecības Ekonomikas un politikas nodaļas vadītāja Debora Millere izteica gandarījumu, ka ASV un Latvijas militārie inženieri atkal strādājuši kopā nozīmīgā projektā, kurš nav pirmais un noteikti nebūs pēdējais abu valstu sadarbības projekts. Pabeigtais darbs apliecina to, cik stipra ir abu valstu sadarbība, kā arī Latvijas un ASV pārliecību, ka bērni ir mūsu nākotne. Latvijai un ASV ir izveidojusies ilga sadarbība daudzās pasaules valstīs, tostarp Kosovā, Irākā un Afganistānā, viņa uzsvēra. Pašlaik ASV ir izvietojušas savus spēkus Baltijā, lai vēlreiz apliecinātu gatavību pildīt uzņemtās drošības saistības NATO ietvaros. Notiek nemitīgs mācību process un citas aktivitātes, lai stiprinātu sadarbību un garantētu, ka Baltijas valstis vienmēr būs brīvas un neatkarīgas.

«Latvija bija līdzās ASV, kad tas bija nepieciešams, un ASV būs līdzās Latvijai, ja radīsies tāda nepieciešamība,» uzsvēra D. Millere.

Sadarbība ar amerikāņu karavīriem Ādažu projekta laikā bijusi ļoti cieša un laba, atzīst Nacionālo bruņoto spēku Kaujas atbalsta bataljona komandieris majors Ģirts Savins. «Jau otro gadu mūsu inženieri no Kaujas atbalsta bataljona strādā kopā ar amerikāņu partneriem un piedalās šajos projektos, kas dod

iespēju mūsu Konstrukciju vadam attīstīt savas spējas un trenēties dažādos darbos — gan logu ielikšanā, gan nožogojumu izbūvē un jumtu klāšanā.» Runājot par prasmēm un iemaņām, ko mūsu karavīriem iespējams apgūt šādu sadarbības projektu gaitā, majors Ģ. Savins saka — karavīri, pirmkārt, mācās un pilnveido angļu valodu. Otrkārt, veicamie darbi, kas nav pārāk sarežģīti, vairo un uzlabo sadarbību un saskarsmi starp cilvēkiem.

Jauno žogu ar ļoti pozitīvām emocijām sagaida arī Ādažu vidusskolas pedagogu saime. «Mēs būvdarbus vērojam jau no pašas pirmās dienas un redzējam, cik organizēti un eleganti viņi strādāja, bija patiesi prieks to skatīt. Arī rezultāts ir tikpat skaists un elegants — žogs taisns kā novilkta līnija. Un, protams, tam būs liela nozīme bērnu drošībā,» saka Ādažu vidusskolas direktore Dace Dumpe. Tagad, kad projekts noslēdzies, ir nedaudz žēl šķirties no čaklajiem palīgiem, ar kuriem projekta laikā izveidojusies laba saprašanās un sadarbība.

Vienlaikus ar Ādažu vidusskolas projekta noslēgumu sadarbībā ar ASV kara inženieriem tika noslēgti arī Ogres 1. vidusskolas jumta daļas siltināšanas un nomaiņas darbi. Šis projekts izmaksājis vairāk nekā 106 000 ASV dolāru. **TS**

Ari Latvijas un ASV karavīri neslēpj gandarījumu par padarīto un uzsver, ka darbs pie Ādažu vidusskolas devis ne tikai jaunas iemaņas un pieredzi, bet arī palīdzējis izveidot ciešākas un draudzīgākas saites starp abu valstu militārpersonām.

Lai garantētu Latvijas brīvības saglabāšanu

Intervija ar ASV pulkvedi Endrū Robertsu (Col. Andrew Roberts)

Līga Lakuča

Foto — no E. Roberta personiskā arhīva.

Pulkvedis Endrū Roberts ilgus laikus strādāja ar mums kopā diendienā — aktīvi iesaistoties gan Nacionālo bruņoto spēku pasākumos, gan Aizsardzības ministrijas aktivitātēs. Tagad viņš ir noslēdzis savu darbību Latvijā, bet viņa ieguldījums paliek. Tāpat kā viņa viedoklis par to, kādi esam un kāds ir bijis šis laiks kopā ar mums.

— Latvijā jūs esat strādājis diezgan ilgu laiku. Ko cerējāt ieraudzīt un piedzīvot toreiz, kad ieradāties? Un kā, jūsu prātā, Nacionālie bruņotie spēki, Rīga un Latvija kopumā ir mainījušies?

— Patiešām kopš manas ierašanās Latvijā ir pagājis diezgan daudz laika. Tas bija 2001. gadā, kad Rīga svinēja 800 gadu jubileju. Toreiz es biju lidmašīnas C-130 pilots, kas šeit nogādāja Mičiganas armijas orķestri, kurš piedalījās svētku parādē. Tad pāris gadus man nebija iespējas šeit būt, bet, tā kā es esmu no Mičiganas Nacionālās gvardes un mums ar Latviju ir valsts partnerības programma, Mičigana regulāri sūta savus speciālistus uz Latviju. Šogad Latvijas un Mičiganas partnerības programmai aprit 22 gadi. Vēsturiski mūsu sadarbībā nav bijis daudz pasākumu, kas būtu saistīti ar gaisa spēkiem, un tas ir saprotams, jo Latvijai ir ļoti nelieli gaisa spēki. Man bija iespēja atgriezties Latvijā 2008. gada februārī ar mobilo mācību grupu, un es vadīju pirmo gaisa atbalsta kontrolieru programmas (JTAC — *Joint Terminal Attack Controllers*) apmācību. Pēc tam sekoja kādi 14 braucieni uz Latviju, līdz es dabūju darbu ASV vēstniecības Rīgā Aizsardzības sadarbības birojā, un nu jau trīs gadus dzīvoju Latvijā. Pārdomājot šo laiku kopš 2001. gada, jāatzīst, ka Latvija un it īpaši tās Nacionālie bruņotie spēki ir pieredzējuši diezgan lielas pārmaiņas. 2001. gadā bija laba ekonomikas attīstība, 2004. gadā Latvija kļuva par NATO dalībvalsti, tad sekoja jūsu karaspēka piedalīšanās miera uzturēšanas operācijās Irākā un Afganistānā, 2009. gada ekonomiskā krīze, kam bija milzīga ietekme uz valsts militāro spēju nodrošināšanu. Visi šie notikumi norisinājās laikā, kamēr es biju šeit.

— Gandrīz esat kļuvis par latvieti...

— Pēdējo 13 gadu laikā patiešām esmu bijis saistīts ar Latviju un tās kultūru; šis

darbs man ir devis iespēju izveidot ļoti ciešas attiecības ar man pazīstamajiem latviešiem. Šo daudzo gadu laikā esam kļuvuši par lieliskiem draugiem — viņi ir viesojušies manā mājā Mičiganā, kad mēs organizējam latviešu karavīru apmācību, un es esmu bijis viņu mājās. Kopīgi esam darbojušies dažādos diezgan saspringtos projektos, esmu piedalījies viņu bērnu kristībās,

un mēs kopā esam apmeklējuši mūsu kritušo karavīru bēres. Par to, kādas bija cerības, šeit pirmo reizi nonākot... Tāpat kā lielākajai daļai cilvēku, jo īpaši 2001. gadā, man nebija ne jausmas, ko sagaidīt. Mana vecuma amerikānim, kad es mācījos skolā, Latvija neeksistēja, kartē bija redzama tikai tā lielā sarkanā valsts — PSRS.

Tagad gan es pazīstu Latviju un savu nokļūšanu šeit uzskatu par pārsteidzošu pieredzi! Manuprāt, valsts nelielā platībā dod tai iespēju veikt tādas izmaiņas, kas nebūtu īstenojamas lielākā teritorijā. Iespējams, tieši tas mani ir motivējis, it īpaši tos septiņus gadus, kad biju iesaistīts JTAC programmā. Arī šo pēdējo trīs darba gadu laikā bija daudzas programmas, piemēram, apvienotā uguns atbalsta priekšējo novērotāju (JFO — *Joint Fire Observers*) apmācība, Mičiganas un Latvijas kopīgā iesaiste apmācības misijā Libērijā, kuru mēs sākām manā laikā, bezpilota lidmašīnu (UAV) izvietošana, taktisko bezpilota lidmašīnu skrejceļš, kas nesen tika atklāts Ādažu bāzē, A-10 lidmašīnu izmantošana starptautisko militāro mācību «Saber Strike» atbalstam.

— Kā saskatāt savu lomu Latvijas un Nacionālo bruņoto spēku pilnveidošanā saistībā ar gaisa atbalsta kontrolieru apmācību un pārējiem projektiem?

— Viss sākās ar gaisa atbalsta kontrolieriem. Tā bija pirmā programma, un šobrīd tas ir galvenais iemesls, kāpēc cilvēki mani pazīst un atceras. Savā ziņā šis projekts radās

no prasībām, kādas bija noteiktas operacionālās sadarbības padomnieku grupām (OMLT) Afganistānā. Laikā, kad radās ideja par gaisa atbalsta kontrolieru apmācību, bija daži skeptiķi, kas šaubījās par šīs idejas lietderību. Kāpēc organizēt gaisa atbalsta kontrolieru apmācību, ja jums nav tuvā gaisa atbalsta (CAS) lidmašīnu? Līdz šim nevienai valstij pasaulē, kurai nav šo lidmašīnu, nebija savu gaisa atbalsta kontrolieru — kāpēc gan lai tie būtu Latvijai? Tas, kas bija sava veida atrunāšanās misijas laikā Afganistānā, kļuva par nepieciešamību, kad mums patiešām bija jādromā par Latvijas faktisko aizsardzību. Kad jūs runājat par visu šo projektu, jo īpaši JTAC, panākumiem, es teiktu, ka patiesi jūtos gandarīts par šo Latvijas aizsardzības spēju attīstību, it sevišķi, ja vērtē pašreizējo situāciju Ukrainā un diskusijas par Latvijas aizsardzību. JTAC ir labs faktisko Latvijas aizsardzības spēju piemērs. JTAC var iesaistīt lielākā NATO spēku struktūrā, gan divpusēji ar ASV, gan ar NATO. Jums var nebūt F-16 reaktīvo iznīcinātāju vai A-10 lidmašīnu, bet jums tagad ir apmācīti cilvēki, kas zina,

kā tās pareizi izmantot. Tātad jums ir cilvēki, kas ir apmācīti aizstāvēt savu valsti, izmantojot modernākās ieroču sistēmas, kas ir īpaši izstrādātas, lai novērstu pastāvošos draudus. Līdzīga situācija ir ar apvienotā uguns atbalsta priekšējiem novērotājiem — ir labi, ja valstij šādas spējas ir, bet kāpēc šīs spējas būtu nepieciešamas Latvijai? Tās ir faktiskās kaujas spējas valsts aizsardzībai. Īstie cilvēki ar atbilstošu apmācību spēj pretoties īpašam apdraudējumam. Ir daudz spēju, ar kurām mēs varētu strādāt tālāk, — dažādas lietas, kurās iespējama sadarbība militārajā jomā, bet es patiešām esmu cietis koncentrēties uz to, kas tieši skar valsts aizsardzību. Un apvienotā uguns atbalsta priekšējie novērotāji tagad pakārtoti apmāca arvien vairāk cilvēku, jo šobrīd jums jāpanāk «apvienotās uguns» domāšana savos bruņotajos spēkos, jo īpaši vadošajā sastāvā — rotas komandieru, bataljona, brigādes un Zemessardzes līmenī, lai izveidotu tādus lēmumu pieņēmējus, kuri spēj atbildēt uz jautājumu «Kā es varu pareizi izmantot šīs spējas?» Un tā ir daļa no jūsu saistībām — jūs apmācāt JTAC vai JFO speciālistu, un tālāk jums ir jāspēj organizēt arī attiecīgus militārus vingrinājumus. Pirms četriem gadiem «Saber Strike» mācībās bija tikai divi ASV Gaisa spēku cilvēki — es un galvenais virsreržants Vanpeits, kurš atliedz uz šejieni, lai palīdzētu dažiem pirmajiem JTAC speciālistiem, rācīdā imitējot pilotus, jo lidmašīnas šajās mācībās nebija. Nākamajā vasarā, mēs spējam nodrošināt, ka A-10 lidmašīnas no Mičiganas piedalās «Saber Strike» mācībās un veic tuvā gaisa atbalsta misijas. Lai gan tas ir armijas vingrinājums, tieši A-10 lidmašīnu klātbūtne tagad dod iespēju latviešu karavīriem rotas līmenī iet un karot tā, kā viņiem varētu būt jācīnās situācijā pie reāla Latvijas apdraudējuma. Papildus tam šogad mēs mācībās izmantojam arī bezpilota lidmašīnas (UAV).

Reālu draudu situācijā nebūs vairs laika idejām, dokumentu sagatavošanai, zīmogiem un parakstiem; jums būs jāspēj nodrošināt reāllaika valsts aizsardzību, tāpēc jums jau tagad ir jāveic visu līmeņu personāla, t. sk. vadības, apmācība. Tātad, lai arī šobrīd Latvijai nav savu F-16 reaktīvo iznīcinātāju, bezpilota lidmašīnu un haubiču; tai ir speciālisti, kuri ir apmācīti darboties ar šīm sistēmām. Būtiski ir panākt, ka Latvijas karavīru apgūtās aizsardzības spējas sniegtu tiem pieeju dažādām augstas klases bruņojuma sistēmām. Un tas, ka Latvija ir daļa no NATO, ļauj to darīt. Jūsu nelielā valsts tagad var saņemt B-1 bumbvedēju atbalstu, var iegūt satelītu attēlus, pieprasīt lielo bezpilota lidmašīnu vai attālināti vadāmo lidaparātu (RPA — Remotely Piloted Aircraft) sistēmu

atbalstu: šobrīd Latvija spēj savus bruņotos spēkus atbilstoši savienot ar vismodernākajām ieroču sistēmām pasaulē.

— Vai, jūsu prāt, Latvijas karavīri bija gatavi šādiem izaicinājumiem? Jūs jau iepriekš sacījāt, ka kājnieku sagatavošana sarežģītības līmenī nav salīdzināma ar šīm lietām.

— Uzskatu, ka šeit šādiem projektiem bija auglīga augsne, ņemot vērā NBS pieredzi misijās Irākā un Afganistānā. Starp citu, viens no mūsu sākotnējiem gaisa atbalsta kontrolieriem, vēl būdams atlases procesā, pieminēja gadījumu, kad latviešu karavīri Irākā, kuri bija izvietoti kopā ar Polijas divīziju, reiz nokļuvuši apšaudē, un viņš, gulēdams grāvī, esot redzējis lidojam dažus triecienhelikopterus, un nodomājis — ja vien man būtu iespējas sazināties ar šo helikopteru, es varētu pateikt, kur atrodas ieinaidnieks, un šī situācija būtu atrisināta.

Vēlāk, kad bija dzirdējis, ka mēs esam Ādažos, lai organizētu tieši šādu prasmju apmācību, viņš ieradās bāzē, lai tiktos ar mums. Viņš vēlējās mums izstāstīt savu pieredzi un apgūt iemaņas, kā sazināties ar lidaparātu, lai iegūtās zināšanas varētu izmantot kaujas laukā. No mana stāstījuma ir redzams, ka izdodas atrast puišus, kuri saprot šo principu. Tāpēc es uzskatu, ka kaprāļa, seržanta, leitnanta, kapteiņa, pat majora līmenī jums ir šim uzdevumam nepieciešamie īstie cilvēki, bet izaicinājums ir pulkvežleitnantu un pulkvežu līmenī, jo tad, kad viņi bija leitnanti, bruņotajiem spēkiem šādu spēju nebija. Diemžēl šī problēma pastāv arī daļā no NBS vadības personāla, jo šīs ir pavisam jaunas spējas. Taču, tāpat kā citas lietas, arī tas ir labojams. Tas tikai prasa laiku, tāpēc ir jābūt attiecīgai stratēģijai un plānam, kā šo trūkumu novērst un panākt, lai šie vīri spētu ātri domāt. Saprotiet, domāšanas ātrums F-16 reaktīvajā iznīcinātājā ir atšķirīgs no kājnieku domāšanas ātruma. Ja tu esi gaisa atbalsta kontrolieris, tev ir jāspēj kontrolēt gaisā četrus F-16 reaktīvos iznīcinātājus, jāsaprot, ka īsā laika sprīdī notiek ļoti daudz lietas. Taču gaisa spēku operāciju plānošana aizņem daudz ilgāku laiku, jo, piemēram, jau trīs dienas pirms operācijas jums ir jāizdomā, no kurās vietas jūs nodrošināsiet savas operācijas atbalstu; šādus jautājumus nav iespējams ātri atrisināt. Tātad operācijas plānošanas fāzē jums ir šīs 72 stundas, lai izdomātu, jūsu prāt, labāko risinājumu, jo pašas operācijas laikā jums ir jāspēj domāt ar skaņas ātrumu. Jums ir jādomā ātri! Atbildot uz jūsu jautājumu, varu teikt — Latvijas NBS ir lielisks personāls, jums ir izcilas personības, un Latvijai ir pamats lepoties ar saviem speciālistiem.

Vai jūs zināt, ka Latvija ir pirmā valsts ar sertificētu gaisa atbalsta kontrolieru programmu, kurai nav savu lidmašīnu! Un pirmā valsts, kurai būs sertificēta apvienotā uguns atbalsta priekšējo novērotāju programma, kurai nav artilērijas! Un to visu var panākt ar atbilstošu plānošanu, lielu atbalstu no Mičiganas Nacionālās gvardes, ar mūsu iepriekšējās pārbaudes kursiem un mūsu mobilajām mācību grupām. Mēs konsekvēti esam veikuši kvalitātes kontroli, no 40 latviešiem tika atlasīti divdesmit, kas tika nosūtīti uz šiem kursiem. Šāda politika ir ļāvusi sasniegt tādu panākumu līmeni, kas, manuprāt, nav šobrīd nekur citur sastopams. Un viņu parādītā motivācija un spējas ir pārsteidzošas! Kopš apvienotā uguns atbalsta priekšējo novērotāju programmas izveides kopumā ir organizētas 212 kursu nodarbības. Un tikai piecosursos apmācības programmu ir absolvējuši visi 24 kursanti (mācību kursā tiek uzņemti 24 klausītāji)! Latvieši to izdara! Un tas bija vienīgais kurss, kas pilnībā sastāvēja no ārvalstu studentiem. Tikai 60% amerikāņu bija spējīgi beigt šo mācību kursu. Šāds teicams rezultāts tika panākts ar saskaņotu plānošanu, lai izvēlētos īstos cilvēkus, tad trīs mēnešus organizējot viņiem nepieciešamo angļu valodas apmācību un visbeidzot pirms kursa dodot viņiem iespēju sadarboties ar dažiem draudzīgiem Mičiganas puišiem, kas sniedza nepieciešamo palīdzību.

— Kā jūs redzat Mičiganas un Latvijas sadarbību nākotnē?

— Mēs sākam no pašiem pamatiem, bet tagad ir sasniegts līmenis, kad mums vairs nevajag palīdzēt apmācīt jūsu instruktorus — tagad jums šim nolūkam ir lieliska skola. Ar to vēlos sacīt, ka mums vairs nav jāpalīdz latviešiem apmācīt vada vai rotas līmeņa kājnieki; visi pamatdarbi ir padarīti. Tāpēc ir jādomā tālāk, kas būtu tās lietas, ko varam jums sniegt, kas dotu jums iespēju būt labāk sagatavotiem savas valsts aizsardzībai; kaut kas tāds, ko jūs paši šobrīd vēl nespējat paveikt. Un viena no šīm lietām ir saistībā ar bezpilota lidmašīnām (UAV) vai attālināti vadāmajiem lidaparātiem (RPA). Pirms pusgada es būtu teicis, ka par to jums būs jādomā kaut kad nākotnē, bet tagad tas jau notiek... Un atkal — jūs neplānojat iegādāties bezpilota lidmašīnu MQ-1, bet jums ir jāzina, kā ar to darboties. Turklāt arī jums ir ko piedāvāt koalīcijas spēkiem — jūsu valdība ir devusi atļauju Latvijā veikt nepieciešamos treniņus, un pasaulē nav daudz valstu, kas rīkotos līdzīgi. Mūsu bezpilota

Turpinājums 12. un 13. lpp.

ASV pulkvedis Endrū Robertss sarunā ar Latvijas Valsts prezidentu Andri Bērziņu.

Sākums 10. un 11. lpp.

lidmašīnu izvietošana šeit, lai veiktu treniņlidojumus Latvijā, ir lielisks šādas sadarbības piemērs. Tieši Latvijā mēs neilgā laikā izveidojām šo lidmašīnu skrejceļu, ieguvām lidojumiem nepieciešamo gaisa telpu un dabūjām frekvences. Un, manuprāt, tieši jūsu valsts lielums un pašreizējā politiskā motivācija ļauj jums piedāvāt ASV un NATO dažādu jomu specializāciju. Bet ir svarīgi panākt, lai jūsu piedāvātā joma būtu tieši saistīta ar Latvijas aizsardzību. Šajā kontekstā visi šie projekti ir svarīgi. Tās visas ir pārsteidzošas lietas, ko Latvija jau šobrīd spēj izdarīt!

— Vai šajā laikā, kopš esat Latvijā, jūs jūtat kādas pārmaiņas arī pats sevi?

— Es nedomāju, ka būtu mainījies kā cilvēks, lai gan perspektīva, iespējams, nedaudz ir mainījusies. Manuprāt, darbs šeit, Latvijā, man ir kļuvis tuvāks sirdij, man šobrīd tā nozīmīgums rūp daudz vairāk nekā toreiz, kad šeit ierados. Turklāt viena lieta ir iemācīties, kā strādāt ar latviešiem, jo viņiem ir atšķirīga domāšana.

— Kāda ir šī atšķirība?

— Amerikāņu un latviešu domāšana tiešām atšķiras. Ņemsim, piemēram, mani — es esmu cilvēks, kas dara savu lietu, un tad ir šīs citas personas, ar kurām man kopā ir jāstrādā. Mēs, amerikāņi, uzskatām, ka spējam glābt pasauli, ka mēs to padarīsim labāku. Amerikāņi turpinās šīs lietas darīt pat tad, ja reizēm darīs kaut ko nepareizi. Mēs rīkosimies, un mēs to darīsim tiešām ātri. Latvieši ir daudz lēnāki un nākotni neredz tik optimistisku. Tāpēc dažreiz tieši šajā ziņā ir jāpanāk līdzsvars. Citādi latvieši skatīsies un domās, ka tā ir atkal kārtējā ideja; savukārt amerikānis nodomās, ka latvietis vienkārši nevēlas to pat izmēģināt. Protams, viss ir atkarīgs no cilvēka spējas sadarboties. Lielisks paraugs ir ģenerālleitnants Raimonds

Graube, pulkvedis Ilmārs Lejiņš, majors Edmunds Svenčs — viņi saprot, kā līdzsvarot pozitīvo tēlu un manis nosprausto mērķi, kas, manuprāt, ir īstenojams, salīdzinot ar tiem darbiem, kas būtu jāveic, lai šo ideju «izsistu» cauri jūsu sistēmai. Latvijā daudz lielāka nozīme ir personībai jeb tam, kas ir šis cilvēks, kurš kaut ko mēģina panākt, un šejienes sistēma nav tik atkarīga no politikas vai procedūram. Šeit nav nepieciešams meklēt attiecīgās instrukcijas, īsto veidlapu un to aizpildīt, bet ir jāzina, kā piezvanīt pareizajam cilvēkam. Amerikā tas notiek citādi. Lai to apgūtu, šeit ir jāpavada zināms laiks. Tas ir līdzīgi tam, kā iekļūt vadības un kontroles sistēmā, izmantot mobilo telefonu. Līdzko jūs to saprotat, jūs patiešām spējat kaut ko paveikt.

— Cik ilgs laiks jums pagāja kopš ierašanās Rīgā, lai saprastu, kā šī sistēma darbojas?

— Kā jau teicu, es Latvijā ierados 2008. gadā ar mobilo mācību grupu, un man bija nepieciešams apmēram pusotrs gads. Man šajā ziņā paveicās, jo bija izdevība satikt «pareizos» latviešus, un daži no viņiem patiešām saprata, ko es cenšos izdarīt. Pēc tam es sāku apdomāt, kā man tālāk rīkoties, ja patiešām vēlos, lai kaut kas no manām iecerēm tiktu īstenots. Varbūt man nevajag rīkoties tik konfrontējoši, kā es biju pieradis lietas darīt iepriekš. Tajā laikā mēs bijām iesaistīti misijā Afganistānā un mums bija, ja tā var izteikties, palicis «pēdējais šāviņš», lai sakārtotu šos jautājumus. Starp citu, dažādu valstu militārpersonām ir sava «ziloņu kapsēta» — vieta, kur tiek apglabātas labās, bet nerealizētās idejas. Nezinu, kāpēc tā notiek, bet diemžēl tā tas notiek, turklāt samērā bieži. Tāpēc arī gaisa atbalsta kontrolieru iniciatīva nebija atliekama, jo mums toreiz bija vajadzīgais laiks, lai noorganizētu šo apmācību. Tas, ko mēs paveicām no 2008. līdz 2011. gadam ar gaisa atbalsta kontrolieru

programmu, šodien vairs nebūtu iespējams, jo šobrīd Amerikā ir citi apstākļi. Es šaubos, ka tagad mēs būtu gatavi finansēt vai attīstīt kaut ko līdzīgu. Jautājuma steidzamība man toreiz lika strādāt ļoti agresīvi, iespējams, ne tajā labākajā veidā, kā būtu vajadzējis optimizēt amerikāņu un latviešu sadarbību. Kopš tās reizes, lai panāktu rezultātu, esmu iemācījies sabalansēt savu amerikāņu raksturu ar tiem latviešiem, ar kuriem man ir kopā jāstrādā.

— Kas, jūsaprāt, nosaka atšķirības domāšanā, piemēram, amerikāņiem, latviešiem vai cilvēkiem Baltijas valstīs kopumā?

— Valsts ģeogrāfiskajam izvietojumam ir liela nozīme, un attālums ir ģeogrāfijas sastāvdaļa, tāpēc acīmredzot jūsu ģeogrāfija ir atšķirīga gan telpas, gan vietas ziņā. Tieši šo aspektu mēs, amerikāņi, esam centušies uzsvērt, kad ierodamies šeit. Proti, ārējs apdraudējums Latvijai pavisam ātri var kļūt par apdraudējumu galvaspilsētai, jo, lai nokļūtu no valsts robežas līdz Rīgai, nevajag daudz laika. Pat tad, ja «mazie zaļie vīriņi» brauktu ar velosipēdiem — tas būtu vien divu dienu brauciens, vai ne? Amerikāņi savukārt dzīvo telpā, kur vajadzīga nedēļa, lai šķērsotu okeānu, un tad vēl mēnesis, lai šķērsotu visu valsti. Tāpēc perspektīva draudu novērtējumā, raugoties no amerikāņu viedokļa, ir ļoti atšķirīga. Uzskatu, ka šī apstākļa dēļ mums ir arī sarežģītāk izprast jūsu draudu limeni, grūtāk iejusties Latvijas sabiedrības bažās, jo drošības situācija te var mainīties pa stundām, nevis dienām. Un amerikāņim ir grūti to saprast. Es bieži no amerikāņu puses dzirdu šādus vārdus: «Kāpēc gan latvieši nevar vienkārši tā izdarīt?» Un tad es atbildu — bet viņu armijā ir ap 5000 karavīru... ASV armijas bāzēs ir vairāk cilvēku, kuru vienīgais uzdevums ir nomainīt ūdeni gāzētā ūdens automātā, nekā Latvijā bruņotajos spēkos kopumā!

Es saprotu, ka jūsu iespējas ir stipri ierobežotas. Pat ja Latvija varētu nodrošināt, ka visi jūsu karavīri būtu apmācīti līdzīgi kā ASV jūras kājnieki un ikvienam no viņiem būtu vislabākais ekipējums, jūs joprojām būsit ierobežoti valsts izmēra dēļ. Tāpēc Latvijas dalība NATO ir vienīgais veids, kā nodrošināt Latvijas aizsardzību pret pašreizējiem draudiem.

— Kādi svarīgi pasākumi, jūsaprāt, šobrīd un tuvākajos gados būtu jāveic Latvijas Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem? Vai būtu nepieciešamas kādas izmaiņas, piemēram, NBS struktūrā?

— Viskritiskākais uzdevums, manuprāt, ir palielināt jūsu kopējās aizsardzības spējas. Es uzskatu, ka Latvijai ir labs plāns virzībai uz priekšu, arī jūsu prioritātes ir diezgan labi noteiktas, bet svarīgi ir panākt, lai ikviena aizsardzības sistēmā strādājošā ikdienas darbs kļūtu svarīgs, ne tikai attiecībā uz mehanizācijas vai īpašu ieroču sistēmas iepirkumu, vai arī pamata spēku struktūru. Lai visa jūsu aizsardzības sistēma, no Aizsardzības ministrijas vadības līdz pat jauno rekrūšu apmācībai Zemesardzē izprastu, ka visam, ko jūs darāt un kas jums jādara, ir viens mērķis — tādu spēju attīstība, kas var nodrošināt Latvijas aizsardzību. Jums vairs nav laika atļauties pārmērības, jums nav vajadzīgas lidmašīnas, kravas automašīnas, kuģi, kā arī cilvēki, kuriem faktiski nav tiešas ietekmes uz valsts aizsardzību, lietas, kas nav tieši sasaistāmas ar spēju iekļauties koalīcijā un to, kā jūs kariosiet. Jo tieši šīs spējas būs izšķirošas, lai garantētu Latvijas brīvības saglabāšanu. Piemēram, jūsu darbs ir šis raksts žurnālā, un arī jums kā Aizsardzības ministrijas iestādes darbiniecei ir jāatceras par nepieciešamību ar katru publikāciju panākt kādu taustāmu rezultātu, lai jūs varētu teikt, ka, pateicoties tam, ko es šodien paveicu, Latvija ir kļuvusi labāk aizsargāta. Jums ir jāpanāk, ka šī doma kļūst par galveno, kas nodarbina ikvienu Latvijas aizsardzības sistēmā. Jo, lai cik lieliska būtu Latvija un lai kā arī es to mīlētu — turklāt man te ir lieliski draugi un ir izdevies paveikt apbrīnojamās lietas —, jūsu aizsardzības sistēmā joprojām ir ļoti daudz vienalldzīgu cilvēku, kas nāk uz darbu, lai neko nedarītu. Viņi ir gatavi jums desmit minūtes stāstīt, kāpēc viņiem nav iespējams paveikt piecu minūšu darbu. Viņi izmanto visdažādākos attaisnojumus doto uzdevumu neizpildīšanā, piemēram, darbā ar dokumentiem utt. Ir cilvēki, kas skatās pulksteni, lai pārliecinātos, cik ilgs laiks vēl atlicis līdz pensionēšanai... Jūs vairs nevarat atļauties algot šādus cilvēkus! Tāpēc, manuprāt, jums turpmāk ir ļoti kritiski jāizvērtē, lai ikviena nākotnē plānojamā lieta būtu tieši saistāma ar Latvijas aizsardzību.

— Ko šajā kontekstā jūs novēlētu latviešiem?

— Spēt sakoncentrēties! Mēģiniet rast atbildes uz jautājumu: «Ko mēs darīsim šodien, lai Latvija būtu labāk aizsargāta?» Lai ikviens, sākot ar Aizsardzības ministriju un Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, beidzot ar Jaunsardzi, ieskaitot arī Aizsardzības ministrijas pakļautībā un pārraudzībā esošās iestādes, spētu atbildēt: «Ko es daru, lai nodrošinātu Latvijas aizsardzību?» Ja jums būtu miljons karavīru liela armija kā

Amerikā un jūsu iespējamie draudi atrastos divus tūkstošus jūdžu attālumā, tad jūs patiešām varētu atļauties maršējošus orķestrus un jātnieku vienības parādēm, bet Latvijas apstākļos ir nepieciešams, lai visi darbotos vienā komandā ar kopēju mērķi. Diemžēl to panākt nebūs viegli. Man šeit ir nācies būt situācijās, kad esmu novērojis izteiktu bezdarbību, vai arī sajost, ka kāda no jūsu bruņoto spēku struktūrvienībām nu nekādi nav saistāma ar valsts faktisko aizsardzības plānu; tās darbinieki ir tik ērti iekārtojušies, ka var atļauties sacīt ko šādu: «Es neesmu saņēmis pavēli, tāpēc, manuprāt, es varu neko nedarīt.» Šāda attieksme ir jāmaina! Ja jūs neesat saņēmis pavēli, jums tā ir jāpieprasa! Netērējiet dienu, mēģinot saprast, kāpēc jūs nevarat kaut ko izdarīt, izdomājiet, kā to izdarīt — tas ir jūsu uzdevums! Ikvienam ir jāsaprot, ka tas ir vajadzīgs Latvijai. Atcerieties, ka viss negrozās

tikai ap jūsu karjeru un jūsu pensiju! Es uzskatu, ja reiz esat zvērējis, ka esat gatavs mirt par savu valsti, ejiet uz darbu un cieties kārtīgi pildīt savus pienākumus.

— Jūs esat patriotiskāks par dažiem latviešiem!

— Es kļūstu emocionāls, jo šīs lietas te redzu visu laiku! Es tikai vēlos, lai tās izzustu no jūsu sistēmas. Ja manos spēkos būtu atbrīvoties no šiem simt pušiem, kas neko nedara, un es varētu paņemt ietaupīto naudu, lai vismaz paaugstinātu atalgojumu simt motivētiem pušiem, kas dara apbrīnojamās lietas, vai arī rekrutēt simt citus patriotiskus latviešus, kuri nūdien vēlas paveikt savai valstij šobrīd neatliekamās darbus un tiešām spētu cīnīties un aizstāvēt Latviju, tad jūs izdarītu vēl brīnumainākas lietas par tām, ko apspriedām šajā sarunā. **EB**

Par ASV Bruņoto spēku virspavēlniecības Eiropā Civilās sadarbības programmu Latvijā

ASV vēstniecības Latvijā Aizsardzības sadarbības birojs plāno un organizē ASV Bruņoto spēku virspavēlniecības Eiropā Civilās sadarbības programmas izpildi. Šī programma nodrošina finansējumu un speciālās zināšanas dažādu projektu īstenošanā. Programmas ietvaros notiek dažādu publisko telpu, piemēram, bērnamu, veco ļaužu pensionātu un aprūpes centru, ugunsdzēsēju depo, ambulanču dispečeru un neatliekamās medicīnas palīdzības centru rekonstrukcija un renovācija. 2013. gadā 17 valstīs programma finansēja 52 projektus kopumā par 11,1 miljonu ASV dolāru. Piemēram, Moldovā tika renovēts bērnamu un ugunsdzēsēju depo, Igaunijā tika uzbūvēts invalīdu aprūpes koordinācijas centrs, Serbijā — aprūpes centrs bērniem ar invaliditāti un līdzīgi projekti.

2009. gadā ASV vēstniecības Latvijā Aizsardzības sadarbības birojs kopā ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestu (VUGD) uzsāka darbu pie VUGD ugunsdzēsības depo rekonstrukcijas projektiem visā Latvijā. Šobrīd ir pabeigti desmit ugunsdzēsības depo rekonstrukcijas darbi Madonā, Limbažos, Valkā, Strenčos, Gulbenē, Ķeipenē, Līvānos, Aizkrauklē, Liepājā un Ventspilī. Vairāku citu ugunsdzēsības depo renovācijas projekti gaida tālāko apstiprinājumu un finansējumu. ASV Bruņoto spēku virspavēlniecība Eiropā projektos VUGD infrastruktūras uzlabošanai ir ieguldījusi aptuveni 2,7 miljonus ASV dolāru.

ASV vēstniecības Latvijā Aizsardzības sadarbības birojs nodarbojas arī ar vairāku Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (NMPD) rekonstrukcijas projektu koordinēšanu. 2010. gadā NMPD bija iepilninojis veikt trīs objektu renovāciju, proti, divos dispečeru centros Rīgā un vienā dispečeru centrā Kuldīgā. 2013. gadā pēc ASV Armijas inženieru korpusa (USACE) rīkotās iepirkuma konkursa procedūras izvēlēta kompānija sāka rekonstrukcijas darbus, lai Kuldīgas slimnīcas iepriekš neizmantotajās telpās izvietotu NMPD Kurzemes reģionālo dispečeru centru. ASV Bruņoto spēku virspavēlniecība Eiropā šajā rekonstrukcijas projektā ir ieguldījusi aptuveni 991 000 ASV dolāru. Kuldīgas slimnīca sedza tehniskā projekta izstrādes, apkārtnes labiekārtošanas un ēkas pamatu nostiprināšanas darbu izmaksas aptuveni par 56 084 eiro. Projekta būvuzraudzību nodrošināja NMPD, un tā izmaksāja ap 10 201,99 eiro. Rekonstruēto telpu mēbeles un iekārtas NMPD izmaksāja 6684 eiro; tās tika līdzfinansētas ar Eiropas Savienības Reģionālās attīstības fonda atbalstu 17 739 eiro apmērā. NMPD nodrošināja arī avārijas brigādēm nepieciešamo aprīkojumu, t.sk. avārijas transportlīdzekļus 220 000 eiro vērtībā.

NMPD Kurzemes reģionālais centrs nodrošina neatliekamās medicīniskās palīdzības pakalpojumus vairāk nekā 262 tūkstošiem Kurzemes reģiona iedzīvotājiem. Centrs sniedz atbalstu 25 brigādēm, kas dežurē septiņu dienu un divdesmit četrus stundus dienā režīmā; šīs brigādes ir izvietotas 15 dažādās vietās. 2013. gadā centrs reaģēja uz 47 000 izsaukumiem.

Līdzīgi šim projektam šogad tika uzsāks 740 970 ASV dolāru vērtais renovācijas un būvniecības projekts Rīgā, Grebenščikova ielā 1. Šajā vietā pēc remonta plānots izvietot NMPD Rīgas reģionālā centra brigāžu atbalsta centru «Krasts».

Turklāt septembrī tika noslēgts līgums ar vietējo uzņēmumu par NMPD Rīgas reģionālā centra speciālā transporta garāžu būvniecību Rīgā, Dunties ielā 8. Projekta vērtība ir aptuveni 227 tūkstoši ASV dolāru.

Pēš ASV vēstniecības Latvijā informācijas.

Starptautiskajās mācībās Latvijas zemessargi pilnveido militārās prasmes

Džoanna Eglīte

Foto — Gatis Dieziņš.

«Apzinoties Ukrainas kontekstu, ir būtiski, ka jūs trenējat tiešās militārās prasmes,» uzrunā mācību «*Winds of Change*» dalībniekiem zemessargiem Gaisa spēku aviācijas bāzē «Lielvārde» teica Nacionālo bruņoto spēku (NBS) komandieris ģenerālleitnants Raimonds Graube. Infrastruktūras objektu aizsardzība, kontrolposteņu izveide, konvoju un eskortu organizēšana — šādas iemaņas mācību laikā no 21. līdz 31. augustam apguva Latvijas zemessargi sadarbībā ar ASV Mičiganas Nacionālās gvardes Militārās policijas rotas karavīriem.

Lai izrādītu cieņu un atbalstu mācību dalībniekiem, preses dienā, 24. augustā, Lielvārdē bija ieradusies arī aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis, ASV vēstnieka Latvijā vietnieka pienākumu izpildītājs Tomass Ričardsons, kā arī vairākas citas augstas Latvijas un ASV militārpersonas.

Desmit dienas augusta nogalē Alūksnē, Lielvārdē un Liepājā risinājās Mičiganas Nacionālās gvardes un Nacionālo bruņoto spēku mācības «*Winds of Change*», kurās piedalījās 100 Latvijas zemessargi no Zemessardzes (ZS) 44. kājnieku bataljona, 45. nodrošinājuma bataljona un 55. kājnieku bataljona, kā arī Militārās policijas karavīri. Amerikas pusi pārstāvēja 100 karavīri no Mičiganas Nacionālās gvardes 46. Militārās policijas rotas.

Mācību laikā provocē ar neparedzētām situācijām

«Plānojot mācību saturu, sadarbības ar Latvijas Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem un Latvijas Zemessardzes vadību, izvērtējot šī brīža aktualitāti un vajadzības,» skaidro kapteinis Keršens Braiss, Mičiganas Nacionālās gvardes 46. Militārās policijas rotas komandieris, kas ir viens no mācību organizatoriem. Mācību ietvaros tika modelētas reālas situācijas, piemēram, Lielvārdē — avarējuša helikoptera teritorijas norobežošana un apsardze. Situācijas apgūšana «*Winds of Change*» dalībniekiem notika 48 stundu laikā, uzsākot mācības ar teorētisko daļu telpās, pēc tam sekoja «notikuma» vietas kopīga iepazīšana, uzde-

vumu sadale un koordinācijas izstrāde. Mācību noslēgumā praksē tika izspēlēta modelēta helikoptera avārija. Lai trenētu dalībnieku reakcijas spējas, līdztekus kopīgi apspriestajam mācību sižetam praktiskās situācijas izspēles laikā mācību instruktori lika dalībniekiem risināt arī neparedzētas situācijas, piemēram, rīcību ķīlnieku saguštīšanas gadījumā vai fotogrāfam «iemaldoties» norobežotajā teritorijā. Majors Ingus

Manfelds, ZS 55. kājnieku bataljona komandieris, paskaidroja, ka šādas situācijas apgūtas dažādu mācību laikā, bet ir būtiski, ka specifiskās prasmes un iemaņas karavīri spēj izmantot negaidītās situācijās.

«*Winds of Change*» mācībās tika lietota gan latviešu, gan angļu valoda, un paši dalībnieki atzina, ka tas nav traucējis izveidot labu sadarbību, kopīgi risinot dažādas militārās situācijas.

Pēc oficiālām uzrunām ministrs neformālā sarunā pauda savu atbalstu Latvijas un Amerikas karavīriem.

zemessargi, uzsverot, ka pēc dažādu uzdevumu izpildes, analizējot savu un biedru rīcību, var rast atšķirīgus, bieži vien labākus risinājumus.

Mācību noslēgumā sarunā ar amerikāņu kolēģiem Latvijas zemessargi izteica vēlmi biežāk trenēt praktiskās iemaņas, novērtējot to lietderīgumu. Līdzīgu vēlējumu izteica arī viens no mācību organizētājiem pulkvedis Stefens Porters, Mičiganas Nacionālās gvardes 177. Militārās policijas brigādes komandieris. «Sadarbība ar Latviju jau ir kļuvusi pastāvīga, tomēr mūsu apmācības programmām joprojām ir izaugsmes iespējas. Mūsu rīcībā ir daudz zināšanu un iemaņu, kas abpusēji var būt noderīgas un apgūstamas.»

Kopš 1993. gada Mičigana un Latvija sadarbojušās daudzos militāros projektos un mācībās, to skaitā ikgadējās mācībās «Saber Strike» un «Northern Strike». Ar Mičiganas Nacionālās gvardes atbalstu bruņotajos spēkos veicinātas arī gaisa atbalsta

kontrolieru un apvienotā uguns atbalsta novērotāju iemaņas.

Karavīrs — augstākais tautas gribas apliecinājums valsts aizsardzībai

Mičiganas Nacionālās gvardes 46. Militārās policijas rotas karavīri Latvijā uz mācībām bija ieradušies pirmo reizi. «Līdz šim mūsu mācības norisinājās dažādos Amerikas štatos,» teica rotas seržants Džošs Soe. «Ši ir pirmā reize, kad devāmies ārpus Amerikas.» Tāpat kā Latvijas Zemessardzē, arī Militārajā policijā ASV dalība ir brīvprātīga, un iemesli, kādēļ cilvēki iesaistās militārajās organizācijās, gan Latvijā, gan ASV ir līdzīgi. Viena no nedaudzajām sievietēm amerikāņu rotā Šēlona Labute skaidroja savu dalību ar patriotiskām jūtām, Džošs Soe ar ģimenes tradīciju vairākās paaudzēs, savukārt Asims Romero atzina, ka viņam tas ir piedzīvojums.

«Karavīrs ir augstākais tautas gribas apliecinājums sargāt savu valsti,» mācību dalībniekiem savā uzrunā teica NBS komandieris. «Traģiski, ja mums nebūtu šādu cilvēku.»

Izsakot pateicību Latvijas karavīriem par iesaistīšanos Zemessardzē, aizsardzības ministrs Raimonds Vējonis novērtēja gan Latvijas, gan ASV karavīru gatavību ziedot savu brīvo laiku un citas intereses, lai piedalītos gan «Winds of Change» mācībās, gan citās mazāka mēroga un ikdienas aktivitātēs. «Jūs esat tie, kuri kopš pirmās dienas darījuši savu darbu, lai aizsargātu Latvijas neatkarību! Paldies par to!»

«Winds of Change» mācību organizēšanu Latvijā atbalstīja ZS 35. un 19. nodrošinājuma bataljons, ZS 54. inženiertehniskais bataljons, kā arī Nodrošinājuma pavēlniecības Pārvietošanas koordinācijas centrs un 1. un 2. reģionālais nodrošinājuma centrs, Mācību vadības pavēlniecības Kājnieku skola un Gaisa spēku aviācijas bāze. **LE**

Stipri un prasmīgi, bet treniņi noder

Mācību dalībnieki gan no Latvijas, gan Amerikas pauda pārliecību par līdzvērtīgu abu valstu karavīru iepriekšējo sagatavotību, kā arī prasmju, iemaņu un izturības spēju atbilstību. Abu valstu karavīrus kā vienlīdz labi sagatavotus vērtēja arī šo mācību organizētāji. «Kopīgā darbošanās daudz iemāca, jo mēs pamanām atšķirības, runājam par tām, izmēģinām variantus, un tas mūs visus stiprina un bagātina,» Lielvārdes posma apmācību noslēgumā atzina Aleksandrs Orlovs, ZS 55. kājnieku bataljona zemessargs. Viņa vērtējumam piebiedrojās uzrunātie

Atbildot uz Polijas Bruņoto spēku dienošo vecāko virsnieku organizācijas (*Konwent Dziekanów Korpusu Oficerów Zawodowych*) ielūgumu, Aizsardzības ministrijas vecākais eksperts J. A. Baškers un biedrības «Latviešu strēlnieku apvienība» biedru grupa 24.—26. augustā apmeklēja Poliju. Tā bija atbildes vizīte, jo pēc Latviešu strēlnieku apvienības ielūguma 2013. gada jūlijā Polijas virsnieku grupa apmeklēja Latviju, tikās ar Nacionālo bruņoto spēku virsnieku un karavīru organizāciju pārstāvjiem, viesojās Latvijas poļu biedrības nodaļās, kā arī nolika ziedus latviešu un poļu karavīru kapos.

Polijas brauciena pasākumu plānā bija paredzēts Latviešu leģiona 15. divīzijas cīņu vietu apmeklējums Bidgoščas apkārtnē, kauju rekonstrukcijas elementu un Otrā pasaules kara ieroču demonstrējums, iepazīšanās ar dokumentālām vēstures liecībām muzejos.

Latvijas grupa iepazīnās ar Konstantīna Čakstes muzeju (piemiņas istabā) Kašubu Krempā iekārtoto ekspozīciju un liecībām par Štuthofas koncentrācijas nometnes «Nāves ceļā» bojāgājušo gūstekņu, to skaitā vairāku latviešu, arī K. Čakstes piemiņas saglabāšanu, apmeklēja tuvējos kapus un nolika ziedus pie K. Čakstes piemiņas akmens.

Uz bijušā Polijas Jūras spēku mīnu kuģa «*Blyskawica*» (tagad Gdiņas jūrnieceības muzeja rīcībā) flotiles admirālis Kšištofs Terifters pasniedza J. A. Baškeram Polijas aizsardzības ministra apbalvojumu — bronzas medaļu par sadarbības veicināšanu starp Latvijas un Polijas karavīriem un to organizācijām.

Sagatavojis AM vecākais eksperts J. A. Baškers.

Foto — Gatis Dieziņš.

2014. gada 12. septembrī Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā (NAA) tika atzīmēta Latvijas Kara skolas dibināšanas 95. gadskārta. Tā tika dibināta 1919. gada 13. septembrī saskaņā ar Latvijas armijas virspavēlnieka ģenerāļa Dāvida Simansona pavēli.

Pēc NAA rektora pulkveža Egila Leščinska svinīgās uzrunas kadeti tika pārcelti nākamajos studiju kursos un katram studiju kursam tika piešķirts kursa standarts, kas kalpos kā kadetu vienotības simbols. Kursu standartus iesvētīja Mācību vadības pavēlniecības kapelāns virsleitnants Uģis Brūklene. Svinīgajā ceremonijā tika izsniegtas beretes un kokardes tiem kadetiem, kuri bija veikuši dažādus uzdevumus, kas kalpo par priekšnoteikumu to saņemšanai.

Sagatavojusi MVP NAA vadības grupas 3. klases speciāliste kpr. Jurāte Babre.

Foto — Gatis Dieziņš.

Karavīri pirmo reizi dodas svētceļojumā uz Aglonu

Augusts ir laiks, kad uz Latvijas galveno svētvietu — Aglonu — no visām pusēm dodas svētceļnieku straumes. Šogad ceļu uz Aglonu kājām mēroja arī pirmā karavīru svētceļnieku grupa. Ar savu komandieru atbalstu karavīri un viņu tuvinieki devās ceļā 5. augustā pēc svētās mises no Ādažu militārās bāzes Kadagā. Svētceļojuma garīgais vadītājs bija Sauszemes spēku kājnieku brigādes 1. kājnieku bataljona kapelāns virsleitnants priesteris Ilmārs Kravalis. Svētceļnieku grupā bija karavīri no SzS KBde, Jūras spēku flotiles un Zemessardzes. Ar krustu un Latvijas Republikas karogu priekšgalā grupa uzsāka 290 km garo ceļu uz Aglonu, ko veica 10 dienās.

Ideja par karavīru svētceļojumu radās, iedvesmojoties no starptautiskā karavīru svētceļojuma Polijā, kur karavīri katru gadu no Varšavas dodas uz Dievmātes svētvietu Čenstohovā. Divus gadus pēc kārtas Latvijas karavīru grupa bija piedalījies kopīgajā gājienā Polijā, pagājušajā gadā uz noslēguma dienu tur ieradās SzS KBde komandieris pulkvedis Mārtiņš Liberts, kuru ļoti iespaidoja redzētais. Tādējādi tika nolemts Latvijā rīkot svētceļojumu no Kadagas uz Aglonu. Galvenais pasākuma organizators bija SzS, kas atbalstīja svētceļojumu ar materiāli tehniskajiem līdzekļiem, un Zemessardze, kas nodrošināja karavīru ēdināšanu atsevišķās apstāšanās vietās.

Pārgājiena maršruts tika izvēlēts tā, lai dalībnieki varētu iepazīties ar karavīru piemiņas un cīņu vietām, pie kurām karavīri noskaitīja lūgšanas par mirušo dvēseles mieru.

Parasti svētceļniekiem apģērbā ir kāds vienojošs elements — cepure vai krekliņš, savukārt militārie svētceļnieki devās ceļā Latvijas armijas formastērpos, tā apliecinot savu piederību bruņotajiem spēkiem.

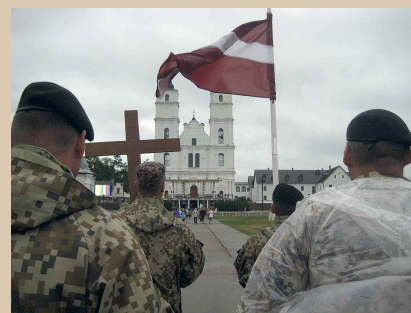
14. augustā karavīru grupa iegāja Aglonā, lai piedalītos svētceļnieku misē, kur karavīru prezentācija izpelnījās klātesošo ilgstošus aplausus un ovācijas. Armijnieki apliecināja, ka Jēzus Kristus ir dzīvs gan Nacionālajos bruņotajos spēkos, gan ierakumos un poligonā. Tas bija aizkustinošs mirklis, kad sabiedrība apliecināja karavīriem, ka viņu misija un darbs tiek novērtēti.

Pirms diviem gadiem pēc svētceļojuma Polijā karavīri izteica domu, ka būtu labi, ja šāds karavīru svētceļojums notiktu arī Latvijā. Prieks, ka šī iecere ir guvusi armijas komandieru atbalstu un veiksmīgi realizējusies.

Sagatavojusi seržante I. Variokoja,

3. ZSN štāba lietvedības biroja 3. klases speciāliste.

Foto — Jānis Pušlaks.

2.

«Kurbads 2014» —

dienesti trenējas apkarot
teroristus

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

5. septembris noteikti palicis atmiņā daudziem Rīgas apmeklētājiem, īpaši tiem, kas todien devās uz Pārdaugavu un varbūt pat bija iecerējuši apmeklēt nesen atklāto Latvijas Nacionālās bibliotēkas ēku. Šajā dienā ēka bija slēgta, ap to pulcējās liels daudzums dažādu dienestu pārstāvju ar speciālo aprīkojumu, transportu un dienesta suņiem, bet virs bibliotēkas lidinājās helikopters. Citiem vārdiem — notika iepriekš plānotas pretterorisma mācības «Kurbads 2014», kuru laikā atbildīgie dienesti trenējās veikt savstarpēji koordinētas darbības, lai novērstu teroristu uzbrukumu sauszemes objektam. Šajā gadījumā — Nacionālajai bibliotēkai.

Nacionālo bibliotēku «ieņem teroristi»

Mācību norisi organizēja un koordinēja Drošības policijas Pretterorisma centrs (DP PTC), kas ir vadošā iestāde šajā jomā. Pretterorisma mācību norisē viena no būtiskākajām lomām bija arī Nacionālo bruņoto spēku (NBS) vienībām, kas jau daudzus gadus ir profesionāli sadarbības partneri terorisma draudu apkarošanā.

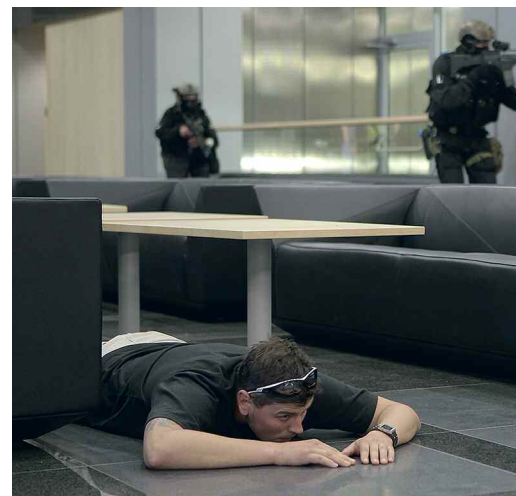
DP PTC terorisma draudu gadījumā koordinē visu valsts un pašvaldības iestāžu darbību. Ikdienā centra darbība lielākoties ir saistīta ar informācijas apkopošanu un analīzi, izvērtējot iespējamus apdraudējumus, kā arī citu iestāžu zināšanu pilnveidošana, apmācot un konsultējot speciālistus, pētot un uzlabojot drošības apstākļus t.s. kritiskās infrastruktūras objektos un cilvēku masveida pulcēšanās vietās, stāsta DP PTC pārstāvis.

Gatavošanās mācībām bijusi visai gara un komplicēta, tā aizsākusies vēl pērn. «Tad arī vienojāmies, ka būtiska daļa mācību darbību notiks jaunajā Nacionālās bibliotēkas ēkā,» saka DP PTC pārstāvis. Mācību plānošana notikusi vairākos posmos, vairākas reizes rīkojot arī lielās plānošanas sanāksmes ar visu iesaistīto institūciju dalību. Pakāpeniski izplānots mācību scenārijs, tad apzinātas mācībās iesaistīto institūciju iespējas, tām pieejamie resursi un izstrādāti mācību uzdevumi.

Līdz šim lielākās mācības

«Kurbads 2014» ir lielākās mācības pretterorisma jomā, kādas līdz šim notikušas Latvijā. Arī šī imesla dēļ plānošanas process bijis visai sarežģīts. «Izskanēja daudzas vēlmes no iesaistītajām institūcijām — institūcijas bija apzinājušas dažādus aspektus, ko vēlējās testēt šajās mācībās. Plānošanas gaitā mēģinājām to visu loģiski iekombinēt mācību scenārijā.» Mācībās piedalījās vairāk nekā 300 cilvēku (neskaitot atbalsta speciālistus, piemēram, dežūrdalas u. tml.). Tika iesaistīta arī dažāda speciālā tehnika — sauszemes, gaisa un ūdens transports.

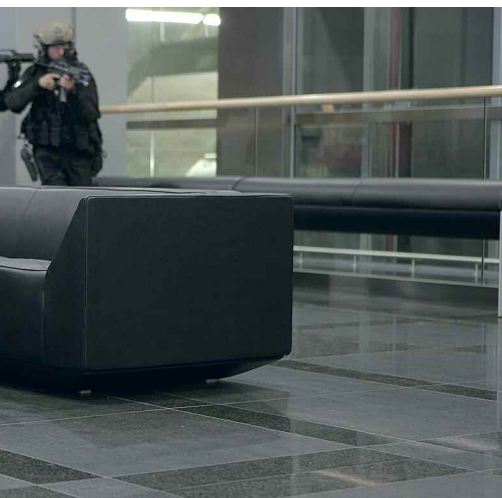
Viens no kritiskākajiem punktiem terorisma draudu situācijā ir visu iesaistīto institūciju savlaicīga apziņošana. Un mācību laikā tika pārbaudīta draudu novēršanā iesaistīto drošības struktūru spēja operatīvi izvērsties un izveidot Operatīvās vadības centru. Vienlīdz svarīgs aspekts ir arī visu iesaistīto institūciju spēja iesaistīties draudu likvidēšanā. Mācību laikā apzināts, cik ātri un ar kādiem resursiem tās var ierasties notikuma vietā. Protams, pārbaudīti arī sadarbības mehānismi. «Kurbada 2014» scenārijā jau sākotnēji iestrādāti elementi, kas ir svarīgi, gatavojoties Latvijas prezidentūrai ES Padomē, piemēram, aizsargājamu amatpersonu evakuācija no notikuma vietas.

Sākotnēji visi ir aizdomās turamie

Mācību aktīvās fāzes laikā dienesti pārbaudījuši savas spējas «teroristu» neitralizēšanā un medicīniskās palīdzības sniegšanā. Viens no grūtākajiem uzdevumiem šādu notikumu laikā ir t. s. filtrācijas nodrošināšana. «Ja noticis terora akts un skartā teritorija ir pietiekami liela, ir vērā ņemams risks, ka būtiska daļa tur bijušo cilvēku pametis notikuma vietu bez aizkavēšanas un pārbaudes. Līdz ar to ir liela iespēja, ka tā mums garām paslīdēs arī terora akta organizēšanā iesaistītās personas. Tā ir objektīva nepieciešamība — sākotnēji ikviens tiek turēts aizdomās un tikai pēc pārbaudes un intervēšanas tiek atlaists. Jābūt pārliecībai, ka cilvēks nav saistīts ar notikumu,» skaidro DP PTC pārstāvis. Notikuma vietā bijušo cilvēku iespējami detalizētai izvaicāšanai ir

ļoti liela nozīme arī notikuma restaurācijā un tālākajā izmeklēšanā — jāmeģina apzināt iespējami daudz informācijas, jo detaļām var būt izšķiroša nozīme, veidojot kopējo ainu.

Drošības policijas Pretterorisma centram un NBS ir sena un laba sadarbība

«Ikvienas mācības ir vērtīgas, ja tiek ņemti vērā secinājumi, kas izdarīti pēc tām,» atzīst DP PTC pārstāvis. Pēc visām līdz šim notikušajām mācībām bijušas skrupulozas rezultātu izvērtēšanas sanāksmes un ieteikumi konstatēto nepilnību novēršanai un darbību pilnveidošanai. Lai gan mācības «Kurbads 2014» sarunas laikā vēl nebija analizētas starpinstitūciju līmenī, sākotnējais atzinums vēsta, ka tās ir izdevušās.

«Tika identificētas arī dažas lietas, ko nepieciešams pilnveidot divpusējās un daudzpusējās sadarbības mehānismā.»

Runājot par NBS iesaisti un lomu aizrietošajās mācībās, DP PTC atzīst, ka Latvijai ir ļoti paveicies, jo drošības iestādēm ir tuva un laba sadarbība ar NBS, par ko daudzās citās valstīs varētu tikai sapņot. «Ir skaidrs, ka nopietna apdraudējuma gadījumā nepietiku tikai ar civilajiem speciālistiem.»

No NBS puses mācībās piedalījās Speciālo uzdevumu vienība, kas sniedza atbalstu pretterorisma vienībai «Omega», Militārā policija, kas nodrošināja VIP personu evakuāciju, un Apvienotais štābs — kā koordinējošā institūcija no bruņoto spēku puses. NBS pārstāvju dalība mācībās tiek vērtēta ļoti labi, īpaši uzsverot ļoti profesionālo pieeju uzdevumu izpildē jau kopš mācību plānošanas sākuma.

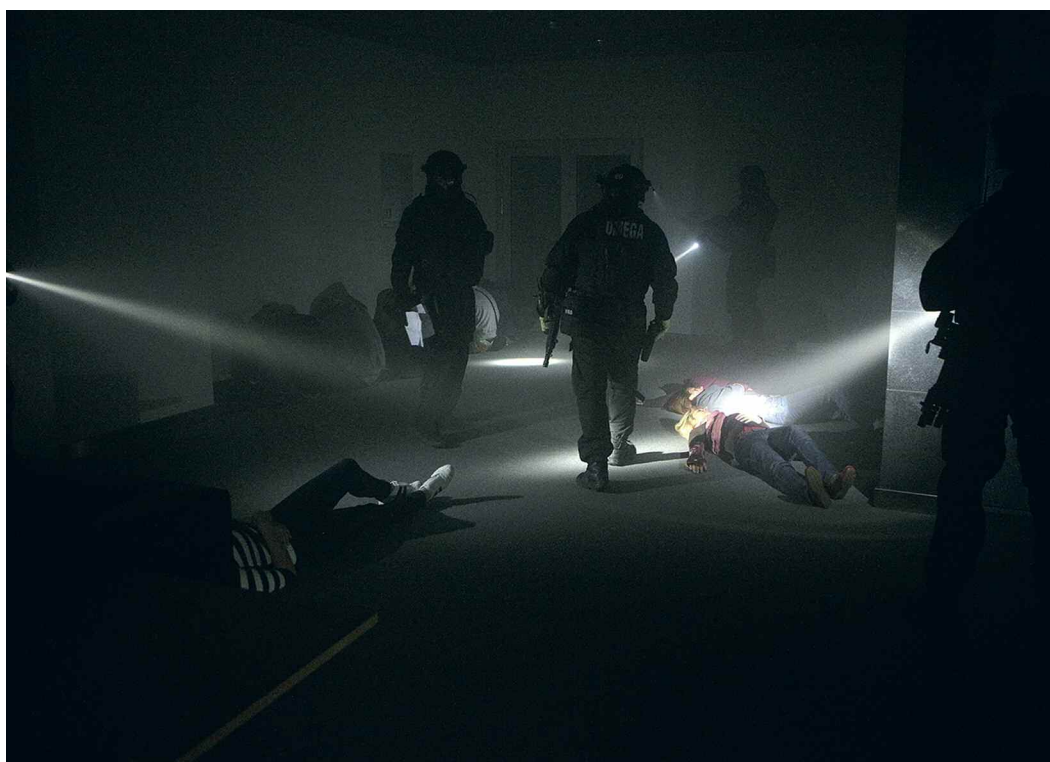
NBS un drošības dienestu sadarbība neaprobežojas tikai ar mācībām, arī ikdienā notiek savstarpēja personāla apmācība. Piemēram, DP PTC par teroristu apdraudējumiem apmāca karavīrus, kuri dodas starptautiskajās operācijās.

Ar «Kurbadu» nekas nebeidzas

Pretterorisma aktivitātes turpināsies arī perspektīvā. Vēl šī gada nogalē paredzētas t. s. galda mācības, kurās visi iesaistītie dienesti tiksies un diskutēs par saviem resursiem un darbībām, kad tiek saņemta informācija par apdraudējumu, — par apsardzes palielināšanu, patrulēšanu, pārbaudēm uz robežas, civilās aviācijas pastiprinātu

kontroli u. tml. Savukārt 2015. gada pirmajā pusē DP PTC izvērtēs, kāda būs iesaistīto institūciju ieinteresētība un vēlmes mācību organizēšanā. «Regulārai personāla apmācībai ir jābūt vienai no prioritātēm jebkurā dienestā, tādēļ šāda veida mācības kaut vai mazākā mērogā tiks rīkotas arī turpmāk,» rezumē DP PTC pārstāvis.

Mācībās «Kurbads 2014» piedalījās pārstāvji no NBS, Valsts policijas, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta, Neatliekāmās medicīniskās palīdzības dienesta, Valsts robežsardzes, Ģenerālprokuratūras un Latvijas Nacionālās bibliotēkas. Atbalstu mācību norisē sniedza arī Rīgas pašvaldības policija. **IS**

«Pasaule ir mainījusies,» pauž atvaļinātais Zviedrijas armijas ģenerālmajors Kārlis Neretnieks

Taivo Trams

Foto — Gatis Dieziņš.

Globālā situācija drošības jomā un ekonomikā, jaunie izaicinājumi Ukrainas un Krievijas kara kontekstā, NATO Velsas samita rezultāti un reģionālās drošības politikas aktuālākie uzdevumi — tās bija tikai dažas no tēmām, par kurām ikgadējā ārpolitikas un drošības politikas forumā «Rīgas konference 2014» diskutēja tās dalībnieki.

Kā jau paredzams, foruma apspriestākā tēma bija notikumi Ukrainā un NATO un rietumvalstu spēja adekvāti reaģēt uz jauno situāciju un agresijas izpausmes modeļiem. Forumā laikā vairākkārt izskanēja aicinājumi sniegt aktīvāku palīdzību Ukrainai, kā arī veicināt tās tuvināšanos ar ES. Vairāki foruma dalībnieki no Ukrainas uzsvēra, ka notikumi Ukrainā jāsauca istajā vārdā — tas ir karš starp Krieviju un Ukrainu, nevis lokāls konflikts vai separātisma uzplaukums. Forumā dalībnieki arī akcentēja to, ka drošības vide pēdējo mēnešu laikā ir fundamentāli mainījusies un arī Krievija ir kļuvusi par pilnīgu citu valsti nekā pirms Ukrainas konflikta sākšanās.

Izskanēja arī viedoklis, ka rietumvalstīm joprojām nav īstas skaidrības, kā adekvāti reaģēt uz Krievijas agresiju Ukrainā, ka optimālā stratēģija vēl tikai tiek meklēta. Savukārt, runājot par reģiona drošību iespējamās Krievijas agresijas eskalācijas gadījumā, foruma dalībnieki skāra arī jautājumus, kas saistīti ar valstu drošības un pašaizsardzības spēju paaugstināšanu.

Šajā kontekstā forumā kā Baltijas reģiona drošībai vitāli svarīgas valstis tika minētas arī Zviedrija un Somija, kas nav NATO dalībnieces, tostarp izskanot domai, ka pašlaik šī apstākļa dēļ abas valstis no militārā un drošības viedokļa ir pat sliktākā situācijā nekā Baltija. Atvaļinātais latviešu izcelsmes Zviedrijas armijas ģenerālmajors, bijušais Gotlandes brigādes komandieris, Zviedrijas centrālā štāba operacionālais vadītājs un Zviedrijas Nacionālās aizsardzības koledžas rektors Kārlis Neretnieks sliecās piekrist šim viedoklim. Viņaprāt, tā vienlaikus ir arī liela problēma trim Baltijas valstīm, jo reģions ir salīdzinoši neliels un cieši saistīts. «Ja būtu kāda krīze vai karš, visas valstis neizbēgami būtu tajā iesaistītas, neviena ne-

varētu palikt neitrāla un ārpusē. Tas šodien vienkārši vairs nav iespējams.»

Līdz ar to, ja Zviedrija un Somija būtu NATO dalībnieces, šai organizācijai būtu daudz vieglāk aizstāvēt Baltiju — tad NATO varētu izmantot Zviedrijas teritoriju un gaisa telpu bez problēmām un koordinēt savas operācijas ar zviedru operācijām, uzskata K. Neretnieks. Viņš atzina, ka pēdējā laikā ir vērojama zināma abu valstu tuvināšanās ar Ziemeļatlantijas līguma organizāciju (NATO), arī Velsas samita laikā tika parakstītas vienošanās par savstarpēju atbalstu — «un tas ir liels solis uz priekšu pareizā virzienā».

K. Neretnieks gan atzina, ka būtiska Zviedrijas sabiedrības daļa ieblīst pret valsts dalību NATO, turklāt drošības politika šajā valstī nav aktuāls jautājums. «Pēdējās socioloģiskās aptaujas rāda, ka apmēram 39% no zviedriem gribētu iestāties NATO, ap 30% gribētu palikt ārpusē, bet pārējie nezina atbildi. Tā problēma, manuprāt, ir tur, ka viņi uzskata, ka arī mūsdienu apstākļos konflikta gadījumā būtu iespējams apglabāt neitralitāti, kā tas bija, piemēram, Otrā pasaules kara laikā. Parastie cilvēki Zviedrijā nedomā par drošības politiku — te ir liela starpība starp Latviju un Zviedriju. Latvijā gan plašāka sabiedrība, gan politiķi un žurnālisti runā un domā par drošības politiku, Zviedrijā — nē. Viņi pietiekami ilgi ir dzīvojuši bez nopietniem apdraudējumiem — Zviedrijai ir izdevies turēties ārpus kariem 200 gadus. Lielākā daļa uzskata, ja mēs sa-

glabāsim neitralitāti, tad šeit nekas sliktks nevar notikt. Viņi nav sapratuši, ka pasaule ir mainījusies,» atzīst K. Neretnieks.

Runājot par to, vai mūsdienu apstākļos militārā konflikta gadījumā kāda valsts reģionā kaut vai teorētiski varētu palikt neitrāla, K. Neretnieks atbild — tas atkarīgs no tā, kā konkrētais konflikts veidojas un attīstās. «Ja ņemsim Ukrainas scenāriju — nav izslēgts, ka kaut kas līdzīgs varētu notikt arī, piemēram, Daugavpilī vai Narvā. Tas nav nekas neiespējams. Tad šāds konflikts vismaz sākmā arī varētu būt nedaudz ierobežots konkrētajā reģionā.» Viņaprāt, šo bažu kontekstā ārkārtīgi nozīmīga bijusi ASV prezidenta Baraka Obamas nesēnā vizīte Tallinā, kuras laikā viņš paziņoja, ka NATO vērtējumā Viļņa vai Rīga būs tikpat svarīgas kā Berlīne vai Parīze.

Ja šāds konflikts radīsies un attīstīsies, tajā noteikti būs iesaistītas Baltijas valstis, ASV, ļoti iespējams — Lielbritānija. Tādā gadījumā Zviedrija un Somija nevarēs stāvēt malā, tas vienkārši nebūs iespējams — Zviedrijas teritorija ir vajadzīga NATO, lai organizācija varētu aizstāvēt Baltijas valstis, uzsver K. Neretnieks. «Ja mēs to saprotam, tad ir skaidrs, ka visa šī diskusija Zviedrijā par iespējamo neitralitātes politiku — tas nav reālistiski. Tas lielais secinājums ir, ka Zviedrijai vajadzētu iestāties NATO, faktiski to vajadzēja izdarīt jau vakar.»

Ģenerālmajors arī atzina, ka pēdējā laikā novēro agrāk piesardzīgu valstu attieksmes maiņu pret Krievijas agresiju. «Mēs redzam, ka, piemēram, Vācijas valdība, kas vēl nesen bija piesardzīga un vairāk runāja par sarunām, lai saprastu, ko Krievija grib, tagad ir ieņēmusi visai skaidru pozīciju — Ukrainā notiekošais ir krievu agresija, un Eiropai tās dēļ ir adekvāti jāreaģē.» **ES**

Vēstures teātra režisore

Džozanna Eglīte

Foto — no A. Fleijas personiskā arhīva.

Aijai Fleijai, Latvijas Kara muzeja direktorei, līdzīgi kā Verai Singajevskai ir neparasta balss. Pati viņa ir neliela, slaida, smalki veidota. Ievērojamu Aijas dzīves daļu reiz ieņēma sports — akrobātika. Vitalitāte ir jūtama Aijas kustībās un iekšējā enerģijā joprojām. Viņai ir ieinteresēts skatiens un atvērtība pieņemt izmaiņas, zinātkāri pētīt jauno. Ne vēsts no «muzejiskuma» vai apstāšanās kādā citā laikā. Vēsture Aiju interesē, bet viņa pati ir ļoti mūsdienīga. Viņa maz stāsta par sevi, bet, runājot par darbu, izpratni par vēsturiskiem notikumiem un dzīves norisēm, Aiju var tuvāk iepazīt. Aija Fleija ir beigusi Vēstures fakultāti, strādājusi Latvijas PSR Vēstures muzejā un vada Latvijas Kara muzeju kopš tā atjaunošanas.

— Gabriels Garsija Markess savā grāmatā «100 vientulības gadi» pauž viedokli, ka vēsturi pēc laika var pārrakstīt citādi, jo cilvēki visu aizmirst. Kā vēsturniekam iespējams būt objektīvam? Ko vispār nozīmē objektivitāte vēsturē?

— Viss ir vienkārši. Vēstures notikumi ir objektīvi. Tikai traktējums var mainīties. (Sirsnīgi smejas.)

— Jā, bet mums parasti ir noteikta attieksme un līdz ar to izgaismojam kādu noteiktu šķautni, kura, iespējams, nemaz nav pati būtiskākā visā kontekstā.

— Protams, mums katram piemīt savs skatījums. Šis redzējums veidojas no tā, ko mēs esam mācījušies, lasījuši, no citiem apguvuši. Arī tas, kādi cilvēki ir ap mums, kāda ir viņu vērtību sistēma, veido mūsu uzskatus. Manu skatījumu lielā mērā ir formējis darbs Vēstures muzejā, kur strādāju vēstures nodaļā. Tur es dzīvoju līdzās īstiem priekšmetiem un dokumentiem. Varēju paņemt rokās un lasīt jaunlatviešu rakstīto, šķirstīt Ulmaņlaika foto albumus. Man bija brīnišķīgi kolēģi, kuri bija dzimuši pirms Otrā pasaules kara. Tie bija cilvēki ar ļoti gaišu, atšķirīgu skatījumu un pašapziņu. Caur to visu pie manis atnāca tā istā, dziļā Latvijas vēstures izjūta. Mans skatījums uz vēstures notikumiem. Tas veidojās ne tikai no faktiem, kurus skolā nemācīja, bet no klātbūtnes un autentiskuma, kuru izbaidīju. Muzejs ir priekšmetu pasaule. Lai tajā orientētos, tev jāzina laikmeti, stili, materiāli. Tās arī ir iemaņas, kuras augstskolā nemāca. Par istu muzeja cilvēku var kļūt tikai praksē.

— Kas jūs sākotnēji aizrāva vēsturē?

— Skolas laikā man tas likās tik interesanti! Ēģiptes piramīdas. Asīriešu pārcelšanās

pāri upēm. Indiāņi. Maiju tautas. Senas civilizācijas.

— Tas man asociējās ar rakstnieka Džeralda Darelā teiksmaino pasauli bioloģijā. Tikai viņam bija milzīgas iespējas. Vai Latvijā vēsturniekam nav šaurības sajūta, jo nav pārāk lielas pagātnes, ko pētīt?

— 20. gadsimta trīsdesmitajos gados, kad Latvijā nopietni strādāja pie savas senvēstures faktu izziņas, cilvēki noteikti nejutās tā, ka viņiem vēsturē nekā nav bijis. Pirms tam bija vāciešu skatījums uz Latvijas pagātni. Viņu interpretācija orientēta uz to, ka te nekā laba bez vāciešiem nav bijis un nebūtu noticis. Bet mums ir sena vēsture, ar kuru var lepoties!

— Kurš laika posms Latvijas vēsturē jums šķiet visinteresantākais?

— Man ļoti īpaša šķiet 19. gadsimta otrā puse. Sabiedrībā risinājās dziļi procesi. Zemnieki izpirka savas saimniecības, cilvēki kļuva turīgi, sāka izglītoties, ieguva cienījamā profesijas — kļuva par ārstiem, skolotājiem, juristiem, zinātniekiem. Rīgā apmetās arvien vairāk latviešu. Kurzemieki parasti izvēlējās dzīvot kreisajā Daugavas krastā — tagadējā Pārdaugavā. To skaitā arī viena no manām vecvecmāmiņām no Ugāles puses. Vidzemnieki — tagadējā Vidzemes priekšpilsētā. Latgaļi — Latgales priekšpilsētā.

Sākums 21. lpp.

Līdz pat Pirmajam pasaules karam Rīga bija ļoti interesanta. Man gribētos pastaigāt pa šo pilsētu tai laikā.

— Vai šo posmu Latvijas vēsturē var uzskatīt par sevis apzināšanās posmu?

— (Bridi domā.) Precīzāks vārds, kas to raksturotu, ir «pašapziņa».

— Ar ko tā saistīta?

— Ar latviešu presi, kas tajā laikā tika aktīvi izdota. Tika izplatītas populārzinātniskās grāmatas latviešu valodā. Ar daudziem koriem un biedrībām, kuras veidojās. Publiskajā telpā dominēja vēstījums, ka viss labi attīstās, mēs esam veiksmīgi. Cilvēki tika iedvesmoti un virzīti izaugsmei. Valdija pozitīvisms. Šobrīd ir pretēji. Pamatinformācija, ko saņemam, apgalvo, ka viss ir slikti. Šim pamatvēstījumam vai uzstādījumam ir liela nozīme. Pozitīvais attīsta, kamēr negatīvais grauj un raisa nihilismu.

Runājot par varas instancēm mūsdienā Latvijā, mēs lietojam vārdu «viņi». Ir kaut kādi mistiski sliktie, blēdīgie «viņi». Nesen izlasīju ļoti interesantu krievu autora Aleksandra Ņikonova grāmatu «Aiz impērijas fasādes», kur viņš analizē to, kā ir veidots padomju cilvēks. Vēsturiskā skatījumā autors pēta varas vertikāles. Arī Latvijas cilvēkiem padomju laiks ir uzlīcis zināmu domāšanas stereotipu. Mūsos ir liela netikums pret varu. Jo tā vienmēr ir bijusi sveša. Pašreiz, kad tā vairs nav sveša, mēs joprojām raugāmies uz to caur vecu stereotipu prizmu. Mēs uzskatām, ka «viņi» nav mūsējie.

— Jūs strikti iestājaties arī par valodas jautājumu Latvijā.

— Pēc Atbrīvošanas cīņām Kārlis Skalbe teica, ka mums ir jāaizmirst krievu valoda, jo citādi latviešus no jauna pārmāks. Tie bija 20. gadsimta divdesmitie gadi. Vēsture atkārtojas. Mēs kaut ko būtisku no tās neesam mācījušies. Valoda nosaka piederību un domāšanu. Formāli Latvijā skolās māca latviešu valodu, bet praksē, darījumu vidē krievu valoda dominē. Manuprāt, tas ir bistams process. Turklāt man šķiet, ka demokrātiskā pasaule ir mazliet divkosīga. Neviena valsts nevar stāvēt valā. Problēmas ir neizbēgamas. Veidojas valsts valstī ar atšķirīgu valodu, kultūru, politiskām interesēm. Šādi tiek izjaukts zināms līdzsvars un valstij rodas problēmas. Kamēr citi to nebija piedzīvojuši, Latviju nesaprata. Pašreiz šis skatījums ir mainījies.

— Vai jūs pati kādreiz savā dzīvē esat bijusi kara reģionā?

— Nē. Par karu visvairāk esmu uzzinājusi, sarunājoties ar tā dalībniekiem, lasot grāmatas un vēsturiskas liecības. Esmu uzklusījusi daudz Otrā pasaules kara dalībnieku stāstus. Arī leģionāru. Jūs droši vien esat redzējusi, ka filmās karavīri, ejot uzbrukumā, kliež. Tas ir veids, kā atbrīvoties no milzīgā stresa, spriedzes un bailēm, kas ir pirms šī notikuma. Manuprāt, tie, kas paši nav piedalījušies karā, īsti līdz galam nespēj to iztēloties. Arī es ne. To var izlasīt, saprast, nojaust, bet ne izjust.

— Kāpēc cilvēki vienmēr un visos laikos ir karojušie?

— Uz šo jautājumu, šķiet, neviens nav spējis atbildēt. Formāli — tā ir cīņa par teritoriju, pārkuma apziņa, vara. Cilvēces attīstībā ir kaut kas neizskaidrojams. Piemēram, profesionāli studē ekonomiku, orientējas šajos procesos, un tik un tā laiku pa laikam pasaule no jauna piedzīvo ekonomiskas krīzes. Ar kariem ir līdzīgi. Mēs saprotam kara postu un vienalga to atkārtotam no jauna. Vienīgi — kari top modernāki.

— Tagad karo ar sankcijām.

— (Smejas.) Nē, sankcijas tieši ir sena parādība. Lai ar kādu manipulētu, visos laikos ir bremzēta vai apturēta tirdzniecība.

— Karošana ir vīriešu lieta. Sievietēm piemīt mātes instinkts, un tas savā būtībā ir pret karu, pret iznīcību. Jūs, būdama sieviete, vadāt muzeju, kas stāsta par karu.

— (Smejoties.) Neviena studente, izvelkot eksāmenā biļeti par Otro pasaules karu, nevar pateikt, nē, to es nestāstīšu, jo tas nav sievišķīgi. Tā ir tikai vēsture! Tāda, kāda tā ir bijusi. Turklāt modernajā pasaulē sievietes arī ir armijā un piedalās karā. Šajā ziņā pasaule ir mainījusies.

— Kā jūs nokļūvāt Latvijas Kara muzejā?

— Vēstures muzejā es strādāju ar ieroču kolekciju. Kļuva par tās kuratori. Pamazām sāku ieročus izzināt, atšķirt. Veidoju ekspozīciju par Pirmo pasaules karu un latviešu strēlniekiem. Kad atjaunoja Latvijas Kara muzeju, muzejnieku vidē biju zināša šajā jomā. Likumsakarīgi, ka Kultūras ministrijas cilvēki mani uzaicināja vadīt šo muzeju.

— Tas izklausās pēc liela izaicinājuma. Vai jūs to tā jutāt?

— Muzeja darbs man nešķita biedējošs. Toties katru ritu, nākot uz darbu, skatījos uz Pulvertorni — uz šo lielo ēku — un domāju, kā es tikšu galā ar tās apsaimniekošanu? Man bija bijība pret atbildību par šo

ēku. Bet, kad ienāc pa durvīm un sāk darboties, visi procesi sakārtojas. Gan profesionālie, gan tie, kas saistīti ar saimnieciskām lietām. Darišana liek bailēm vai nedrošībai atkāpties.

Muzeja atjaunošanas sākumposms sakrita ar atmodas laiku. Cilvēki jutās atbildīgi un ieinteresēti veidot šī muzeja kolekciju. Mūsu rīcībā bija daudz liecību par padomju

Kara muzeja sākotnē. 1992. gadā.

armiju Latvijā, bet ļoti maz, piemēram, par latviešiem vācu leģionā. Padomju laikā daudzas vēsturiskas liecības, kas skāra arī 19. gadsimta Latvijas vēsturi, vēlāk Atbrīvošanas cīņas (1918. — 1920.), bija mērķtiecīgi nīcinātas. Ļoti atsaucīgi izrādījās ārzemju latvieši, kuri bija paņēmuši līdzi un saglabājuši daudzus muzeja izpratnē vērtīgus priekšmetus. Vietējiem iedzīvotājiem, baidoties no sankcijām, kas draudēja par dažādu «pretvalstisku» priekšmetu glabāšanu, bija mazāk izdevies saglabāt šīs vēsturiskās liecības — formas tērpus, medaļas, karogus, fotogrāfijas, vēstules. Bet arī viņi

nesa uz muzeju savas dzimtas vēstures liecības un bagātināja krājumus. Rezultātā mums, piemēram, izdevies pilnībā atjaunot Latvijas ordeņu kolekciju.

Droši vien arī jums mājās ir kādi no citas paaudzes nākuši priekšmeti, kurus jūs palaikam apskatāt, noliekat atpakaļ vietā un glabājat. Foto vai kas cits, kas jums saistās ar kaut ko jums personiski svarīgu. Šis saglabātais kopums ir vēsture, kas parāda noteikta laika perioda cilvēku vērtību sistēmu.

— Kādēļ cilvēkiem būtu jāzina sava vēsture?

— Mācoties vēsturi, var uzzināt, kādi procesi rada kādas sekas. Tas ir būtiski, lai neatkārtotu kļūdas. Savas zemes vēstures zināšana rada piederības izjūtu. Pat ja tu nezini precīzus faktus, secību, gadskaitļus vai uzvārdus, tu apzinies, ka pirms tevis ir bijuši senči, kas dzīvojuši šajā zemē. Tas palīdz sajūst, ka neesi viens. Palīdz mazināt savtīgumu un egoismu. Izzinot vēsturi, tu apzinies, ka esi kāda kopuma daļa. Tas dod iespēju saprast, cik savstarpēji saistīti esam. Ja kopumam ies labi, arī tev būs labi.

Es pati ļoti aizrāvos ar savas ģimenes vēstures, ģimenes koka izzināšanu. Viens manas ģimenes atzars savieno zarus, kas nāk no Bauskas un Ugāles puses, no ventiņiem. Otrs no Jelgavas. No Jelgavas puses mani senči nav tīri latvieši. Un tas man lika aizdomāties, vai latvietis ir tas, kuram ir tikai latviešu asinis, vai tas, kura domāšana, uzskati un vērtību sistēma atbilst zemei, kurā viņš dzīvo, un valodai, kurā runā. Un, manuprāt, valoda un domāšana ir izšķiroša. Mans vecvectēvs, nebūdam latvietis, Jelgavā dzīvoja latvieša dzīvi, runāja latviešu valodā.

— Ko tas jums ir devis? Ieraudzīt cilvēkus, no kuriem jūs nākat?

— Tas ir kā kokam sajūst, ka zemāk ir daudzi zari. Jo vairāk zaru, jo dziļnāks koks. Ir interesanti un arī bagātināši uzzināt, ka mani senči bijuši birģeri un tirgotāji. Vakaros, kad visi darbi apdarīti, sēdos pie datora, vēru vaļā www.raduraksti.lv un devos meklējumos uz dzimtas pagastiem, lasot tautas skaitīšanu, dvēseļu revīziju un baznīcas grāmatu piezīmes.

— Pastāv uzskats, ka nepieciešams 50 gadu noilgums, lai varētu sākt vērtēt vēsturi.

— Tam es pilnībā piekritu. Ir jāpakāpjas kalnā, lai ieraudzītu kopumu. Kad tu esi lejā, ir tikai ņirba. Laikā, kurā esam šobrīd, ir pārāk daudz norišu, politikas, ikdienas, emociju. Mēs nevaram izvērtēt, kas no tā visa ir svarīgs, kas ne, kuriem notikumiem

vai darbībām būs būtiskas sekas. Tādēļ arī mūsu muzejs aptver laika periodu līdz 21. gadsimta sākumam. Savos plānos esam iecerējuši 2024. gadā izveidot ekspozīciju par aizsardzības nozares atjaunošanas procesiem Latvijā.

— Sākotnēji jūsu muzejam bija cieša sadarbība ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem. Vai zināšanas, kuras varat viņiem dot, joprojām ir aktuālas?

— Latvijas neatkarības sākumā Latvijā atgriezās daudzi padomju armijas virsnieki, kas bija mācījušies un strādāja citur. Tas bija īpašs laiks. Viņi gribēja izveidot Latvijas armiju. Mums bija visciešākā sadarbība, jo šiem cilvēkiem bija svarīgi izzināt, kāda vēsturiski bija Latvijas armija. Mēs palīdzējām atjaunot daudzas tradīcijas. Piemēram, Melnās kafijas vakaru Aizsardzības akadēmijā. Muzejs bija centrs, kur notika daudzi pasākumi.

Jau labu laiku ir apzināts un aktīvi lietots tradīciju un vēstures kopums, kas veido Latvijas profesionālās armijas vērtību sistēmu, tomēr sadarbība gan ar Aizsardzības ministriju, gan bruņotajiem spēkiem vēstures jomā joprojām aktīvi norit.

— Vai jūs kā muzejs joprojām jūtaties vajadzīgi?

— Jā, noteikti. Reiz kāds Rīgā dzīvojošs amerikāņu pasniedzējs man teica, ka viņš ved uz mūsu muzeju savus ārvalstu ciemiņus, jo šādi viņam ir visvieglāk un precīzāk parādīt, kas Latvija tāda ir.

Karu Latvijā ir bijis daudz. Tie mūsu zemi ir mainījuši — teritoriāli, politiski, reliģiski. Muzejā mēs piedāvājam izsekot Latvijas vēsturi no 9. līdz 20. gadsimta beigām. Caur kara prizmu var ļoti pamatīgi izprast valsti.

Mani priecē, ka pie mums nāk skolēni. Ne tikai ekskursijās, bet arī lai īpašu stundu veidā apgūtu un izprastu sarežģītākus vēstures periodus. Sestdienās un svētdienās nāk ģimenes ar bērniem. Laucinieki nāk pie mums pirms teātra izrādēm, ko apmeklē Rīgā. Šeit pastāvīgi ir cilvēki, un tas rada labas izjūtas. Noderīguma izjūtu.

— Kas ir vēstījums, ideja, ko savam apmeklētājam vēlaties nodot? Ko cilvēkam vajadzētu paņemt līdzi no Latvijas Kara muzeja apmeklējuma?

— Muzejs ir tāds savdabīgs vēstures teātris. Katru zāli esam centušies veidot tā, lai iejot varētu just noteikta laika elpu, noskaņu. Piemēram, domājot par Otrā pasaules kara periodu, esam izvēlējušies to simbolizēt metālā. Metāls rada draudīgumu. Pagājušā gadsimta divdesmitos — četrdesmitos gadus

raksturojām ar gaišumu, plašumu. Tas rada pārticības izjūtu. Šķiet, būtiskākais, ko vēlamies, lai cilvēks aiznes sev līdzi, ir izjūtas. Dažādas — par dažādiem laika periodiem Latvijas vēsturē.

— Kas ir tās izjūtas, kas jums nepieciešamas, lai justos piepildīta?

— Dažreiz domāju — esmu patiesi laimīgs cilvēks. Daru darbu, kas man patīk, mums viss iet uz priekšu, man ir četri brīnišķīgi mazbērni, man ir uzticami, labi kolēģi. Man vispār nav par ko satraukties! (Smejas.)

Muzeja un kara tēma man šķiet ļoti interesanta ne tikai darbā. Tā aizņem lielu daļu manas dzīves. Man ļoti patīk ceļot. Un man ļoti patīk ceļot pa muzejiem. Kad aplūkoju braucienu fotogrāfijas, manējās stāsta par to, kā kurš muzejs iekārtots. (Smejas.) Kad divas nedēļas dzīvoju Romā, manā ikdienas plānā bija divu muzeju apmeklējums. Šobrīd gribētos aizbraukt uz Varšavu, kur nesen atvērts jauns armijas muzejs. Mani interesē, kā viņi iekārtojuši telpas, kā piedāvā apmeklētājiem ekspozīciju.

— Vai ir kāda vieta pasaulē, kas īpaši uzrunā un patīk?

— Esmu īsts pilsētas bērns. Visu bērnību pavadīju pilsētas pagalmā. Man pat īsti nav radu laukos. Iespējams, ka tāpēc man patīk pilsētas. Turklāt daudzas. Bet, ja runājam sajūtu līmenī, Stokholmā ļoti spontāni mani pārņēma sajūta, ka šī varētu būt vieta dzīvošanai. Es justu arī Latvijas tuvumu. Savukārt tieši pretējas sajūtas piedziņoju Dienvidslāvijā, Adrijas jūras krastā. Stāvēju uz zemes strēles starp jūru un kalniem un domāju, kā cilvēki šeit dzīvo starp šiem diviem milžiem?! Jutos kā iesprostota.

— Vērojot to, kas notiek pasaulē, kā mainās muzeji, vai jums ir nākotnes vīzija, kā varētu attīstīties vai mainīties Latvijas Kara muzejs?

— Ir pienācis brīdis, kad muzeja ekspozīcija pilnībā atbilst tam, ko bijām sākotnēji iecerējuši. Šajā laikā esam izveidojuši divas muzeja filiāles — Ziemassvētku kauju muzeju Tīrelpurvā un Oskara Kalpaka muzeju Saldus rajonā, «Airītēs». Saskaņā ar muzeju teoriju desmit gadu laikā jebkura ekspozīcija noveco, un tā jāveido no jauna. Mainoties sabiedrībai, tehnoloģijām, mainās izpratne par pasniegšanas veidu. Mūsu pirmā pamatexpozīcija par strēlniekiem un Pirmo pasaules karu tika izveidota 1995. gadā. To vajadzētu veidot no jauna, izvirzot sev jaunus mērķus un izaicinājumus. Vēsture nemainās, bet veids, kā to pasniegt, un cilvēku gaidas mainās. Jāsāk jauns cikls, jauns riņķis šajā vēstures stāstā.

Ukrainas notikumi ukraiņu vēsturnieka

Juris Ciganovs,

Dr. hist., Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

Foto — no interneta vietnēm.

2014. gada 16. septembrī Eiropas Parlaments un Ukrainas parlaments ratificēja asociācijas līgumu. Tieši tas, ka šo dokumentu neparakstīja toreizējais Ukrainas prezidents Viktors Janukovičs, šī gada sākumā kalpoja kā iegansts notikumu sākumam, kuru eskalāciju mēs šobrīd vērojam Ukrainā. Maidans Kijevā, tālāk Krievijas īstenotā Krimas okupācija un aneksija, sekojošā karadarbība Ukrainas austrumu apgabalos, kas joprojām turpinās. Vienā dienā ar asociācijas līguma ratifikāciju Ukrainas parlaments pieņēma likumu par lielākas autonomijas piešķiršanu valsts austrumu apgabaliem apmaiņā pret separātistu solījumu neveicināt Ukrainas sadalīšanu. Separātisti vēl nav snieguši atbildi. . .

Latvijas publikajā telpā šobrīd notikumus Ukrainā vairāk komentē mūsu valsts starptautisko attiecību eksperti. Savukārt situācijas skaidrojums Ukrainas un Krievijas plašsaziņas līdzekļos atšķiras kā diena pret nakti, tāpēc svarīgs ir notikumu aculiecinieka vērtējums.

Savu redzējumu par notiekošo Ukrainā sarunā pauda vēsturnieks, publicists un sabiedriskais darbinieks, kā arī Ukrainas Centrālā bruņoto spēku muzeja direktora vietnieks pētniecības darbā Jaroslavs Tinčenko. Mūsu saruna notika septembra sākumā, vēl pirms Ukrainas vienpusēji pasludinātā pamiera.

— Krievijas Federācijas bruņoto spēku iebrukumu Ukrainas teritorijā mēs gaidījām jau sen, kopš marta sākuma. Mūsu militāristiem un citiem situāciju izprotošiem cilvēkiem daudzas nakts pagāja nomodā, kad likās, ka tūlīt, tūlīt sāksies... Par laimi, nav sākušies masveida aviācijas uzlidojumi ar sekojošām tanku kolonnām, kuras ar Krievijas karogu virzās uz Kijevu, kā arī izpletņlēcēju desanti Ukrainas stratēģiski svarīgajās pilsētās. Tomēr Krievijas bruņotie spēki ir parādījušies — sākumā kā separātistus konsultējošie militārie speciālisti, vēlāk kā sarežģītas kaujas tehnikas ekipāžas, speciālo uzdevumu vienības un diversijas grupas. Augusta vidū Doņeckas apgabalā jau bija vērojamas lielākas Krievijas armijas vienības — bataljonu lieluma taktiskās grupas. Var teikt, ka Krievijas iebrukums bija sācies, mums pašiem to nemanot. Šobrīd Doņeckas apgabalā ir ne mazāk kā 10 tūkstoši Krievijas karavīru.

— No kurienes šāda informācija?

— Ukraiņu militārpersonas pauž, ka Krievijas karavīri sākumā parādījušies pašpasilinātajā t.s. Luganskas tautas republikā, vēlāk Doņeckas rajonā. Sākumā tie bijuši brīvprātīgie no Krievijas, pēc tam — virsdienesta līguma karavīri. Runāja, ka tie bijuši no elitārā Gaisa desanta karaspēka 45. speciālās nozīmes pulka, kurš daļēji dislocējās Maskavā, daļēji Pienskavā, Kubinkā. Šī pulka militārpersonas identificētas Luhanskā pierobežu kauju laikā. Vēlāk mūsu armijnieki pēc atrastajiem dokumentiem pie Luhanskas identificēja desantniekus no Uljanovskas un vēl dažu Krievijas izlūkošanas daļu militārpersonas. Uljanovskā dislocējās 31. gaisa desanta brigāde un KF Bruņoto spēku

Galvenās izlūkošanas pārvaldes 3. brigāde. Krievijas cilvēktiesību grupa «Aizmirstais pulks» («Забутый полк») savā 26. augusta paziņojumā apstiprina Uljanovskas kaujas grupas dalību kaujās pie Doņeckas. Nesen Krievijas karavīru māšu komiteja paziņoja, ka 9. un 11. augustā kaujās Donbasā krituši 11 karavīri no 18. gvardes motostrelnieku brigādes. Augusta sākumā šīs Krievijas karaspēka daļas karavīrus bija identificējuši vietējie iedzīvotāji Luhanskas apgabala Krasnodonā un Sverdlovā. Augusta sākumā mūsu [Ukrainas armijas] karavīri sāka runāt par «Pleskavas desantniekiem» no 76. desanta trieciendivīzijas. Ukrainas militārpersonas apgalvo, ka «pleskavieši» piedalījušies kaujās pie Alčevskas (Luhanskas apgabals) un Ilovaiskas (Doņeckas apgabals). 25. augustā Ukrainas speciālie spēki aizturēja desmit Krievijas 98. gaisa desanta divīzijas 331. desanta pulka karavīrus, kuri paziņoja par 400 vīru grupas ieiešanu Ukrainas teritorijā. Grupu pavadīja kaujas tehnika. 26. augustā Stavropoles novada karavīru māšu komiteja publicēja kaujās Ukrainā 400 kritušo un ievainoto Krievijas armijas karavīru sarakstu. Visbeidzot — 28. augustā jau minētā cilvēktiesību aizstāvju grupa «Aizmirstais pulks» savā interneta vietnē publicēja Doņeckas apgabalā karojošu Krievijas Federācijas bruņoto spēku daļu sarakstu (<http://zpolk-org.livejournal.com/72403.html>). Šis saraksts ir uzskatāms par apzinātu «informācijas noplūdi» no kādas augstas Krievijas militārpersonas.

redzējumā

— Pēc kādiem noteikumiem norit kaujas darbība Donbasā?

— Šobrīd kaujas darbību Donbasā Ukraina lielā mērā nespēj kontrolēt. Ja Luhanskas un Doņeckas «tautas republiku» pusē patiešām karo Krievijas karaspēka grupējums, tad tas nozīmē, ka pretteroristiskās operācijas štābam ir darišana ar Krievijas armijas vadību. Kaujas darbības stratēģija šeit atbilst Krievijas armijas Ģenerālštāba formulētajai militārajai doktrīnai karot nevis ar daudzmitronu kaujas grupējumiem frontālās kaujās, bet darboties ar nelielām, kustīgām kaujas grupām. Turklāt oficiāli Krievija un Ukraina nav sarāvušas diplomātiskās attiecības, un tas nozīmē, ka Krievija uz šejieni nevar sūtīt tādas karaspēka vienības, kuras būtu identificējamas kā piederošas Krievijai. Tieši tāpēc uz Ukrainu sūta nevis pilnvērtīgas Gaisa desanta karaspēka brigādes 3—4 tūkstošu vīru sastāvā, bet gan to samazinātas kopijas — 300—400 vīru taktiskās kaujas grupas. Tās komplektētas pārsvarā no līgumu noslēgušajiem virsdienesta karavīriem, kas bieži pat nezina, uz kuriem tiek sūtīti — viņi pilda pavēli... Šādas militārpersonas un pavadošo kaujas tehniku var viegli nomaskēt par separātistiem piederošām. Savukārt Ukrainas izlūkdienesti ziņo, ka Ukrainas pierobežā pastāvīgi ir izvietoti ap 50 000 Krievijas karavīru, kuri acīmredzot jebkurā mirklī var tikt iesaistīti karadarbībā. Ja mēs rēķinām Krievijas militāro potenciālu bez mobilizācijas izsludināšanas un karaspēka lielas pārvietošanas, tad Donbasā Krievija varētu iesaistīt ap 100 000 vīru grupējumu.

* * *

Laiks	Ukrainas darbības	Luhanskas un Doņeckas «tautas republiku» un Krievijas Federācijas darbības
12. 04. — 12. 05. 2014.	Bruņoto spēku mobilizācija un izvēršana. Drošības, iekšlietu un aizsardzības spēku struktūru pārdisklokācija uz Doņeckas un Luhanskas apgabalu. Pretteroristiskās operācijas štāba izveidošana, blokposteņu tīkla izbūve.	Strelkova-Girkina vienības ierašanās, vietējo bruņoto grupu formēšanās sākums, kaujinieku apmācības bāzu izveidošana Krievijas Federācijas Rostovas pie Donas apgabalā. Blokposteņu būvniecība, referendums par atdalīšanos.
13. 05. — 05. 07. 2014.	Bruņoto spēku lielākās daļas pārvietošana uz Donbasu, kaujas pie blokpostiem. Ukrainas puse atgūst Mariupoli, kaujas pie Slovjangskas un Luhanskas.	Separātistu kaujinieku vienību uzbrukumi Ukrainas bruņoto spēku daļām, masveidīga brīvprātīgo ierašanās no Krievijas, bruņojuma ieviešana no Krievijas. Separātisti mēģina veikt mobilizāciju Donbasā un Luhanskā. Strelkova-Girkina grupas izlaušanās no Slovjangskas un Doņeckas.
06. 07. — augusta sākums	Ukrainas bruņoto spēku robežsardzes, iekšlietu karaspēka un Nacionālās gvardes kopējā kaujas operācija, lai aplenktu Doņecku un Luhansku, kā arī bloķētu robežu ar Krieviju. Operācija izgāzās, jo notika aktīva bruņota pretošanās no Krievijas Federācijas puses: Ukrainas karaspēku apšaudīja no Krievijas teritorijas.	Krievijas Federācija separātistiem nodod smago bruņojumu, tai skaitā — zenitrakešu un artilērijas kompleksus. Malaizijas civilās aviosabiedrības lidmašīnas iznīcināšana, Ukrainas armijas apšaudīšana no Krievijas Federācijas teritorijas ar tālšāvēju artilēriju un raķetēm «Grad». Ukrainas teritorijā parādās pirmās Krievijas Federācijas bruņoto spēku vienības.
Augusts — septembra sākums	Ukrainas armijas vienības daļēji pamet robežzonu Doņeckas un Luhanskas apgabalā, turpinās uzbrukums Doņeckas un Luhanskas apgabalā, lai aplenktu šīs pilsētas.	Separātisti pārņem savā kontrolē lielāko daļu no Ukrainas — Krievijas robežas šajos apgabalos, Strelkovs-Girkins pamet Doņeckas «tautas republikas» aizsardzības ministra amatu, no Krievijas ierodas taktiskās kaujas grupas. Krievijas Federācijas karaspēks ieņem Novoazovsku, Savurmohilu, Starobeševu, Kuteinikovu. Notiek uzbrukums Mariupolei, lai izveidotu koridoru Krimas un Doņeckas virzienā.

J. Tinčenko skaidrojumu par militārās darbības veidiem Ukrainas austrumos, ko visu vasaru oficiāli dēvēja par pretteroristisko operāciju un ko varēja iedalīt vairākos posmos, protams, var uzskatīt par pētnieka subjektīvo viedokli, tomēr tas sniedz kon-

spektīvu ieskatu notiekošajos procesos.

Notikumi Ukrainā ne tuvu nav galā, un to attīstība liecina, ka tādu Ukrainu, kādu pazinām līdz šim, mēs vairs neredzēsim. Par to arvien skaļāk runā gan starptautiskie eksperti, gan ukraiņu politiķi... **18**

Jaunsardzes rīkotajās nometnēs iepazīst citādu dzīvesveidu

Džoanna Eglīte

Foto — Gatis Dieziņš.

Meklējot risinājumu bērnu un jauniešu dažāda veida atkarību mazināšanai un to vietā piedāvājot saturīgu brīvā laika pavadīšanu, šogad pirmo gadu Jaunsardze, atsaucoties uz Veselības ministrijas ierosmi, sadarbībā ar Latvijas novadu pašvaldībām organizēja bezmaksas vasaras bērnu nometnes. Nometņu mērķis bija iepazīstināt ar veselīgu dzīvesveidu, kāds raksturīgs jaunsargiem. Jūlijā un augustā pavisam sešās vietās tika rīkotas astoņas nometnes, kurās piedalījās vairāk nekā 270 bērni. Šī projekta pēdējā nometne norisināsies Nautrēnu pagastā skolēnu rudens brīvlaikā, un plānots, ka tajā piedalīsies 50 bērni.

Topošie jaunsargi un sporta čempioni

«Pavasārī, kad Latvijā valsts līmenī tika meklēti risinājumi narkotisko vielu maisījumu apkarošanai, Veselības ministrija aicināja ikvienu ministriju nākt klajā ar savu redzējumu un piedāvājumu,» par nometņu priekšvēsturi stāsta Judīte Suharevska, Rekrutēšanas un Jaunsardzes centra Jaunsardzes departamenta direktora vietniece. «Jaunsardzes departaments ierosināja rīkot nedēļu garas vasaras nometnes visā Latvijā bērniem un jauniešiem no daudz bērnu un maznodrošinātām ģimenēm, kā arī bērnu un jauniešu audzēkņiem un bērniem ar uzvedības problēmām.»

Jelgavas novada nometnē sarunā ar aizsardzības ministru Raimonu Vējoni.

Nometņu norises nodrošinājumam tika piešķirti līdzekļi, un Jaunsardzes pārstāvji uzrunāja novadu pašvaldības, aicinot sadarboties nometņu organizēšanā un bērnu apzināšanā. Nometnēs tika iesaistīti bērni un jaunieši no 12 līdz 17 gadu vecumam. Jaunsargu instruktoriem aktīvi palīgi nometņu organizēšanā un pasākumu norises vadīšanā bija vecāko grupu jaunsargi. Jau izraudzītie nometņu nosaukumi, piemēram, «Pavērsiens» (Sējas novads un Inčukalna novads), «Visi kopā» (Jelgavas novads), «Mūsu atkarība — sports» (Gulbenes novads), aicina

domāt par iespējamām pozitīvām pārmaiņām līdzšinējā sociālā riska grupu bērnu un jauniešu dzīvē.

«Vasarās īsti nav ko darīt, bet nometnē beidzot ir interesanti!» teica paši mazākie Gulbenes novada nometnes dalībnieki, astoņgadnieki, sēžot nelielajā Jaungulbenes tehnikuma kopmītnē istabiņā un gaidot startu 9 km skrējienam.

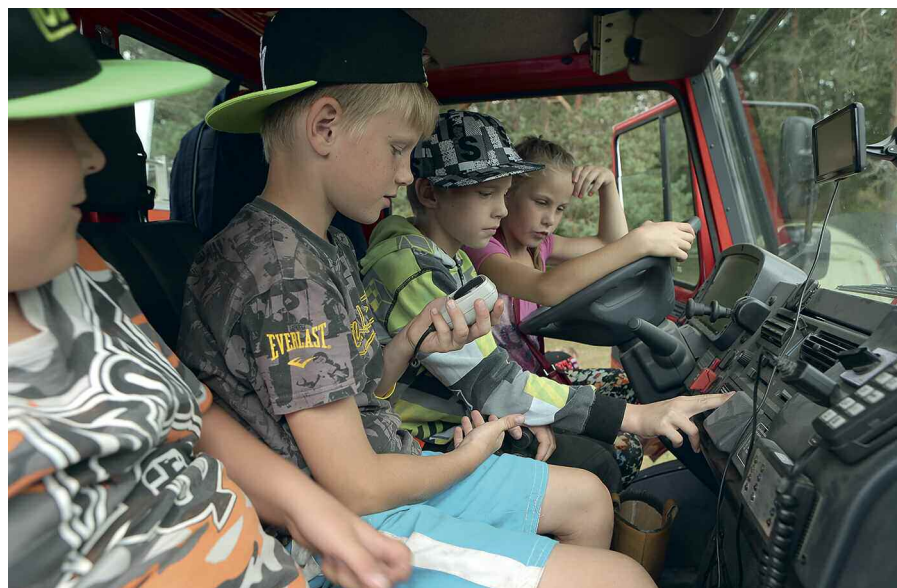
«Te var satikt jaunus draugus. Labi, ka visu laiku ir ko darīt,» atzinīgi nometni novērtēja arī 12 gadus vecie nometnes iemītnieki.

Jaungulbenes nometnes dalībnieki tikko uzsākuši deviņu kilometru skrējieni.

Savukārt četri 16 līdz 17 gadus veci puiši, kuri kādreiz mācījušies vienā skolā, tagad satikušies nometnē. Viens no viņiem atzinās, ka domājot par stāšanos armijā, bet viņa skolasbiedrs — par profesionālām sporta gaitām.

Nometnēs jaunieši varēja iepazīt jaunsgargu aktivitātes — iet pārgājienos, pārvarēt šķēršļus, piedalīties sacensībās, apgūt izdzīvošanas iemaņas, orientēšanos, pirmās palīdzības sniegšanu, darbošanos komandā

Gulbenes novada nometnes dalībnieki iejūtas ugunsdzēsēju auto vadītāju lomā.

un citas prasmes. Jaungulbenē organizētās nometnes atšķiras no citām — tās bija sportiskāk orientētas, un pedagogi, kas tajās darbojās, ikdienā strādā novada sporta skolās. Te līdzās bija bērni, kuri aktīvi sporto, un tādi, kuru vecākiem nav līdzekļu, lai ikdienā nodrošinātu šādu iespēju. Viens no Jaungulbenes nometnes organizētājiem 207. Jaungulbenes jaunsgargu vienības jaunsgargu instruktors Arnis Cāns, uzrunājot bērnus dalībai nometnē, satīcis arī pusaudzi, kurš vairāk nekā gadu nav apmeklējis skolu. Nometnē šis puisis uzrādījis izcilus rezultātus īso distanču skrējšanā, pārspējot pat sporta skolu audzēkņu sniegumu. Arī Mārcis Rudzītis, sporta treneris, atzina, ka nometnēs Jaungulbenē piedalījās daudzi sportiski jaunieši, pat talanti ar nākotnes potenciālu vieglatlētikas disciplīnās.

Vai iespējams mainīt bērnu dzīvi?

«Šīs vasaras nometnes daudziem bērniem atklāja jaunu dzīvesveidu,» stāsta

Ansis Strazdiņš, Jaunsardzes departamenta direktors. «Nometne kļuva par vietu, kur piedzīvot to, ka bērns, lai kāds viņš būtu un cik sarežģīta materiālā situācija ir viņa vecākiem, lai cik nedrošs un ierāvis sevī viņš būtu, lai cik sliktas sekmes viņam būtu skolā, var justies pieņemts, atbalstīts un iedrošināts. Viņš var būt līdzvērtīgs komandas biedrs, ar kuru rēķinās, jo līdzās vienmēr būs kāds, kurš palīdzēs, ja kaut kas nesanāks.» Viņš uzsver, ka Jaunsardzē cilvēkus nedala labajos un sliktajos, sociāli vēlamajos un nevēlamajos, nedala arī pēc tautības. Tāds princips valdījis arī šajās nometnēs. «Piemēram, Jelgavas novada nometnē piedalījās arī bērnunama bērni, un viņu vidū bija kāds mazs zēns Kārlis ar kustību traucējumiem. Viņam it visā palīdzēja nometnes dalībnieki. Tas bija ļoti gādīgi un aizkustinoši. Nometnē šis puika jutās tāds pats kā citi. Viņš jutās piederīgs. Piederības un kopības izjūta ir ļoti būtiska dzīvē, un to mēs cenšamies izkopt Jaunsardzē.»

Apgūstot mezglu siešanas iemaņas Gulbenes novada nometnē.

«Katrā no nometnēm viena diena tika veltīta ekskursijām,» stāsta J. Suharevska. «Piemēram, Sējas novada bērnu nometnes laikā noskaidrojās, ka liela daļa dalībnieku nekad nav bijuši pie jūras. Tādēļ ekskursija tika organizēta uz Saulkrastu pilsētu, lai pēc tam apskatītu jūru.»

«Protams, mēs nevaram mainīt visu bērnu dzīvi, bet daudzi no tiem, kuri šovasar piedalījās nometnēs, saprata, ka Jaunsardze varētu viņiem sniegt iespēju saturīgākam dzīvesveidam,» saka A. Strazdiņš. Viņš ir gandarīts par kopīgi paveikto un ar nepacietību gaida projekta noslēdzošo nometni oktobra nogalē, jo uzskata, ka šis ir viens no sociāli un valstiski nozīmīgiem un vajadzīgiem projektiem, kas būtu jāturpina. **IS**

Latvijas sievietes izlase uzvar CISM reģionālajā

Latvijas Nacionālo bruņoto spēku (NBS) sievietes šaušanas komanda (zs. Ieva Simsons, zs. Laila Pētersone, zs. Inga Eizengrauda; Zemessardzes 17. pretgaisa aizsardzības bataljons) no 19. līdz 21. augustam Zviedrijas pilsētā Bodenā izcīnīja 1. vietu CISM reģionālajā šaušanas čempionātā, kas NBS šaušanas izlasei ir līdz šim lielākais sasniegums. «RP 30+30» vingrinājumā (pistole) Latvijas sievietes komanda ar 1688 punktiem apsteidza gan Norvēģijas, Dānijas, Zviedrijas, Austrijas, Nīderlandes, gan Beļģijas bruņoto spēku komandas. 2. vietu, par punktu piekāpjoties mūsu šāvējām, ieguva Norvēģijas izlases dalībnieces (1687 punkti), bet 3. vietā ierindojās Dānijas šāvējas (1679 punkti).

Savukārt Latvijas vīriešu izlase (zs. Mareks Jansons un zs. Rojs Razums; Zemessardzes Studentu bataljons) ar 1107 punktiem ierindojās 9. vietā, bet pie medaļām tika Šveices, Zviedrijas un Somijas bruņoto spēku komandas.

Šajā pašā vingrinājumā individuālajā vērtējumā zs. I. Simsons ar 565 punktiem izcīnīja augsto 3. vietu, piekāpjoties vienīgi S. Šteinerei no Austrijas un P. Villemousai no Dānijas. Labāko astotnieku noslēdza vēl viena Latvijas bruņoto spēku pārstāve zs. I. Eizengrauda, bet zs. Laila Pētersone ierindojās 13. vietā. Vīriešiem no Latvijas labākais zs. M. Jansons ierindojās 13. vietā, bet zs. R. Razums ieguva 22. vietu.

«Militārā ātršaušanas» vingrinājumā komandu vērtējumā sievietēm uzvaru izcīnīja norvēģietes, 2. vietā ierindojās Dānijas šāvējas, bet

Laura Viķe sestā CISM orientēšanās čempionātā Austrijā

Austrijas pilsētā Gusingā, kura atrodas pierobežā ar Ungāriju, no 23. līdz 30. augustam norisinājās 47. CISM pasaules čempionāts orientēšanās sportā. Tajā piedalījās 29 valstu karavīri, to skaitā arī Latvijas Nacionālo bruņoto spēku (NBS) izlase: zs. Laura Viķe, vzs. Edgars Bertuks, vzs. Andris Jubelis, zs. Artūrs Pauliņš un zs. Jānis Kūms. Čempionāta programmā sportisti sacentās gan individuālās, gan komandu sacensībās.

Čempionāta pirmajā dienā dalībnieki startēja vidējā distancē, kur labāko rezultātu no mūsējiem 4,3 kilometru distancē 80 sportistu konkurencē sasniedza zs. L. Viķe (29:10), izcīnot 6. vietu. Līdz 3. vietai Laurai pietrūka pavisam neliels — 55 sekundes, bet par sacensību uzvarētāju kļuva J. Novikova no Krievijas. Savukārt vīriešiem 185 dalībnieku konkurencē labāko rezultātu no Latvijas uzrādīja pasaules čempionātu medaļnieks vzs. E. Bertuks, ierindojoties

15. vietā. Pārējie izlases dalībnieki, pieļaujot distancē sīkas kļūdas, izcīnīja šādas vietas: zs. A. Pauliņš — 39., zs. J. Kūms — 47. un vzs. A. Jubelis — 51. vietu. Uzvarēja Šveices izlases sportists M. Kiburzs.

Pēc pirmās sacensību dienas skaidri iezīmējās komandu sacensību favorīti — sievietēm tās bija Krievijas sportistes, bet vīriešiem Šveices izlase.

Jau otrajā čempionāta dienā orientieristi sacentās garajā distancē. Sacensību apvidus bija stipri līdzīgs kā pirmajā dienā — paaugurains apvidus ar izteiktu gravu un ceļu tīklojumu, kas no sportistiem prasīja teicamu ātruma izturību. Lielākā daļa no dalībniekiem bija pasaules līmeņa orientieristi, tāpēc ātrums distancē bija ļoti liels, un pat pati mazākā kļūda bija izšķiroša vietu sadalījumā. Šoreiz daļu distances nācās veikt caur vīnogulāju laukiem. Atkārtoti labāko sniegumu no Latvijas sportistiem demonstrēja L. Viķe, izcīnot 8. vietu (57:38). Uzvarēja Krievijas sportiste N. Jefimova, bet Igaunijas sportiste ieguva 2. vietu, nopelnot Igaunijai pirmo medaļu šajā čempionātā. Vīriešu konkurencē 14 kilometru garajā distancē līdzīgu sniegumu uzrādīja vzs. A. Jubelis un vzs. E. Bertuks, attiecīgi izcīnot 18. un 19. vietu, bet zs. A. Pauliņam un J. Kūmam šoreiz 21. un 52. vieta. Jau otro zelta medaļu šajā čempionātā ieguva M. Kiburzs no Šveices.

Pēc divu dienu rezultātu summēšanas tika noteikti sacensību uzvarētāji komandām — vīriešiem pārliecinoši zelta medaļas ieguva Šveices orientieristi, bet Latvijas sportisti izcīnīja 8. vietu. Sievietēm komandu un stafetes sacensībās Latvija netika pārstāvēta.

Pēdējā dienā norisinājās stafetu sacensības, kurās vīriešu konkurencē uz starta stājās 52 komandas. Latvijas komandai pirmo posmu veica A. Jubelis, distancē pieļaujot nelielu kļūdu. A. Pauliņam stafeti viņš nodeva kā astotais, bet nosargāt 8. vietu neizdevās. E. Bertuks stafeti saņēma un finiša līniju sasniedza kā vienpadsmitais. Pārliecinošu uzvaru izcīnīja Šveices 1. komanda, bet Igaunijas orientieristi ieguva 3. vietu.

Sagatavojusi NBS SK FSSN 1. klases speciāliste **dkar. Gerda Krūmiņa**
sadarbībā SK FSSN sporta treneri **I. Šustu.**

Foto — no H. Šemeļa personiskā arhīva.

Šaušanas čempionātā Zviedrijā

Latvijas bruņoto spēku sieviešu izlase ar 1657 punktiem izcīnīja bronzas medaļas.

Komandu vērtējumā vīriešiem Latvijas komanda ierindojās 9. vietā (1085 punkti). 1. vietu izcīnīja Austrijas komanda, otrajā un trešajā vietā — Zviedrijas un Šveices bruņoto spēku komandas.

Individuālajā vērtējumā atkal labākā no Latvijas bija zs. I. Simsona, izcīnot 5. vietu (559 punkti), bet zs. I. Eizengraudai — 9. vieta (553 punkti). Vīriešiem zs. M. Jansons un zs. R. Razums ierindojās attiecīgi 13. un 26. vietā.

Sagatavojuši NBS SK FSSN 1. klases spec. **dkar. Gerda Krūmiņa.**

Foto — no I. Simsones personiskā arhīva.

Dainis Stepe un Aleksejs Orlovs uz goda pjedestāla Igaunijā

No 26. līdz 28. augustam Tallinā norisinājās Igaunijas atklātais čempionāts militārajā piecīņā, kur 60 dalībnieku konkurencē piedalījās arī divi Latvijas Nacionālo bruņoto spēku pārstāvji — dkar. Dainis Stepe un kpr. Aleksejs Orlovs. Sacensības bija labs kontrol-treniņš pirms gaidāmā pasaules karavīru čempionāta, kurš oktobrī norisināsies Dienvidkorejā. Čempionātā startēja arī divi Lietuvas bruņoto spēku pārstāvji, kuriem šoreiz gan neizdevās uzvarēt.

Sacensības kā parasti sākās ar šaušanas disciplīnu, kur labāko rezultātu no Latvijas sasniegja kpr. A. Orlovs (170 punkti), bet ne visai veiksmīgs starts padēvēs Latvijas piecīņas pēdējo gadu līderim dkar. D. Stepem, kas pirmajā piecīņas disciplīnā ieguva vien 162 punktus. Arī otrajā disciplīnā (šķēršļu joslā) labāks izrādījās kpr. A. Orlovs, distanci veicot 2 minūtēs un 8,4 sekundēs, bet dkar. D. Stepe bija par 3 sekundēm lēnāks. Pēc divām disciplīnām kpr. A. Orlovs ar 2151,2 punktiem kopvērtējuma tabulā atradās pirmajā vietā, bet dkar. D. Stepe trešajā.

50 metru peldēšanā ar šķēršļiem labākais no Latvijas, distanci veicot 31,13 sekundēs, bija dkar. D. Stepe. Nekur tālu no Daiņa neatpalika arī Aleksejs — 31,86 sekundes. Abi kopvērtējumā ierindojās otrajā (A. Orlovs) un trešajā (D. Stepe) vietā, bet par sacensību līderi kļuva pieredzējušais Igaunijas piecīņnieks R. Hvalovskis, kurš peldēšanā uzrādīja labāko rezultātu — 28,72 sekundes.

Izšķirošajā disciplīnā — granātas mešanā mērķi — vislabāko

rezultātu sasniegja dkar. D. Stepe (183,4 punkti), bet kpr. A. Orlovs sameta 168 punktus, un tas abus latviešus pirms 8 kilometru krosa distances ar 4136 punktiem izvirzīja dalītā 1. vietā, igauņi kopvērtējumā atbīdot uz 3. vietu. Krosa distanci abi latvieši sāka vienlaikus, bet finiša līniju pēc 28 minūtēm un 17 sekundēm pārliecinoši pirmais sasniegja 2012. gada pasaules čempions militārajā piecīņā dkar. D. Stepe, izcīnot čempionāta zelta medaļu. 2. vietā ierindojās igauņis R. Hvalovskis, bet 3. vietu un bronzas medaļu izcīnīja kpr. A. Orlovs, kam šāda mēroga sacensībās šis ir līdz šim lielākais sasniegums.

Sagatavojuši NBS SK FSSN 1. klases spec.

dkar. Gerda Krūmiņa.

Foto — no D. Stepes personiskā arhīva.

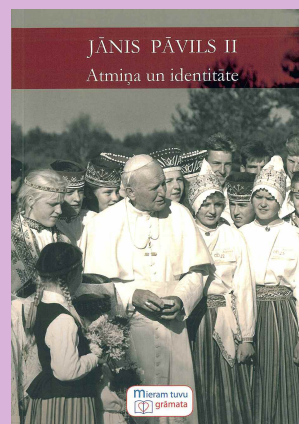

Jānis Pāvils II Atmiņa un identitāte

«KALA raksti», 2014

Izdevniecība «KALA raksti» laidusi klajā Jāņa Pāvila II pēdējo sarakstīto grāmatu, kas uzskatāma par viņa garīgo testamentu. Grāmata latviešu valodā tika izdota saistībā ar pāvesta kanonizāciju Romā 2014. gada 27. aprīlī. Dr. phil. Maija Kūle grāmatas pēcvārdā raksta: «Grāmatā sniegtās pāvesta atbildes uz jautājumiem ir izcils filosofisks meistardarbs, kura pamatā ir kristīgā teoloģija un kurā atklātas pamatnostādnes attiecībā uz cilvēka iedabu, labo un ļauno, morāli, brīvību, tikumiem, grēku un pestīšanu. Turklāt viņš izsacījis savu viedokli arī par tādām tematiem kā «tēvzeme», «patriotisms», «vēsture», «piederība» un «identitāte».

Jānis Pāvils II: «Patriotisms nozīmē mīlēt visu to, kas attiecas uz tēvzemi, — mīlēt vēsturi, tradīcijas, valodu, dzimts zemes dabu. Tā ir mīlestība arī pret savu tautiešu diļradi — viņu gara augļiem. Par pārbaudījumu šim jūtām kļūst ikviens apdraudējums tam labajam, ko iemieso tēvzeme.»

Pāri jūrai — 1944. gada laivu akcija

Juris Ciganovs,

Dr. hist., Latvijas Kara muzeja direktora vietnieks.

1944. gada vasaras otrajā pusē karš atkal ienāca Latvijas teritorijā. Hitleriskās Vācijas armijas okupētās Latvijas teritorijas robežām tuvojās Padomju Savienības armija. Vācu okupāciju nomainīja otrreizēja padomju okupācija. 1944. gada septembrī Sarkanā armija jau bija ienākusi Vidzemē un turpināja virzīties uz rietumiem. 13. oktobrī padomju karaspēks ieņēma Rīgu un, izlaužoties gar Lietuvas robežu līdz Baltijas jūras piekrastei, bloķēja lielu vācu karaspēka grupējumu Kurzemē — izveidojās t. s. Kurzemes katls jeb cietoksnis. 1944. gada rudenī no Kurzemes rietumu piekrastes sākās organizēta latviešu bēgļu pārvešana uz karā neitrālo Zviedriju. Šis notikums vēstures literatūrā pazīstams kā laivu akcija, un tās organizēšanā liela loma bija Latvijas Centrālajai padomei — 1943. gadā izveidotajai nelegālajai organizācijai, kuras mērķis bija cīņa pret abām okupācijas varām un Latvijas Republikas valstiskās neatkarības atjaunošana.

Laivu akcijas mērķis bija latviešu bēgļu izvešana uz Zviedriju — to noteica šis valsts relatīvais ģeogrāfiskais tuvums Kurzemes piekrastei un Zviedrijas nepiedalīšanās Otrā pasaules kara darbībā. Arī zviedru valdības liberālā nostāja civilo bēgļu uzņemšanas jautājumā veicināja slepenas laivu satiksmes izveidi starp abiem Baltijas jūras krastiem. Pirmās nelegālās laivas ar bēgļiem no Latvijas krasta uz 160 kilometru attālo Gotlandes salu devās jau 1943. gadā. Tobrīd šai kustībai vēl bija epizodisks raksturs, Zviedrijā nonāca latviešu zvejnieki, galvenokārt Kurzemes piekrastes iedzīvotāji. Viņiem pievienojās latviešu jūrniki, kuri pēc ierašanās Zviedrijas ostās bija pametuši vācu kuģus. Plašāka bēgļu kustība šajā laikā vēl nebija aktuāla, jo fronte atradās relatīvi tālu no Latvijas robežām un arī zviedru varas iestādes šādu kustību nekādi neveicināja, baidīdamās apdraudēt savu neitralitātes politiku.

Par masveidīgas bēgļu izvešanas un laivu akcijas aktīvā posma sākumu var uzskatīt 1944. gada augustu un septembri, bet vislielāko intensitāti šī kustība sasniedza minētā gada oktobrī un ar mazākiem panākumiem turpinājās līdz pat nacistiskās Vācijas karaspēka kapitulācijai Kurzemē 1945.

gada 8. maijā. Viens no LCP deklarētajiem laivu akcijas uzdevumiem bija šīs organizācijas vadības un latviešu pilsonisko partiju vadošo personu evakuācija uz neitrālo Zviedriju, lai šie cilvēki nenonāktu Padomju Savienības represīvo institūciju rokās — visiem labā atmiņā bija pirmais padomju okupācijas gads un padomju režīma represijas pret Latvijas pilsoņiem. Tomēr lielākā daļa pārvesto bija cilvēki no dažādiem Latvijas novadiem, kuri daudreiz pat nenojauta, ka pastāv šāda nelegāla organizācija. Kā raksta vēsturnieks Uldis Neiburgs, laivu akcijas organizēšanā bez Latvijas Centrālās padomes savu roku pieļika arī Zviedrijas Aizsardzības štāba izlūkdienests un ASV vēstniecības Stokholmā paspārnē izveidotā Kara bēgļu padome (*War Refugee Board* — WRB), kas latviešiem sniedza materiālu, tehnisku un cita veida palīdzību. Par pamatu sadarbībai, bez kuras tik vērienīga un slepena vairāku tūkstošu bēgļu evakuācija no Kurzemes uz Zviedriju nebūtu iespējama, bija abpusējs izdevīgums. Zviedru izlūkdienesta interesēs bija iegūt militāru informāciju par situāciju Latvijā, un, lai to saņemtu, netieši tika atbalstīta latviešu bēgļu ierašanās Zviedrijā, bet ASV WRB dalību slepenajās laivu akcijās noteica humāni apsvērumi un vēlme glābt nacistu vajāšanas upurus.

Laivu akcijas laikā uz Zviedriju pārvesti 4559 bēgļi, akcijā iesaistītas 78 latviešu laivu un kuģu vienības — tik dažādu izmēru peldlīdzekļu pienākšana bija reģistrēta Gotlandē līdz 1944. gada 12. decembrim, turklāt oktobrī vien — 48 laivas un kuģi.

Bēgļu pārvešanas organizēšana notika šādi: pārvedēju izraudzīti cilvēki jau laikus sastādīja aizbraucēju sarakstus. Cilvēki pulcējās noteiktās vietās, sagaidot iepriekš sarunātās laivas vai kuģišus. Bēgļu sarakstos cilvēkus iekļāva tikai pēc LCP uzticamības personu pārbaudes, taču bieži vien laivās uzņēma arī pēc sarunāšanas vai par samaksu. Iespēju robežās šiem cilvēkiem mēģināts noorganizēt naktsmājas — pārsvarā piekrastes zvejnieku mājās. Šādām organizētajām grupām bija jābaidās ne tikai no vācu okupācijas varas iestāžu represijām, jo piekrastes mājās apmetušos bēgļus nereti terorizēja arī Kurzemes mežos iesūtītie padomju kaujinieki, kas atņēma cilvēkiem apģērbu un pārtiku. LCP piekrastes zonā mēģināja organizēt krasta sardzes, kas stāvēja no iespēju robežās bruņotiem cilvēkiem, kuru uzdevums bija sagaidīt laivas un

nodrošināt bēgļu aizsardzību pret vācu patruļām, padomju kaujiniekiem vai vienkāršiem marodieriem.

Jūrā laiviniekiem un bēgļiem klājās ļoti smagi. Rudens vētras un aukstums, laivas — pārpildītas. Dažas laivas ar bēgļiem pārtvēra vācu jūras krastu apsardze un konvoji. Operdziedonis Mariss Vētra, kam arī bija lemts pārbraukt Baltijas jūru ar bēgļu laivu, šo braucieni apraksta šādi: «Laivas priekšgalā ļaudis stāvēja saspīesti tā, ka pat pakustēties vairs nevarēja. Daudziem vilņi bija saplēsuši drēbes, un dažai dāmai kažoka vietā bija redzamas vatelīna strēmeles. [...] Kajītē, kur vietas bija paredzētas četriem jūrnikiem, sēdēja 12 mātes ar 12 zīdaiņiem. Tur tiešām nebija gaisa, un to pašu vēl bojāja jūras slimība. Zīdaiņu mātes prasīja dzert — visi ūdens trauki bija jūrā. Mātes vaimanāja. Kāds ārsts bija paglābis pudeli burgundieša. Zīdaiņi dzēra sarkanvīnu. Bet pēc dažām stundām vaimanas sākās no jauna. Nu zīdaiņus dzirdēja ar jūras ūdeni. Ar rita gaismu pēc 27 ceļā stundām mūs sagaidīja Gotlande.»

Bet, lūk, Birutas Lūkinas atmiņas par braucieni no Kurzemes 1944. gada 15. oktobrī: «Laivā sēdējām kajītē, saspīdušies kā siļķes. Vēma, smirdēja, bija kāda trauksme nakts vidū. Taču īstenībā neatceros ne savas domas, ne savas sajūtas uz laivas. Viss it kā bija viens garš mirklis, ļoti nepatīkams, kas jāpārvar. Nebija bail, likās — esmu drošībā, tikai jāpārvar nepatīkamas grūtības.»

«[...] Braucēji bija dažādu arodu maisījums: mākslinieki, dejotāji, ārsti, zemnieki, ierēdņi, leģionāri. Kā bagāts, tā nabags. Liktenis visiem te bija vienāds: dzeramā ūdens sāka pietrūkt, higiēnas kārtošana bija vairāk nekā problemātiska. Visgrūtāk bija bērniem, un to bija daudz. Viņi lūdās pēc atspirdzinājuma: tika dalītas ābolu šķēlītes. Tā pagāja nakts. [...] Kad atausa diena, redzējām, ka no laivas brīvā deķa bija tikai daži centimetri, kas peldēja virs ūdens. Ja tikai dažam braucējam ienāktu prātā domas pāriet uz laivas otru pusi, tad visa laivas krava kļūtu zivīm par barību. Bet paštrināt laivas ātrumu nedrīkstēja — motora jauda bija izspiesta līdz pēdējām...» — tā 8. oktobra braucieni atceras kuterā «Zvejnieks» kapteinis Pēteris Jansons.

Iespējams, laivu akcijas nozīme vēl līdz galam nav novērtēta, jo tā bija Latvijas vēsturē nepieredzēta organizēta bēgļu evakuācijas kustība, neapšaubāmi traģiska, taču spilgta lappuse mūsu zemes vēsturē. **EB**

Latvijas patšautenes izgudrotājs

Aleksandrs jeb Aleksanders Brensons Latvijas historiogrāfijā iegājis kā leģendāra persona, kas pazīstams kā patšautenes jeb rokas ložmetēja izgudrotājs. Laika gaitā viņa sasniegumi pārspīlēti un pat apauguši ar leģendām. Piemēram, apgalvo, ka viņš esot slavenās «Bren» patšautenes radītājs, kura idejas realizētas ārzemēs.

Aleksanders Brensons dzimis 1900. gada 1. oktobrī Ventspils apriņķa Užavas pagastā, Dižpukšos. No bērna kājas viņš tēva kalēja darbnīcā apguvis atslēdznieka amatu. Militārā karjera aizsākās 19 gadu vecumā, kad viņš mobilizēts jaunizveidotajā Latvijas armijā un iedalīts Vidzemes divīzijas papildu bataljonā cīņai pret bermontiešiem. No 1920. gada jūnija ieskaitīts 4. Valmieras kājnieku pulkā par ložmetējnieku. Drīz savu amatnieka iemaņu dēļ, labojot ložmetējus, ieguvis pulka jaunākā atslēdznieka amatu. Kā atzīmējis pulka komandieris Roberts Kļaviņš, savā amatā A. Brensons «izrādījis lielu centību un interesi ne tikai ieroču labošanā, bet vispārīgi ieroču nozarē». Pēc mēneša pulka ieroču darbnīcā jau ieņēmis vecākā amatnieka amatu.

Kopš 1924. gada bija paredzēts Latvijas armijas bruņojumā ieviest jaunas sistēmas Vikersa-Bertjē (*Vickers-Berthier*) patšautenes. Novērojot pulka rīcībā esošo patšautēņu trūkumus, A. Brensons saskatījis, ka ir iespējams konstruēt vienkāršu un izturīgu ieroci, kas būtu viegli apkalpojams, ar ātri nomaināmām daļām. Detaļas būtu ar taisnām apstrādāšanas līnijām, kuras varētu izgatavot Latvijā, nevis ievest no ārzemēm, tērējot valūtu.

Brīvajā laikā viņš par saviem līdzekļiem izgatavojis primitīvu pirmās patšautenes modeli. 1925. gada janvārī izgudrojumu pieteicis pulka komandierim, kurš to pāradresējis Bruņošanās pārvaldei kā vērā ņemamu ideju, kas realizējama Arsenāla darbnīcā. Februāra beigās A. Brensons piekomandēts Arsenālam, kur izstrādājis zīmējumus, kas apstiprināti Galvenajā armijas štābā. Jūlijā Arsenālā sākās patšautenes prototipa izgatavošana. Jaunās konstrukcijas realizēšanai no Bruņošanās pārvaldes saņemti divi Vikersa-Bertjē patšautenes stobri un viena aptvere. Septembra sākumā jaunā patšautene bija gatava. Tās piešaušanai Arsenāla šautuvē izšāva 1500 patronas. Rezultāti ļāva pārliecināties, ka ierocis darbojas apmierinoši. Pēc Apgādības pārvaldes Tehniskās daļas norādījumiem, tika sastādīta tabula tehnisko datu salīdzināšanai ar Vikersa-Bertjē patšauteni.

Pēc Arsenāla aprēķiniem, vienas patšautenes izgatavošana (bez stobra) izmaksātu 675 latus.

Armijas komandiera uzdevumā patšautenes izmēģināšanai iecēla komisiju strēlnieku inspektora pulkveža Vilhelma Kaminska vadībā. Šaušanas mēģinājumi notika 5. Cēsu kājnieku pulka šautuvē 2. decembrī. Pēc tiem atzīmētas patšautenes pozitīvās īpašības — neliela masa (ap 23 mārciņas), ļoti ērta ieroča nešana gludās virspuses dēļ, patšautenes izjaukšana un salikšana samērā vienkārša, ļoti viegla stobra nomainīšana, nepieskaroties sakarsušajam stobram. Tomēr vairāk tika uzskaitīti trūkumi. Turklāt izmēģinājumu laikā notika neparedzēts gadījums, kas varēja beigties ar traģiskām sekām. Šaujot automātiskajā režīmā, aptveres pēdējā patrona netika iebīdīta stobrā, bet tās lode atdūrās pret stobra galu un iebīdījās par dažiem milimetriem čaulītē. Laimīgā kārtā belzenis trāpīja kapsulas malā un tā neeksplodēja. Komisija salīdzinot patšautenes pozitīvās un negatīvās īpašības, nāca pie slēdziena, ka «pašreizējā stāvoklī Brensona patšautene nav lietojama». A. Brensons iesniedza paskaidrojumus, solot patšauteni pārkonstruēt un novērst trūkumus pēc komisijas norādījumiem. 1926. gada janvārī kara ministrs Jānis Goldmanis piekritis atkārtotiem izmēģinājumiem pēc nepilnību novēršanas. Tomēr Bruņošanās pārvaldē līdzekļu trūkuma dēļ uz darbu tupināšanu skatījās skeptiski. Pēc Arsenāla aprēķiniem, konstrukcijas izmaiņas darbiem vajadzīga ievērojama summa — 1490 latu. Turklāt pirmā parauga izveidošanai jau bija iztērēti 2464 lati, neskaitot atlīdzību par izgudrojumu autoram izmaksātos 400 latus.

Taču autors bija armijā izpelnījies atzīnību. Par jaunas patšautenes izgudrošanu A. Brensons tika paaugstināts par 6. šķiras

kara ierēdni, un savā militārajā karjerā viņš sasniedzis administratīvā kapteiņa—leitnanta dienesta pakāpi. Bijis arī labs šāvējs pulka rīkotās sacensībās, par ko vairākkārtīgi saņēmis balvas. Piemēram, 1933. gada sacensībās ieguvis balvu zelta kabatas pulksteni.

Laika gaitā latviešu sabiedrībā izplatījies maldīgs ieskaits, ka pasauleslavenās patšautenes «Bren» nosaukums esot Brensona uzvārda atvasinājums. Patiesībā «Bren» nosaukums radies čehu un britu sadarbībā no ieroču ražotāju pilsētu Brno un Enfilas pirmo burtu salikuma.

Pēc kara Aleksandrs Brensons dzīvojis un strādājis savā dzimtajā pagastā, kur līcis lietā savas izgudrotāja iemaņas. Pagājušā gadsimta 50. gados viņš izgudrojis krāsni, kurā var dedzināt zaļu malku vai mitru kūdru.

Ievērojamā uzaunieka mūžs noslēdzās 1979. gadā, viņš guldīts pagasta Dzirtnieku kapu smiltājā.

Pēc Latvijas Nacionālā arhīva Latvijas Valsts vēstures arhīva materiāliem sagatavojis **Modris Esserts**.

Foto — no LNA Latvijas Valsts vēstures arhīva.

Patšautenes	Brensona		Vikersa- Bertjē	
	Laiks, s	Masa, kg	Laiks, s	Masa, kg
Masa ar balstu un siksnu		9,230		9,090
Izjaukšana	5		5	
Salikšana	16		5	
Sagatavošana šaušanai	4			
Stobra apmaiņa	5		10	
Belzeņa apmaiņa	34		55	
Cauruļu izvilcēja apmaiņa	31		45	
Ātršāvība (30 patronas)	3			

Kauja par Rīgu 1917. gada septembrī

Klāvs Zariņš,

Latvijas Kara muzeja vēsturnieks.

Foto — no Latvijas Kara muzeja krājuma.

1917. gads bija pagrieziena punkts Krievijas vēsturē. Ieilgušā kara un valsts saimnieciskā sabrukuma rezultātā krita cara patvaldība. Sākās jaunu un nepieredzētu brīvību laiks. Sabiedrība iesaistījās politiskās aktivitātēs, ko veicināja pulcēšanās, vārda un preses brīvība.

«Demokratizācijas» process norisinājās arī armijā, un tā ietekmē kritās karavīru disciplīna un kaujas spējas. To veiksmīgi izmantoja pie Rīgas esošā Vācijas 8. armija, kuras izšķirošā ofensīva sākās 1. septembra agrā rītā.

Operācijas gatavošana

Jaunai ofensīvai frontē pie Rīgas vācieši gatavojās jau ilgstoši, taču pavēli par Rīgas ieņemšanu Vācijas 8. armijas vadība saņēma nepilnu mēnesi pirms operācijas sākuma. Pozīciju karš un neapmierinošā karadarbības gaita Rietumu frontē, kā arī politiskā situācija Krievijā lika vācu ģenerālštābam izšķirties par ofensīvas drīzu realizāciju.

Uzbrukumam gatavojās rūpīgi. Lai operāciju sekmīgi realizētu, 8. armijas skaitliskais sastāvs tika būtiski palielināts, pievelkot spēkus pat no Rietumu frontes un Galīcijas. Kopumā vācieši Rīgas operācijai sagatavoja 15 divīzijas, 170 artilērijas baterijas un gandrīz 90 lidmašīnas, ar kuru palīdzību bija jāsatricē ienaidnieks — pretī stāvošā Krievijas 12. armija, kuru bija paredzēts ielenkt un gandrīz pilnībā iznīcināt. Lai to sekmīgi veiktu, vācieši plānoja forsēt Daugavu dienvidaustrumos no Rīgas — Ikšķiles apkārtnē, ielaužoties krievu karaspēka aizmugurē (vācu karavīri 1917. gada augustā regulāri piedalījās pontonu tiltu izvietošanas mācībās pie netālu esošajiem ezeriem, lai doto uzdevumu — Daugavas forsēšanu — veiktu pēc iespējas sekmīgāk). Veiksmīgas operācijas realizācijas gadījumā vācu karaspēks padarītu kaujas nespējīgu visu 12. armiju un ieņemtu stratēģiski svarīgo Rīgu, kas ļautu nosūtīt papildu spēkus uz Rietumu fronti. Rīgas ieņemšanai bija jāklūst par spilgtāko pēdējo gadu panākumu Austrumu frontes ziemeļos.

Plānotais uzbrukums Krievijas 12. armijas vadībai nebija pārsteigums. Informācija par vācu gatavošanos ofensīvai pienāca regulāri. Ziņas par to tika iegūtas gan no spiegiem un izlūklidmašīnu pilotiem, gan arī no gūstekņiem un novērotājiem. Lai gan tika iegūta informācija pat par precīzu operācijas sākuma laiku, krievu armijas štābs neizrādīja vēlmi enerģiski rīkoties. Tam par iemeslu bieži tiek minēta karavīru zemā disciplīna un nekaujinieciskais noskaņojums, kas bija vērsts uz savu pozīciju atstāšanu; tāpat faktors bija pieaugošā lielinieku ietekme 12. armijā.

Kauja pie Mazās Juglas

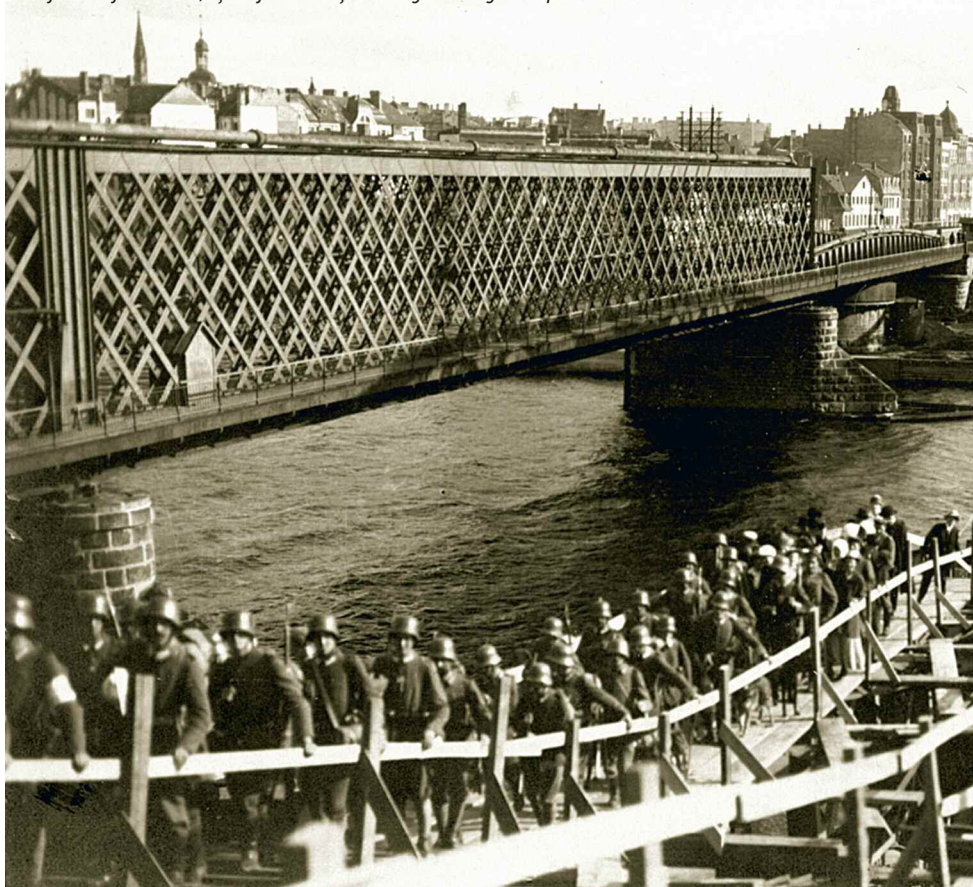
1. septembra rīts Rīgas frontē sākās ar iespaidīgu artilērijas uguni. Vācu šāviņi atstāja nomācošu iespaidu uz 12. armijas karavīriem. Pārnēsot uguni uz ienaidnieka aizmuguri, pēc vairākām stundām uz priekšu devās kājnieki, kuri forsēja Daugavu, virzoties pa trīs izveidotiem koka

pontonu tiltiem. Kopumā Krievijas karaspēks neizrādīja vērā ņemamu pretestību, un atsevišķas 12. armijas daļas haotiski atkāpās, vācu divīzijām virzoties Ogres un Salaspils — Mazās Juglas virzienā.

Jau 1. septembra pēcpusdienā Rīgas aizstāvēšanā tika iesaistīti arī latviešu strēlnieki.

1. latviešu strēlnieku brigādes pulki atradās pozīcijās pie Olaines. Tās pašas dienas vakarā 2. latviešu strēlnieku brigādes karavīri ieņēma pozīcijas Mazās Juglas krastos, gatavojoties smagai aizsardzības kaujai, kura sākās nākamajā dienā, vācu karaspēkam izvērsot plašu ofensīvu. Centrālo aizsardzības sektoru ieņēma 5. Zemgales latviešu strēlnieku pulks, kurš līdzās visai 2. latviešu strēlnieku brigādei pašizliedzīgi aizstāvējās diennakti, atvairot vairākus vācu uzbrukuma vilņus. Latviešu strēlnieki sargāja 12. armijas atkāpšanās ceļu. Spilgti kauju pie Mazās Juglas aprakstīja Jukums Vācietis: «Iesākās viena no vissivākajām kaujām, kādu var tikai iedomāties. Pa lielākai daļai kauja

Vācijas armijas karavīri, šķērsojot Dzelzceļa tiltu Rīgā 1917. gada septembrī.

Vācijas armijas karavīri pārvieto pontonus tilta būvei pār Daugavu 1917. gada 1. septembrī.

notika pie mūsu tranšējām. Te no abām pusēm tika laistas darbā rokas granātas un štiķi. (..) Vienā mūsu rotā bija gadījums, ka mūsu strēlnieki dzina vāciešus atpakaļ, sadodami viņiem pa muguru ar ēdiena katliņiem un akmeņiem.» Ienaidnieks daļēji pārrāva 5. Zemgales latviešu strēlnieku pulka abos flangos esošo pulku pozīcijas, sasasinot kopējo stāvokli. Norisinājās smagas tuvciņas ierakumos, kas no kaujās rūditajiem latviešu strēlniekiem prasīja visas spēka rezerves. Strēlnieki noturējās pret milzīgo vācu pārspēku 26 stundas, līdz tika dota pavēle par atkāpšanos. Zemgalieši un pārējie J. Vācieša pakļautībā esošie spēki atstāja

Vācijas ķeizars Vilhelms II pieņem karaspēka parādi Esplanādē.

pozīcijas pie Mazās Juglas (arī 1. latviešu strēlnieku brigādes pulki bija jau atkāpušies uz Rīgu). 2. latviešu strēlnieku brigādes karavīri savu uzdevumu bija veikuši sekmīgi. Ienaidnieks tika aizturēts pietiekami ilgi, lai 12. armija spētu iziet no ielenkuma un vācu plāns netiktu realizēts. Taču samaksa bija augsta — savas dzīvības bija atdevuši 80% zemgaliešu virsnieku un 67% strēlnieku. 12. armijā 41,5% no visiem šajās kaujās kritušajiem bija latvieši (par varonību ar Sv. Jura krustu apbalvoja 642 strēlniekus).

Rīgas krišana

Neņemot vērā vēl pēdējos centienus apturēt Vācijas 8. armijas pārspēku, Rīgas liktenis jau bija izlemts. Kaujas spējīgās 12. armijas daļas nespēja aizkavēt vāciešus. Rīgā palikušās vienības atkāpās līdz ar armiju uz Vidzemi, savā ceļā iznīcinot tiltus pār Daugavu. Pilsētā ienāca vācu karaspēks. Ar īpašu rūgtumu Rīgas zaudēšanu šajās dienās savā vēstulē brāļiem aprakstīja 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku pulka strēlnieks Teodors Launags:

«(..) Nevaru jums to visu aprakstīt, ar kādu nospiedošu garastāvokli un grūtu sirdsapziņu man bija jāšķiras no Rīgas, no mūsu

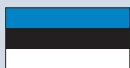
pēdējās Latvijas pilsētas. Kad vēl pēdējo ardievu skatu pārlaidu pār Rīgu, tad asinis apstāja ritēt. Redzēju tikai vienu neaptveramu uguns jūru un melnus dūmu stabus gaisā. Uguns mēles tā tikai dejoja, it kā priecātos par jaunu upuri. Tikai ko es jums teikšu, radiņi, kad kāds atkal ko saka, ka zaldāti ir vainīgi pie Rīgas atdošanas, tad tādu uzskatiet par nesaipāšanu, jo pie tiem notikumiem un pie tiem upuriem un cilvēku asinīm, kuras slācīja Rīgas ielas, nav zaldāti vainīgi, bet gan kāds cits. Zaldāti visi bija ar mieru atdot jaunās dzīvības, lai tikai Rīga paliktu mūsu.»

Pilsēta un tās iedzīvotāji kauju laikā bija smagi cietuši. Atkāpjoties Krievijas armija

bija iznīcinājusi pārtikas noliktavas, tiltus un labības krājumus. Liela daļa iedzīvotāju devās bēgļu gaitās, daļa slēpās apkārtnes mežos. Daudzi gāja bojā apšaudes rezultātā.

Neskatoties uz smago stāvokli pilsētā, ienākošo vācu armiju ar ziediem sveica vietējie vācu tautības iedzīvotāji, kuri vācu armijā saskatīja atbrīvotājus. Ar sevišķu sajūsmu tika sagaidīts Vācijas ķeizars Vilhelms II, kas Austrumu frontes virspavēlnieka Bavārijas prinča Leopolda pavadībā no Jelgavas ieradās Rīgā. Apmeklējis dievkalpojumu Sv. Pētera baznīcā un pieņēmis karaspēka parādi Esplanādē, Vilhelms II sveica vācu karavīrus ar senās Hanzas savienības pilsētas «atgūšanu».

Pēc Rīgas ieņemšanas 8. armijas ietvaros izveidotās pārvaldes iestādes pārņēma kontroli pār pilsētu. Tās veica pārtikas un karam derīgo materiālu rekvizīcijas no iedzīvotājiem, izdeva rīkojumus par politisko un sabiedrisko organizāciju darbības aizliegšanu, civiliedzīvotāju reģistrāciju un ieroču nodošanu, kā arī ieviesa pārvietošanās ierobežojumus. Līdz pat kara beigām Rīgas iedzīvotāji bija spiesti dzīvot vācu okupācijas apstākļos. **18**

Jaunās drošības iniciatīvas iegūst reālas aprises

NATO samita laikā Velsā Dānijas, Igaunijas Lielbritānijas, Nīderlandes, Norvēģijas, Latvijas un Lietuvas aizsardzības ministri parakstīja memorandu par Apvienoto reaģēšanas spēku (*Joint Expeditionary Force; JEF*) izveidi. Par to informēja Igaunijas Aizsardzības ministrijas preses dienests. Pēc Lielbritānijas iniciatīvas, jaunais formējums taps tuvāko gadu laikā, un tā sastāvā būs sauszemes, jūras un gaisa spēki no septiņām valstīm. *JEF* uzdevums būs nodrošināt ātru reakciju uz militāriem draudiem jebkurā NATO dalībvalstī, kā arī reaģēšana uz stihiskām nelaimēm, dabas katastrofām un humānajām krīzēm. *JEF* izveide nav saistīta ar situācijas eskalāciju Ukrainā, jo šī iniciatīva no Lielbritānijas puses ir izvirzīta jau 2013. gada pavasarī. Lielbritānija ir uzņēmusies izveidot nepieciešamo infrastruktūru un garantēt jauna reaģēšanas korpusa funkcionēšanu. Pagaidām vēl nav nolemts par *JEF* sastāvu, un visas dalībvalstis nav pieņēmušas galīgos lēmumus, cik karavīru iedalīs apvienotajiem spēkiem. Jaunajam reaģēšanas korpusam būs jāvairo NATO ietekme un jāpalīdz aliansei adaptēties drošības situācijas straujajām izmaiņām.

Septiņu valstu ministri paraksta memorandu.

Velsas samita laikā Igaunijas aizsardzības ministrs Svens Miksers parakstīja vēl vienu vienošanos ar NATO pavēlnieku transformācijas jautājumos ģenerāli Žanu Polu Palomerosu. Šī vienošanās paredz izveidot Tallinā mācību un treniņu centru kiber aizsardzības jomā. Jaunajā mācību centrā tiks gatavoti speciālisti gan pēc individuālās apmācības programmām, gan komandieru sastāvs. Uzsākot NATO kiber aizsardzības ekspertu apmācību Igaunijā, tiks rīkotas regulāras starptautiskās mācības. No vienas puses, Igaunija būs ieguvēja, jo sapulcinās kiberjomas speciālistus no daudzām valstīm, no otras puses, palielināsies NATO klātbūtne šajā valstī.

Kopš 2008. gada Tallinā jau funkcionē NATO Kiber aizsardzības centrs, kurš nodarbojas ar alianses drošības stiprināšanu virtuālajā vidē.

2015. gadā militārie izdevumi paliks pērnā gada līmenī

Polijas premjerministrs Donalds Tusks paziņojis, ka Polija neplāno kāpināt militāro budžetu nākamajā finanšu gadā. NATO rekomendēto aizsardzības budžetu 2% apmērā no iekšzemes kopprodukta (IKP) Polija plāno sasniegt 2016. gadā.

Polijas GS F-16.

Bruņojuma modernizācijai tiks iztērēts miljards levu

Līdz 2020. gadam Bulgārija plāno iztērēt vienu miljardu levu (680 miljoni dolāru) bruņojuma modernizācijai un atkarības mazināšanai no Krievijas militāri rūpnieciskā kompleksa. Jaunais aizsardzības ministrs Velizars Salamanovs, kas stājās amatā šī gada 6. augustā, paziņojis, ka lielākā daļa finanšu līdzekļu tiks novirzīti jaunu daudzdzērķu iznīcinātāju iegādei, lai pēc iespējas ātrāk nomainītu Krievijas ražojuma iznīcinātājus MiG-21, MiG-29 un

Ukrainas un NATO sabiedroto valstu mācības

Lietuvas Aizsardzības ministrija informē, ka 38 Lietuvas Bruņoto spēku karavīri (izlūkavds) un vairāki štāba virsnieki piedalījās starptautiskajās militārajās mācībās «*Rapid Trident 2014*», kas no 15. līdz 26. septembrim norisinājās Ukrainas teritorijā — Javorivas mācību centrā — *International Peace Keeping and Security Center (IPSC)*.

Mācībās piedalījās kopumā 1300 karavīru no ASV, Azerbaidžānas, Bulgārijas, Gruzijas, Spānijas, Kanādas, Latvijas, Lielbritānijas, Lietuvas, Polijas, Moldovas, Norvēģijas, Rumānijas, Ukrainas un Vācijas. ASV puse uzsver, ka saskaņā ar plāniem Ukrainas teritorijā 2014. gadā šīs ir vienīgās militārās mācības, kurās pārstāvētas Pentagona vienības.

Atšķirībā no 2013. gada, šogad «*Rapid Trident*» norisinājās pilnīgi citos apstākļos, ņemot vērā Ukrainas krīzi. Šogad mācības tika rīkotas, ievērojot Ukrainas Bruņoto spēku pavēlniecības un politiskās vadības īpašo lūgumu. Galvenais mācību mērķis bija stiprināt reģionālo stabilitāti un drošību, uzlabot NATO un sabiedroto valstu partnerības saites, pilnveidot savstarpējo komunikāciju un uzticēšanos, kā arī noslīpēt operacionālo savietojamību ar Ukrainas Bruņotajiem spēkiem. Mācību dalībnieki arī dalījās pieredzē par starptautiskajās operācijās gūto pieredzi.

«*Rapid Trident 2014*» atklāšanas ceremonija.

Mācības «*Rapid Trident*» Ukrainas teritorijā jau vairākus gadus rīko ASV BS pavēlniecība Eiropā (*EUCOM*). Tas ir regulārs pasākums programmas «Partnerattiecības miera» ietvaros. «*Rapid Trident*» dalībnieki kopīgi organizē konvojus, patruljas, improvizēto spridzināšanas ierīču pretpasākumus, kā arī kopīgi veic uzdevumus, kas raksturīgi starptautiskajām miera uzturēšanas un situācijas stabilizēšanas operācijām.

Pēc D. Tuska teiktā, lēmuma pamatā ir nepieciešamība 2015. gadā norēķināties par pasūtītajiem iznīcinātājiem *F-16*. Zīmīgi, ka šī gada 3. un 4. jūnijā, kad Varšavu apmeklēja ASV prezidents Baraks Obama, Polijas prezidents Bronislavs Komorovskis puda apņēmību drīzumā palielināt Aizsardzības ministrijas budžetu līdz 2% no IKP, kas veidotu aptuveni 813 miljardus dolāru. B. Obama vizītes laikā solīja ievērojami paplašināt *NATO* klātbūtni Centrāl- eiropā un Austrumeiropā. B. Komorovskis no savas puses apņēmās sniegt atbilstošu ieguldījumu *NATO* 5. panta realizācijas pasākumos.

trīcienslidmašīnas *Su-25*. Bulgārijai ir ļoti nepieciešami arī jauni virsūdens kuģi un jauna zemūdene. Pagaidām netiek publicēti Jūras spēkiem paredzētās jaunās tehnikas skaits. Patlaban Bulgārijas Gaisa spēku apbruņojumā ir 12 iznīcinātāji *MiG-21*, 15 *MiG-29* (ieskaitot trīs mācību kaujas modifikācijas) un 14 *Su-25*. Bulgārijas Jūras spēkos ir kopumā 15 dažādi kuģi. 2011. gadā Jūras spēki no ierindas izslēdza savu vienīgo zemūdeni un tā tika nodota muzejam.

Bulgārijas GS *Su-25*.

Pēc V. Šalamanova teiktā, Aizsardzības ministrija strādā pie programmas, kas kļūs par pamatu aizsardzības budžeta palielināšanai no pašreizējiem 1,3% līdz 2% no IKP.

10 pasaules visvairāk militarizētās valstis

Pasaules ieroču tirdzniecības analīzes centrs (*PITAC*, bāzēts Krievijā) veicis pētījumu, kurā apkopojis pasaules visvairāk militarizētās valstis. Reitinga tabula tika veidota, pamatojoties uz katras valsts vai reģiona militāro izdevumu attiecināšanu pret iekšzemes kopproduktu. Pasaule vidēji šis rādītājs pēdējo astoņu gadu laikā (2006.—2013.) ir bijis 2,4%. Pēc *PITAC* aplēsēm, visvairāk militarizēta ir Ziemeļamerika (t.sk. ASV un Kanāda), kur militāro izdevumu attiecība pret IKP ir 4,32%. Otrajā vietā ir Tuvo Austrumu reģions, kur vidēji militārie izdevumi veido 4,21% no IKP. Līderu trijnieku noslēdz Ziemeļāfrikas un Ziemeļaustrumāfrikas reģions — 2,92%.

Vērtējot atsevišķas valstis, *PITAC* konstatē, ka visvairāk militārajām vajadzībām

Turpināsies investīcijas kibernetiķībā

ASV Aizsardzības ministrija ir noslēgusi līgumu ar kompānijām «*BAE Systems*», «*General Dynamics*», «*Global Technical Systems*», «*Northrop Grumman*» un «*Serco*» par ASV Jūras spēku datortīklu un skaitļošanas tehnikas tīkla modernizāciju. Līgums noslēgts uz astoņiem gadiem, un tā finansēšanai piešķirti 2,5 miljardi dolāru.

Datoru modernizācija notiks programmas *CANES* (*Consolidated Afloat Networks and Enterprise Services*) ietvaros, kuras mērķis saslēgt vienotā tīklā skaitļošanas sistēmas uz visiem Jūras spēku kuģiem. Programmas rezultātā Jūras spēki daudz operatīvāk varēs apmainīties ar informāciju taktisko, apgādes vai administratīvo uzdevumu efektīvākai veikšanai, turklāt paaugstināsies datortīklu drošība pret ārējiem uzbrukumiem.

Netiek publicēti minēto kompāniju dalības īpatsvars datortīklu modernizācijā. Taču zināms, ka kompānija «*Northrop Grumman*» piedalās projektā *CANES* jau no 2012. gada. Veidojot Jūras spēku jaunās datorsistēmas, speciālisti izmantos gan atvērto sistēmu moduļu tipa arhitektūru, gan vispārpieejamo programmnodrošinājumu.

Programmas *CANES* realizācijai nepieciešamā aparatūra, kas uzstādīta uz aviācijas bāzes kuģa «*USS Ronald Reagan*».

Izstrādāts jauns patronu tips

Austrālijas kompānija «*Thales Australia*» sadarbibā ar ārvalstu kompāniju izstrādājusi jauna tipa patronas mazkalibra strēlnieku ieročiem. Jaunās municijas raksturlielumi būtiski atšķiras no parastām analogiska kalibra patronām. Jaunajās patronās ir pielietota jauna tehnoloģija — *F9*, kas ļauj uzlabot caursišanas spējas un precizitāti. Tehnoloģijas nianses netiek publicētas, taču to var izmantot dažādām patronām, sākot no 4,6 mm līdz 12,7 mm kalibram. Kompānijai «*Thales Australia*» kā prioritārs uzdevums bija 5,56 mm patronu izstrāde pēc jaunās tehnoloģijas. Jauno patronu spējas ievērojami pārsniedzot 7,62 mm kalibra patronu attiecīgos raksturlielumus visās šaušanas distancēs. Turklāt pēc ražotāju teiktā, jaunās patronas ir ievērojami pārākas arī pār amerikāņu ražojuma jaunajām uzlabotajām patronām *M855A1 EPR* (*EPR: Enhanced Performance Round*).

Jauno patronu prezentācija paredzēta 2014. gada rudenī plānotajā sauszes spēku konferencē. Perspektīvā jaunās patronas papildinās kaujas sistēmu *CCLS*, ko izstrādā «*Thales Australia*». *CCLS* sastāvā ir trieciensautene *F-90* ar maināmiem stobriem (to garumi: 355 mm, 406 mm un 508 mm) un integrēts zemstobra grantšāvējs *SL40* (kalibrs 40 mm).

5,56 mm kalibra patronas *M855A1 EPR*.

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi **kapteine Vizma Kalčeva**.
Foto — <http://www.kaitseministeerium.ee>; <http://www.kam.lt>; <http://defence.pk>; <http://upload.wikimedia.org>; <http://www.informationweek.com>; <http://www.defensereview.com>.

tērē Omāna (8,16% no IKP), Saūda Arābija (8,16%), Izraēla (6,48%), Jemena (5,81%), Jordānija (5,47%), Mjanma (5,41%), Eritreja (5,17%), Gruzija (4,99%), Irāna (4,67%) un ASV (4,65%). Jāatzīmē, ka Krievija nav iekļuvusi reitinga tabulas līderu sarakstā, jo šīs valsts militārais budžets ir 2,84% no IKP.

PITAC ir publicējis arī militāro izdevumu līderu sarakstu absolūtajos skaitļos. 2013. gadā absolūtās militāro izdevumu līderes bija ASV ar 735,154 miljardiem dolāru — tas ir 43,09% no visas pasaules militārajiem izdevumiem absolūtajos skaitļos. Tālāk 2013. gada reitinga tabulā seko Ķīna (116,2 miljardi), Saūda Arābija (67 miljardi), Krievija (66,06 miljardi), Lielbritānija (60,28 miljardi), Francija (52,25 miljardi), Japāna (48,77 miljardi), Vācija (48,718 miljardi), Indija (34,71 miljards) un Dienvidkoreja (31,03 miljardi).

NATO gatava garantēt kolektīvo drošību eiroatlantiskajā telpā

Šī gada 4. un 5. septembrī NATO galotņu konferencē piedalījās vairāk nekā 60 augstākā ranga amatpersonas un 33 pārstāvji no starptautiskajām organizācijām, to skaitā EDSO un ANO. Starptautiskie novērotāji jau nodēvējuši šo samitu par svarīgāko alianses galotņu tikšanos kopš aukstā kara beigām. Samita deklarācijas pirmajā pantā teikts, ka šis pasākums noticis liktenīgā eiroatlantiskās drošības izmaiņu laikā. Krievijas agresīvā rīcība Ukrainā ir fundamentāli satricinājusi situāciju visā Eiropā, kura līdz šim bija brīvs un mierīgs reģions. Deklarācijā arī atzīts, ka NATO valstu apdraudējums nāk no augošās nestabilitātes Tuvajos Austrumos un Āfrikas ziemeļos. Pašlaik reālu izaicinājumu alianses drošībai

būs aptuveni 4000 karavīru no sauszemes spēkiem ar atbilstošu jūras, gaisa un speciālo spēku komponenti. «Šo spēku izveide ikvienam potenciālajam agresoram tiks pamatīgi apdomāt uzbrukuma plānus vienai NATO valstij, jo nekavējoties karadarbībā iesaistīsies visa aliansē,» teica A. F. Rasmussens. Papildus patrulēšanas misijai Šauļos (Lietuva), kas tiek pagarināta uz nenoteiktu laiku, Baltijas jūras reģionā tiks veikti vairāki citi drošības pasākumi uz zemes, jūrā un gaisā, kā arī uzlabota apmaiņa ar izlūkinformāciju. Palielinot NATO klātbūtni Austrumeiropā, nolemts izveidot piecas kara bāzes — Latvijā, Lietuvā, Igaunijā, Rumānijā un Polijā, kur rotācijas kārtībā uzturēsies 300—600 karavīru. Jaunajās bāzēs

Papildu finansējuma piešķiršana nacionālajos budžetos (līdz 2% no IKP) būs vēl viens NATO drošības stiprināšanas virziens, rūpīgi izvērtējot finanšu tērēšanas projektus kontekstā ar nacionālajām un alianses prioritātēm. Pieņemts arī lēmums, ka NATO simboliskās klātbūtnes palielināšana Austrumeiropā notiks caur alianses samita rīkošanu 2016. gadā Varšavā.

Komentējot situāciju citos krīzes rajonos, A. F. Rasmussens paziņoja, ka NATO būtu gatava palīdzēt Irākai uzvarēt nelegālo «Islāma valsts» grupējumu, lai gan Irākas valdība pagaidām nav lūgusi nekādu palīdzību no NATO. Alianses līderi vienojās, ka, saņemot atbilstošu lūgumu, alianse būs gatava koordinēt palīdzību Irākai cīņā ar islāma kaujiniekiem. ASV valsts sekretārs Džons Kerijs samita ietvaros aicināja NATO dalībvalstis iespēju robežās jau tagad sniegt dažādu palīdzību Irākai cīņā pret radikālajiem islāma kaujiniekiem.

Velsas samita deklarācijā ir pavisam 113 panti (http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_112964.htm?selected-Locale=en), un dokumenta nobeigumā uzsvērta nepieciešamība turpināt 2010. gada NATO samitā Lisabonā pieņemto lēmumu izpildi par alianses komandvadības, institucionālo un finanšu plūsmas uzraudzības sektora darbības pilnveidošanu.

Kontekstā ar Velsas samita lēmumiem attiecībā uz jauniem drošības pasākumiem Austrumeiropā un Krievijas draudu mazināšanu zīmīga ir ASV prezidenta Baraka Obamas vizīte Igaunijā šī gada 3. septembrī. Šī vizīte ir kā spēcīgs politisks signāls Krievijai. B. Obama preses konferencē Tallinā uzsvēra, ka Krievija nevarēs nodrošināt savu varenību, mēģinot atgūt zaudētās zemes. «Mēs nekad neatzinām Baltijas okupāciju, un nepieņemsim arī Krimas un Austrumukrainas okupāciju,» preses konferencē teica B. Obama. ASV prezidents publiski apsollīja aizsargāt katru NATO sabiedroto, jo «nav vecu vai jaunu dalībvalstu» un «Tallinas, Rīgas un Viļņas aizsardzība ir tikpat nozīmīga kā Parīzes vai Berlīnes aizsardzība».

Pēc ārvalstu preses materiāliem sagatavojusi
kapteine Vizma Kaļčeva.

Foto — <http://news.xinhuanet.com>;
<http://d.ibtimes.co.uk>.

NATO valstu līderi samitā Velsā.

rada arī transnacionālie un multidimensiju (hibrīdkarš) draudi. Visi uzskaitītie draudu avoti var radīt ilgtermiņa negatīvu ietekmi uz eiroatlantiskā reģiona drošību un stabilitāti visā pasaulē. Deklarācijā uzsvērts, ka cīņā pret mūsdienu draudiem alianse ir gatava realizēt trīs galvenos NATO Stratēģiskās koncepcijas uzdevumus: kolektīvo aizsardzību, krīžu vadību un sadarbību drošības jomā.

Meklējot pret darbības iespējas Krievijas agresijai Ukrainā, NATO līderi samitā pieņēma lēmumu izveidot jaunus superātrās reaģēšanas spēkus (*Very High Readiness Joint Task Force; VJTF*) ar to komandvadības štābu Austrumeiropā. Kā paskaidrojis alianses ģenerālsēkretārs Anderss Fogs Rasmussens, VJTF kaujas gatavības līmenis būs tik augsts, ka tie spēs mobilizēties un ierasties uzbrukumam pakļautajā NATO reģionā divu līdz septiņu dienu laikā. VJTF sastāvā

strādās loģistikas, izlūkošanas un plānošanas virsnieki, kuri ikdienā veiks starptautisko militāro mācību plānošanu, bet būs gatavi arī iesaistīties karadarbībā, kas potenciāli var sākties šajās piecās valstīs.

NATO samita deklarācijā arī teikts, ka Krievijas agresijas apturēšanai Ukrainā tiks turpinātas ekonomiskās sankcijas no ASV un Eiropas valstīm.

NATO samita atklāšanas ceremonija Velsā.

OKTOBRIS — militārās vēstures spoguļi

1939. gada **5. oktobrī** tika noslēgts savstarpējās palīdzības līgums starp PSRS un Latviju.

1885. gada **6. oktobrī** dzimis Zemgales divīzijas komandieris Žanis Bahs, Daugavpils garnizona priekšnieks, Lāčplēša Kara ordeņa III šķiras kavalieris. Viņš bija pirmais Latvijas militārais atašējs Padomju Krievijā, Pirmā pasaules kara un Latvijas atbrīvošanās cīņu dalībnieks. Pēc 1940. gada 17. jūnija notikumiem atvaļināts no armijas. Arestēts 1940. gada 20. decembrī.

1919. gada **8. oktobrī** sākās Bermonta Rietumu armijas uzbrukums Rīgas virzienā.

1884. gada **9. oktobrī** dzimis ģenerālis Pēteris Skrapce. 1920. gadā Kara būvju un ēku pārvaldes priekšnieks. 1924. gadā Kara saimniecības pārvaldes tehniskās komitejas priekšsēdētājs. 1928. gadā galvenais intendants. 1933. gadā Apgādes pārvaldes priekšnieka palīgs. 1938. gadā atvaļināts. Apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeņa III šķiru. Miris 1960. gada 29. oktobrī Rīgā.

1893. gada **9. oktobrī** dzimis ģenerālis Verners Tepfers — Latvijas Kara tiesu pārvaldes priekšnieks. Piedalījies Pirmajā pasaules karā un Latvijas atbrīvošanās cīņās. Par cīņām pie Rīgas tiltiem apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru. Latvijas Centrālās padomes vadošs darbinieks laikā no 1944. līdz 1945. gadam. Daudzu rakstu autors par militāro tiesvedību, likumiem un sodiem. Miris 1958. gada 22. novembrī Stokholmā, Zviedrijā.

1940. gada **9. oktobrī** likvidēts Latvijas tautas armijas postenis.

1892. gada **18. oktobrī** dzimis ģenerālis Mārtiņš Hartmanis. Piedalījies Latvijas atbrīvošanās cīņās. Apbalvots ar Lāčplēša Kara ordeņa III šķiru. Pirmais Latvijas virsnieks, kurš ieguvis augstāko militāro izglītību (beidzis Augstāko kara skolu Francijā). Vadījis un koordinējis Polijas un Latvijas militāro sadarbību Latgales atbrīvošanās laikā no 1919. līdz 1920. gadam. Pirmais Latvijas militārais atašējs Polijā. Kara akadēmisko kursu organizētājs Latvijā. Armijas štāba priekšnieks no 1934. līdz 1939. gadam. 1939. gadā iecelts par delegācijas vadītāju jauktajā PSRS un Latvijas komisijā savstarpējās palīdzības pakta realizācijai. 1940. gada 17. jūnijā iecelts par sakaru štāba priekšnieku sadarbības organizēšanai ar PSRS karaspēku. Arestēts 1940. gada 20. decembrī.

1915. gada **25. oktobrī** 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljons iesaistās kaujās Tīrelpurvā.

1920. gada **25. oktobrī** dibināts Krasta artilērijas pulks (arī Daugavgrīvas artilērija).

Latviešu strēlnieku periodika

Līdz ar latviešu strēlnieku bataljonu nodibināšanu veidojās arī strēlniekiem speciāli veltītie preses izdevumi.

«Latviešu strēlnieks» — 1. Daugavgrīvas latviešu strēlnieku bataljona žurnāls, kurš iznāca reizi mēnesī no 1916. gada 20. septembra līdz 30. decembrim. Iznāca pavisam trīs numuri (pēdējais bija apvienotais 3/4).

«Cīņas biedrs» (arī «Cīņas biedrs») — 3. Kurzemes latviešu strēlnieku pulka žurnāls. Iznāca neregulāri no 1916. līdz 1917. gadam. Pavisam astoņi numuri, 1916. gadā — seši un 1917. gadā — divi.

«Strēlnieks» — Latviešu strēlnieku rezerves pulka žurnāls. Iznāca 1917. gadā Smiltēnē, pavisam deviņi numuri.

«Imanta» — Imantas pulka mēnešraksts — iznācis tikai viens numurs Vladivostokā 1919. gadā. Šī pulka strēlnieki, atgriežoties Latvijā, uz kuģa «Gveneth» 1920. gadā izdeva žurnālu «Kaija» sešos skrejienos, oriģinālā tas bija rakstīts ar roku. 1922. gadā izdevniecība «Valters un Rapa» žurnālu izdeva iespiestu atsevišķā grāmatā.

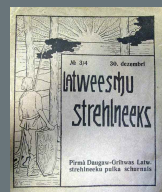
Vairākus periodiskus izdevumus («Cīņa un brīvais strēlnieks», «Cīņas balss», «Strādnieks, zemkopis un strēlnieks», «Sarkanā zvaigzne», «Sarkanais strēlnieks»), kas bija veltīti sarkanajiem strēlniekiem, izdeva dažādas tālaika organizācijas, bet tiem ar vecajiem strēlniekiem nebija nekā kopīga.

Starpkaru Latvijā no 1935. līdz 1940. gadam Latviešu veco strēlnieku biedrība izdeva dokumentu, atmiņu, vēsturisko fotoattēlu un gleznu reprodukciju krājumus, veltītus vecajiem latviešu strēlniekiem. Iznākušas pavisam 34 burtnīcas, kas tika apvienotas septiņos sējumos. Krājuma nosaukums «Latviešu strēlnieki».

No 1924. līdz 1940. gadam Latviešu veco strēlnieku biedrība izdeva arī žurnālu «Latviešu strēlnieks». Tas iznāca vienu reizi gadā Ziemassvētku kauju piemiņas dienā, 5.—6. janvārī. 1925. gadā tika izdots arī speciālnumurs — jūlijā. Žurnāla saturs līdzīgs krājumam «Latviešu strēlnieki».

«Zvaigžņu strēlnieks» bija veltīts strēlniekiem, iznāca 1921. gadā, un tikai viens numurs.

Tautas atmodas sākumā 1990. gada februārī Latviešu strēlnieku apvienība un Strēlnieku muzejs sāka izdot laikrakstu «Latviešu strēlnieks», kurā bez rakstiem par vecajiem latviešu strēlniekiem bija raksti par latviešiem dažādās armijās un dažādos laikos. Laikraksta pēdējais, 100., numurs iznāca 1998. gada septembrī.

Sagatavojis **Gunārs Kušķis**.

DAILES TEĀTRIS

PĪTERS PENS

Lielā zāle

1. T. 19.00 VAKARIŅAS AR ELVISU /4. ab./
2. C.
3. P. 19.00 RIČARDS III ***
4. S. 18.00 M. BUTTERFLY *
5. Sv. 18.00 FINITA LA COMEDIA!
6. P.
7. O.
8. T. 19.00 ŠEIPINGS **
9. C. 19.00 PĪTERS PENS
10. P. 19.00 PĪTERS PENS
11. S. 18.00 AMADEJS
12. Sv.
13. P.
14. O.
15. T.
16. C. 19.00 VAKARIŅAS AR ELVISU /5. ab./
17. P. 19.00 RIČARDS III ***
18. S. 18.00 VĒJIEM LĪDZI Visa zāle 5 un 7 EUR!
19. Sv. 15.00 VĒJIEM LĪDZI Visa zāle 5 un 7 EUR! Pēdējo reizi!
20. P.
21. O. 19.00 OŅEGINS
22. T. 19.00 OŅEGINS
23. C. 19.00 PĪTERS PENS
24. P. 19.00 AR VĪRU NAV VIEGLI *
25. S. 18.00 IZRAIDĪTIE ****
26. Sv. 15.00 IZRAIDĪTIE ****
27. P.
28. O. 19.00 M. BUTTERFLY *
29. T. 19.00 PRIMADONNAS *
30. C. 19.00 VAKARIŅAS AR ELVISU /6. ab./
31. P. 19.00 VAKARIŅAS AR ELVISU

Mazā zāle

1. T. 19.00 PASAKA PAR VĒRDIŅU
2. C. 19.00 SKUDRU SPRINTS
3. P. 19.00 SKUDRU SPRINTS
4. S. 18.00 PLIKIE UN PUSPLIKIE
5. Sv. 18.00 DIEVA INDES UN VELNA ZĀLES *
6. P.
7. O. 19.00 TAS ĪSTAIS, TĀ ĪSTĀ * Pēdējo reizi!
8. T. 19.00 SLAZDĀ *
9. C. 19.00 DIVI KAPTEINI
10. P. 19.00 DIVI KAPTEINI
11. S.
12. Sv. 18.00 VECPUIŠI UN VECMEITAS
13. P.
14. O.
15. T. 19.00 EŅĒĢI AMERIKĀ ****
16. C.
17. P. 19.00 SKUDRU SPRINTS
18. S.
19. Sv.
20. P.
21. O.
22. T.
23. C.
24. P.
25. S. 18.00 PLIKIE UN PUSPLIKIE
26. Sv. 15.00 PLIKIE UN PUSPLIKIE
27. P.
28. O. 19.00 PREILENĪTE
29. T.
30. C.
31. P. 19.00 VECPUIŠI UN VECMEITAS

SKUDRU SPRINTS

Kamerzāle

1. T. 19.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ
2. C. 19.00 PIKASO SIEVIETES
3. P. 19.00 PIKASO SIEVIETES
4. S. 15.00 PREZENTĀCIJA
- 18.00 PREZENTĀCIJA
5. Sv.
6. P.
7. O. 19.00 PREZENTĀCIJA
8. T.
9. C.
10. P.
11. S. 18.00 NEPRĀTĪGĀ ZELDA Pēdējo reizi!
12. Sv.
13. P.
14. O. 19.00 BIEDRE ZARIŅA
15. T. 19.00 BIEDRE ZARIŅA
16. C. 19.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ
17. P. 19.00 PIKASO SIEVIETES
18. S.
19. Sv.
20. P.
21. O.
22. T. 19.00 MĪLAIS MELIS *
23. C.
24. P. 19.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS
25. S. 15.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ
- 18.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ
26. Sv. 15.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ
- 18.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ
27. P.
28. O. 19.00 PIRMĀ GRĒKA LĪCIS
29. T. 19.00 AJA PĒC JAUNSDRABĪŅA **
30. C. 19.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ
31. P. 14.00 NAKTS VĒL NAV GALĀ

NAKTS VĒL NAV GALĀ

BIEDRE ZARIŅA

* Repertuārā iespējamas izmaiņas!

Kase: 10.00 – 19.00; S. Sv. 11.00 – 18.00
Informācija: 67294444, www.dallesteatris.lv
www.bilesuparadize.lv

Dailes teātra pagraba telpās

8. 10. plkst. 19.00 KAULI

14. 10. plkst. 19.00 KAULI

* Pensionāriem – 50% atlaide!

** Vidusskolēniem un studentiem – 50% atlaide!

*** Vidusskolēniem, studentiem un pensionāriem – 50% atlaide!

**** Studentiem – 50% atlaide!

N r . 9 | T Ē V I J A S S A R G S | S E P T E M B R I S | 2 0 1 4

